

Gods woord is één!

Jacob Keegstra

GODS WOORD IS ÉÉN!

*Vanuit de
Hebreeuwse compositie
de Bijbel lezen*

Scholten Uitgeverij

Aanbeveling

Ds. Henk Poot, Israëlpredikant Christenen voor Israël

Wie 'Gods Woord is één' ter hand neemt, begint aan een reis door heel de Bijbel. Je ontdekt de samenhang en dat alles zijn betekenis heeft. Alles telt mee: het begin, het eind en vooral het centrum. Een centrum dat gaat over geloof en liefde en draait om Jezus Christus. In deze studie spreekt een jarenlange vertrouwdheid met de Schrift, maar ook een auteur die blijft luisteren en zich steeds weer laat verrassen door de diepte, de schoonheid en de eenheid van de Bijbel.

Cees Vork, gebedsleider voor Israël, Op de Bres

Het boek van Jacob Keegstra is een aanrader voor gelovigen die willen groeien in een diepere liefde en kennis van God en Zijn woord. De schrijver neemt ons mee naar de rijkdommen van Gods woord vanuit een Hebreeuwse manier van bijbellezen. Koop en bestudeer het en u zult gezegend worden.

'Gods woord is één!'

Jacob Keegstra

© 2018 Scholten Uitgeverij BV
Burgemeester Drijbersingel 25
8021 DA Zwolle
info@scholtenuitgeverij.nl
www.scholtenuitgeverij.nl

Omslagontwerp en binnenwerk: studio mmmade
Foto omslag: Richard Zijlstra
Tekstcorrectie: Jan Meints, www.taalmens.nl
Drukwerk: www.drukcase.nl
Eerste druk, november 2018
ISBN: 978-94-92959-24-9
NUR: 700

Alle Bijbelteksten in dit boek zijn geciteerd uit de
Herziene Statenvertaling, HSV, 2010.

© Gegevens uit dit boek uitsluitend te gebruiken met
toestemming van ICEJ Nederland

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag
worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd
gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op
enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door
fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No portion of this book may be
reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any
form or by any means – electronic, mechanical, photocopy,
recording or any other – except for brief quotations in printed
reviews, without the prior written permission of the publisher.

**“In het begin was het Woord en het Woord
was bij God en het Woord was God. Dit was
in het begin bij God. Alle dingen zijn door
het Woord gemaakt, en zonder dit Woord is
geen ding gemaakt dat gemaakt is. In het
Woord was het leven en het leven was het
licht van de mensen.”**

(JOH. 1:1-4)

Inhoudsopgave

	VOORWOORD	13
1	HET EERSTE VERBOND.....	17
1.1	<i>Inleiding</i>	17
1.2	<i>Opbouw</i>	19
2	WET/THORA.....	23
2.1	<i>Inleiding</i>	23
2.2	<i>Genesis</i>	31
2.3	<i>Exodus</i>	35
2.4	<i>Leviticus</i>	37
2.5	<i>Numeri</i>	39
2.6	<i>Deuteronomium</i>	45
2.7	<i>Samenvatting</i>	47
3	PROFETEN.....	51
3.1	<i>Inleiding</i>	51
3.2	<i>Vroege profeten</i>	51
3.3	<i>Grote of late profeten</i>	53
3.4	<i>Kleine profeten</i>	60

4	GESCHRIFTEN	75
4.1	<i>Inleiding</i>	75
4.2	<i>Psalmen</i>	76
4.3	<i>Feestrollen</i>	85
4.4	<i>Overige geschriften</i>	91
5	HET NIEUWE VERBOND.....	97
5.1	<i>Inleiding</i>	97
5.2	<i>Opbouw</i>	98
6	EVANGELIËN EN HANDELINGEN.....	101
6.1	<i>Mattheüs</i>	102
6.2	<i>Markus</i>	108
6.3	<i>Lukas</i>	109
6.4	<i>Johannes</i>	115
6.5	<i>Handelingen</i>	118
7	BRIEVEN	125
7.1	<i>Romeinen</i>	125
7.2	<i>Korinthe</i>	132
7.3	<i>Galaten</i>	134
7.4	<i>Efeze</i>	136
7.5	<i>Hebreeën</i>	137
7.6	<i>Jakobus</i>	139
7.7	<i>Johannes</i>	140

8	OPENBARING	145
8.1	<i>Inleiding</i>	145
8.2	<i>Opbouw</i>	148
8.3	<i>Slot</i>	152
9	VERWERKINGSVRAGEN	157
10	BIJLAGEN.....	163
10.1	<i>Schematische samenvatting</i>	163
10.2	<i>Indeling Bijbel</i>	175
10.3	<i>Hebreeuws alfabet met getalswaarde</i>	178
10.4	<i>Overzicht Psalmen</i>	179
10.5	<i>Overzicht naam Israël</i>	180
10.6	<i>Schepping van de dagen</i>	180
10.7	<i>Overzicht Feesten van God</i>	181

Voorwoord

Het thema van dit boek, Gods Woord is één, kreeg ik in Israël door bijbelleraren als Derek Prince, Lance Lambert, Malcolm Hedding, David Pawson en de Nederlanders Klaas Goverts en Peter Steffens. Ik leerde van hen om met Hebreeuwse oren naar de Bijbel te luisteren. Dit was voor mij een openbaring die zo'n diepgang aan de tekst gaf dat Bijbelstudie weer spannend werd, met iedere keer nieuwe inzichten. Vele jaren van zelfstudie en spreken over dit thema hebben deze inzichten in mij doen rijpen, om ze uiteindelijk in een boek uit te werken. Ik hoop dat u daar net zoveel plezier aan mag beleven als ik heb gehad tijdens deze ontdekkingsstocht.

De Bijbel is een eenheid tussen het Oude- en Nieuwe Verbond. In dit boek probeer ik de (kern)boodschap in de verschillende Bijbelboeken te vinden. De structuur en rangschikking helpt mij daarbij. De Hebreeuwse compositie van de Bijbel is de rode draad, waarbij het draait om begin, eind en centrum van ieder Bijbelgedeelte. De Joodse Bijbel (Biblia Hebraica) bevat dezelfde boeken als ons Oude testament, alleen staan de boeken in een andere volgorde. Juist die andere volgorde en compositie is erg belangrijk voor het verstaan van de boodschap van de Bijbeltekst.

Een aantal jaren geleden heb ik meegewerkt aan een reeks TV-opnames rond het thema 'Gods Woord is één', deze zijn opgenomen in het programma Without Limits en uitgezonden door Family7. Deze studies zijn nu in boekvorm verschenen, zodat een nieuw publiek ervan kan genieten.

Het is niet de bedoeling om ieder Bijbelboek diep uit te spitten, maar de compositie ervan aan te geven. Achterin zijn verwerkingsvragen toegevoegd voor persoonlijk gebruik of in gespreksgroepen.

In dit voorwoord wil ik een paar mensen bedanken. Henk van Zon voor zijn interviews tijdens de opnames van *Without Limits*. Bas Bronkhorst, Rintje Raap, Tineke Nennie en onze dochter Ruth-Martine voor het redigeren van de tekst. Mijn vrouw Hennie voor haar verrijkende denkbeelden en het stimuleren om dit boek te schrijven. En bovenal God, die mij het inzicht gaf om deze verbanden in de Bijbel te zien.

Jacob Keegstra

Zwolle, 2018

Het eerste verbond

1.1 Inleiding

De Bijbel geeft vanaf het begin aan dat God de Schepper is van alles wat bestaat (Gen. 1:1). Alles wat God geschapen heeft weerspiegelt wie Hij is. De eenheid in wat God zegt en wat Hij doet vormt de basis van ons vertrouwen in Zijn Woord. *“Heel de Schrift is door God ingegeven en is nuttig om daarmee te onderwijzen, te weerleggen, te verbeteren en op te voeden in de rechtvaardigheid, opdat de mens die God toebehoort, volmaakt zou zijn, tot elk goed werk volkomen toegerust.”* (2 Tim. 3:16-17). Het Woord van God vertelt ons wat Hij heeft gedaan en nog zal gaan doen. Aangezien God één is, zien we dat terug in alles wat Hij heeft gemaakt en heeft gezegd. Vandaar dat de belijdenis van Israël is: *“Luister, Israël, de HEERE onze God, de HEERE is één.”* (Deut. 6:4).

In dit boek wil ik jullie meenemen in de compositie van Gods Woord. Door te kijken naar de structuur van de Bijbel komen diepgang, schoonheid en veelkleurigheid naar voren, kortom de totale compositie van Gods Woord. Met de compositie van Gods Woord bedoel ik de samenstelling, opbouw en organisatie van Genesis tot Openbaringen. Dit kunt u vergelijken met een muziekstuk, waarvan God zowel de componist als de dirigent is. Welke dieptelagen zitten er nog meer in Gods

Woord dan wij gewoonlijk in onze Bijbel lezen? Alleen God openbaart diepe en verborgen dingen (Dan. 2:22). Voordat we de dieptelagen in God Woord gaan bestuderen wil ik eerst stilstaan bij de houding van waaruit we dat behoren te doen. In Hebr. 11:6 staat: *“Wie tot God komt, moet geloven dat Hij is, en dat Hij beloont wie Hem zoeken.”* Met deze Bijbeltekst begon ik tien jaar lang mijn lessen Filosofie op de Evangelische Bijbelschool. Blijkbaar kunnen we alleen iets zinnigs over God zeggen of filosoferen als we allereerst geloven dat Hij bestaat. Zonder dat geloof is ieder redeneren over God zinloos. Alles wat we zinnig over God kunnen zeggen, heeft God zelf aan ons bekend gemaakt en staat in Zijn Woord beschreven, de Bijbel. Vandaar dat de vreze des Heren het beginsel van alle kennis is (Spr. 1:7).

Het Woord van God is aan Israël bekendgemaakt en toevertrouwd. Toen het volk dit Woord kreeg, was hun reactie: *“Alles wat de HEERE gesproken heeft, zullen wij doen!”* (Ex. 19:8, 24:7).

De Bijbel heeft een begin en een eind als het kader waarbinnen God tot ons spreekt. Over dat begin en eind weten wij dat Jezus Christus Zelf zegt: *“Ik ben de Alfa en de Omega, het Begin en het Einde.”* (Op. 1:8). We zien dat het begin en het eind van de Bijbel draait om Jezus Christus, de Messias. Jezus is niet alleen het begin en het eind, Hij is tevens het centrum, de kern, het middelpunt van de openbaring van God in de tijd en in Zijn Woord. *“U onderzoekt de Schriften, want u denkt daardoor eeuwig leven te hebben, en die zijn het die van Mij getuigen.”* (Joh. 5:39).

Bijzonder is dat het Hebreeuws, de taal waarin het Eerste Verbond geschreven is, diezelfde opbouw laat zien. De Bijbel werkt vanuit het begin en het eind toe naar het centrum,

naar de focus van een tekst. God wil ons in het centrum van een tekst duidelijk maken waar Zijn boodschap om draait. Dit hele boek is eigenlijk één grote uitwerking van het thema, dat zowel de hele Bijbel, als ieder onderdeel, ons een compositie laat zien met begin en eind als kader en de kernboodschap in het centrum. De kern staat daarom letterlijk centraal in de Hebreeuwse tekst. Het aantal woorden is daarbij maatgevend. Daarbij is het goed om te beseffen dat de kern in de Nederlandse vertaling niet altijd precies in het midden staat. Ik zal niet van ieder Bijbelboek het begin, het centrum en het eind behandelen, dat zou een beetje saai worden, maar alleen wat nodig is om het thema te illustreren. We willen vooral naar de Bijbel luisteren met Hebreeuwse oren. Daarom wil ik jullie meenemen naar de algemene opbouw van Gods Woord.

1.2 Opbouw

Gods Woord wordt veelal ingedeeld in het Oude en het Nieuwe Testament. De vraag is of met oud ook meestal afgedaan wordt bedoeld, want heel het Woord van God is één en is voor ons van toepassing. *“Heel de Schrift is ingegeven...”* (2 Tim. 3:16). Het is ook geen Testament in de zin van een erfstuk. Ik zou het eerder, samen met de Joden, het Eerste Verbond willen noemen. De Bijbel is het geheel van het Eerste Verbond en het Nieuwe Verbond. We zullen zien dat beide Verbonden de Messias als kern hebben. In het Eerste Verbond wordt de Messias geprofeteerd. In het Nieuwe Verbond is Hij aanwezig, ofwel als een zichtbare aanwezigheid van Gods openbaring en beloften aan ons.

De opbouw en indeling van Gods Woord heeft alles te maken met hoe God Zelf Zijn Woord gelezen wil hebben. In de kerk-

geschiedenis is er allerlei discussie geweest over hoe we met Gods Woord moeten omgaan. Sommigen lezen het puur als een boek waarin wordt verteld hoe eens het volk van God uit Egypte is weggetrokken naar het beloofde land. Gewoon een stukje geschiedenis. Dan heeft dat boek ons als moderne mensen niet veel meer te zeggen. Anderen lezen Gods Woord vooral Christocentrisch, waarbij Christus centraal staat. Vanaf de Reformatie, 16^e eeuw, kwam deze manier van Bijbeluitleg naar voren. Er valt veel voor te zeggen dat alles draait om de Messias, Christus. De Reformatorische drieslag van Scheping, Zondeval en Verlossing wordt daarbij gebruikt. Wanneer je de Bijbel leest door de bril dat Jezus gekomen is en dat alles in Hem vervuld is, ligt er geen nadruk op wat God via Zijn volk Israël ons wil leren en ook niet dat Jezus spoedig weerkomt.

Eén manier hoe ik (en velen met mij) Gods Woord wil lezen is op de profetische wijze. Zo kan duidelijk worden wat God in het begin heeft geprofeteerd en wat al door Hem is geopenbaard door de geschiedenis heen, met het uitzicht op wat wij aan het eind nog kunnen verwachten. Op die manier komen begin, eind en centrum van Gods Woord meer tot hun recht.

Het Bijbelboek Jozua wordt door christenen veelal gelezen als een historisch geschrift. Dit boek geeft een historisch verhaal over het volk Israël dat vanuit Egypte naar het beloofde land trok. Volgens de Joodse indeling echter behoort Jozua tot de profetische boeken, waarin de nadruk komt te liggen op het profetische karakter van een nieuwe leider die het volk naar het beloofde land brengt. Voor christenen zou deze uitleg van grote betekenis kunnen zijn, omdat ook Jezus als een Jozua, het volk naar het beloofde land leidt. Hierdoor geeft Jezus een profetische uitwerking van het boek Jozua en is er voor de

toekomst een profetische bestemming in de wederkomst. Zo geeft Gods Woord eenheid in de boodschap.

God openbaart Zichzelf in de Bijbel in drievoud, als de Vader, het Woord en de Geest, die één zijn (1 Joh. 5:7). Wij kunnen daarom Gods Woord, als de Zelfopenbaring van God, zowel het Eerste Verbond als het Nieuwe Verbond, indelen in drieën. Het Eerste Verbond is in te delen in Wet, Profeten en Geschriften. Het Nieuwe Verbond is in te delen in Evangeliën, Brieven en Openbaring. De Joden hanteren al eeuwenlang deze indeling binnen het Eerste Verbond. In de christelijke versie van het Oude Testament wordt een andere indeling gebruikt, namelijk Wet, Geschriften en Profeten. Dat heeft wel degelijk effect op hoe u de Bijbel leest, zoals u zult merken bij het lezen van dit boek. Laten we nu beginnen bij het begin van het Eerste Verbond, bij de Wet ofwel Thora.

Wet/Thora

2.1 Inleiding

Het eerste onderdeel van het Eerste Verbond is de Wet of de Thora. De Thora is eigenlijk geen wet maar Gods Onderwijzing. Hij wil ons niet even de les komen lezen; Hij wil ons onderwijzen en Zichzelf openbaren zoals Hij is. Het geheel van het Eerste Verbond omvat Wet/Thora, Profeten en Geschriften. In het Hebreeuws: Thora, **Neviïem** en **Chetoeviem**, afgekort '**TeNaCh**'. De Tenach is het geheel van wat wij Oude Testament noemen. Bij de indeling Onderwijzing, Profeten en Geschriften staat het profetische deel centraal. Dat beschouw ik als een aanwijzing dat God wil dat wij Zijn Woord niet alleen historisch, maar vooral ook profetisch lezen. Met andere woorden, Gods Woord is niet alleen iets van vroeger, goed voor toen. We mogen ons daarom zeker afvragen: wat zei het voor de mensen toen, wat zegt het voor deze tijd en welke visie heeft God voor de toekomst?

Jezus heeft deze Hebreeuwse indeling van de Bijbel gebruikt. Dat wordt duidelijk wanneer Jezus, de opgestane HEERE, op Paaszondag de twee Emmaüsgangers en later ook Zijn elf bange discipelen bemoedigt met de woorden: *"Dit zijn de woorden die Ik tot u sprak toen Ik nog bij u was, dat alles vervuld moest worden wat over Mij geschreven staat in de*

Wet van Mozes en in de Profeten en in de Psalmen.” (Luc. 24:25-26, 44-46). De opgestane Heer verwijst Zelf naar Wet, Profeten en Geschriften (De Psalmen zijn het eerste deel van de Geschriften). *Ook in die volgorde!* Hij maakt daarmee duidelijk dat alles daarin profetisch te maken heeft met Wie Hij is en wat Zijn roeping en bediening is.

Laten we daarom nader gaan kijken naar Wet, Profeten en Geschriften. Daarbij wil ik enkele punten noemen binnen de eerste vijf boeken van de Bijbel waar de inzichten van begin, midden en eind van een Bijbelboek sprekend en profetisch naar voren komen. De Wet begint met: *“In het begin...”* (Gen. 1:1). In het Hebreeuws: ‘Beresjiet’. Dat is allereerst het begin in de tijd, maar het betekent ook: in beginsel, in principe. Dat wil zeggen: God begint Zijn Woord met uit te leggen wat Zijn principes zijn. Genesis is daarmee het boek van de wording van alles wat er is, vanuit Gods grondleggende principes. De rest van de Bijbel rust op dat fundament. Dit geeft de eenheid van Gods Woord aan, want God zegt aan het eind van de Bijbel niet iets anders dan in het begin!

Het eerste principe dat God duidelijk wil maken is dat Hij de Schepper is van alles wat er is. We kunnen dit lezen in Zijn Woord. Als we iets niet begrijpen, dan is het goed om te kijken waar dit voor het eerst in Gods Woord wordt beschreven. Kortom, Schrift met Schrift vergelijken. Wanneer je iets niet begrijpt – en net als ik een hoop niet begrijp – ga dan terug naar het begin en lees vanaf het begin de principes van God. Genesis is het boek van de principes. Laten we in het boek Genesis gaan kijken naar het slot. Waar eindigt het mee? Met Genesis 50, de dood van Jozef. Dan vraag je je misschien af: is dat nu een principe van God? Jazeker, want Jozef wordt in de Bijbel door de Farao de ‘Zafnath Paäneah’ genoemd, wat betekent: de Redder van de wereld (Gen. 41:45). Oftewel,

in het grondleggende boek van de Bijbel, Genesis, van de wording, waar alle andere Bijbelboeken op gefundeerd zijn, loopt het uit op de Redder/Verlosser van de wereld die sterft voor de zonden van zijn volk. Daarmee lezen we het eerste Bijbelboek niet alleen historisch maar vooral profetisch en krijgen we zicht op de principes van God, op Zijn bedoeling met de Schepping, waarin het draait om de Verlossing door de Verlosser.

Als christenen kunnen we hier al een vooruitwijzing naar Jezus Christus zien. Er zijn veel overeenkomsten tussen Jozef en Jezus; we zien parallellen. Jozef was de geliefde zoon van zijn Vader. Hij kreeg het mooiste kleed, als teken dat hij een koningszoon was. Alleen werden zijn broers jaloers. Daar kan ik me ook wel iets bij voorstellen. Jozef werd verkocht door zijn broers en hij kwam in de gevangenis terecht. Hij moest door de diepte heen. De typering van Jesaja 53, de lijdende knecht, past bij hem. Na de diepte kreeg Jozef de overwinning en werd hij zelfs onderkoning van Egypte. Hij werd in de bediening geplaatst als Redder van de wereld toen de hongersnood uitbrak en hij wordt de Redder van zijn broers. Jezus aan de rechterhand van God verheven, tot redding van Zijn broers (de Joden en wie in Hem geloven uit de heidenen). Daarmee gaat het fundamentele boek van de Bijbel, Genesis, over het principe van God, dat er een Redder van de wereld komt, een Jozef. Een profetisch boek is nooit uit of afgelopen. Juist voor de toekomst heeft een profetisch boek zeggingskracht: er komt nog iemand als Redder van de wereld, iemand zoals Jozef.

Het eerste Bijbelboek is onderdeel van die ene Thora. In het Hebreeuws staat steeds het voegwoord ‘en’ tussen de boeken van de Thora: Genesis én Exodus én Leviticus én Numeri, met

daarna Deuteronomium. Oftewel de Thora wordt steeds door het woord 'en' bij elkaar gehouden. In het Hebreeuws is dat woord 'en' de letter 'Wav', die wordt geschreven als een haak. Als gelovigen worden we als het ware 'aangehaakt' bij de openbaring van het profetische woord van God. Dat is niet zomaar symboliek, het is iets wat God ons duidelijk wil maken.

Het Eerste Verbond heeft in de Thora de vijf boeken van Mozes: Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri en Deuteronomium. Het Latijnse woord Deuteronomium, 'deutero nomos', betekent: de tweede wet. Dat is niet een nieuwe wet, eerder de samenvatting van de Wet. Als we naar deze vijf boeken in de Thora kijken, gaat het eind, Deuteronomium 33 en 34, over de zegen van Mozes. Het allerlaatste woord van de Thora is 'Israël'. In de Nederlandse vertaling komt dat niet naar voren, alleen in het Hebreeuwse origineel. Israël betekent: 'de mens die strijdt met God en overwint'. Sommige mensen worstelen en strijden nog tegen God. Het gaat er echter om dat we uiteindelijk met God gaan meestrijden, één met Israël worden en met God overwinnen.

Het is frappant dat aan het volk Israël de woorden van God zijn toevertrouwd. Zij lezen iedere week op Sjabat een gedeelte, een 'Parasha', uit het Woord van God. En als ze alles gehad hebben uit de Thora of Onderwijzing van God, dan krijgen ze tot slot de zegen. Met de zegen komen ook wij tot ons doel en tot onze bestemming. Aan de zegen is het allemaal gelegen. Dat zien we al in het leven van Jakob, de aartsvader. Hij liet de Engel van God niet los, tenzij hij gezegend werd. Daar gaan we voor! Jakob mocht zijn naam niet meer aanhouden en wordt door God Israël genoemd, omdat hij met God strijdt en overwint.

In de letters van het woord Israël zit een boodschap. Israël is niet alleen de naam van dat volk aan wie de Woorden van God zijn toevertrouwd, wij hebben ook alle zegen via Israël gekregen. Lees bijvoorbeeld Romeinen 9 eens. Via Israël hebben wij zowel Gods Woord als Gods Zoon als Gods Geest ontvangen. We zijn hun veel verschuldigd volgens Rom. 15: 27. Degenen die aan Israël gebouwd hebben zijn de drie aartsvaders Abraham, Izaäk en Jakob en de vier aartsmoeders Sara, Rebekka, Lea en Rachel. Als je die zeven namen allemaal op een rijtje zet en de eerste letters daarvan neemt, dan kom je in het Hebreeuws uit op het woord en de naam Israël. De I van Izaäk en Jakob, de S van Sara, de R van Rebecca en Rachel, de A van Abraham en de L van Lea. Die initialen vormen samen 'Israël'. Bijzonder. Schematisch weergegeven:

Aartsvaders en -moeders	Beginletter
Yitshak/Izaäk en Yakov/Jakob	I (Jod)
Sara	S (Sjien)
Rivka/Rebekka, en Rachèl	R (Resj)
Abraham	A (Alef)
Lea	eL (Lamed)

Dit volk Israël is niet zomaar een volk, het is geformeerd door God, de God van Abraham, de God van Izaäk en de God van Jakob. Abraham werd als eerste geroepen. Hij heette toen nog Abram, 'hoogverheven vader'. Hij kreeg er een letter bij: de 'H'. Zijn naam betekent nu 'vader van vele volken'. Wanneer Abram in de bediening wordt geplaatst dan wordt Abraham de grondlegger van Gods volk. Wanneer wij tot geloof komen, worden we kinderen van Abraham genoemd volgens Gal. 3:8.

Gedurende een jaar lezen de Joden elke week een gedeelte uit de Thora, de Parasha. Het laatste woord van de lezingencyclus van de Thora is 'Israël'. Dat heeft betekenis. Wanneer Israël deze lezingencyclus heeft beëindigd en de zegen heeft ontvangen, begint ze direct opnieuw Gods Woord te lezen uit Genesis 1, want het Woord van God gaat alle dagen met ons mee, ook de nieuwe cyclus in. Het keerpunt daarin is het woord Israël (Deut. 34:12). Dat is terecht, want aan Israël openbaart God Zich als de God van Abraham, de God van Izaäk en de God van Jakob, kortom als de God van Israël.

Niet alleen het laatste woord, zelfs de laatste letter van de Thora heeft een diepe les voor ons. Wanneer de Thora gelezen is en weer geopend wordt bij het begin, vormen de laatste letter in het Hebreeuws, de 'L', en de eerste letter, de 'B', (wat wordt uitgesproken als een 'v'), van het woord Bereschiet, in het Hebreeuws het woord 'Lev' of hart. Het gaat in Gods Woord om het hart, als centrum van zijn bestaan: "Bescherm je hart boven alles wat te behoeden is, want daaruit zijn de uitingen van het leven." (Spr. 4:23). Vandaar dat de boodschap van de wijze koning Salomo is: "Mijn zoon, geef mij uw hart." (Spr. 23:26). Met de centrale Bijbelse oproep: "Vertrouw op de HEERE, met heel uw hart." (Spr. 3:5).

We zien dat er vanaf Genesis een plan van God is, dat er een Redder van de wereld komt Die moet lijden en sterven om redding te geven, opdat wij samen met God strijden en overwinnen. God heeft Israël en ons niet bedoeld als een zielig groepje gelovigen. Israël en wij zijn geroepen tot koningen en priesters. Wat doen koningen? Die overwinnen en heersen. Wat doen priesters? Die bidden en zegenen. De Zegen van God ontvangen we om door te geven. De uitleg van de Zegen komt in Numeri uitvoering aan de orde.

In het begin van de Thora, in Genesis, gaat het om de principes van God. Als eerste principe de Schepping, met aan het eind de zegen van God. Hoe zit het met het centrum? Dat is te vinden in het boek Leviticus. Precies in het centrum van de Thora staat Leviticus 19:18b. Dat is niet alleen getalsmatig zo, precies evenveel letters ervoor als erna. Wat ik bijzonder vind is dat juist ook de kern van de onderwijzing van God hier staat, namelijk: *"U moet uw naaste liefhebben als uzelf. Ik ben de HEERE."* (Lev. 19:18b). Dat is het centrum van Gods Onderwijzing, Gods handreiking, Gods aanwijzing voor ons om te leven. Bijzonder dat Jezus juist hiernaar refereert: *"U zult de Heere, uw God liefhebben met heel uw hart, met heel uw ziel en met heel uw verstand. Dit is het eerste en het grote gebod. En het tweede, hieraan gelijk, is: U zult uw naaste liefhebben als uzelf."* (Mt. 22:37-39).

Wat zegt Gods Onderwijzing ons, als christenen? Juist in het brandpunt van Gods onderwijzing staat precies hetzelfde als in de samenvatting van Gods Thora. Lees Deut. 6:4, de belijdenis van Israël: "Luister Israël, de HEERE onze God, de HEERE is één!". Wat staat er dan precies? "Daarom zult gij de HEERE uw God liefhebben met heel uw hart, met heel uw ziel en met heel uw kracht." (Deut. 6:4). We moeten God niet liefhebben met half ons hart en half ons geld, zo af en toe, alleen tijdens de kerkdienst op zondagochtend en daarna weer ons eigen leven leiden, nee... God wil dat wij één zijn, omdat God één is. Hij wil dat wij als kroondragers van de Schepping als koningen en priesters leven. Dat we één zijn in ons hart, in onze ziel en in wat we doen. Die eenheid wordt in de handreiking van God aangegeven. Soms heeft dat één worden tijd nodig. Als we dat willen, wil God ons daarbij helpen, de helpende hand toereiken.

In de westerse wereld zijn wij behoorlijk beïnvloed door de Griekse cultuur. In ons westerse denken hebben wij door de Griekse filosofie geleerd om onderscheid te maken tussen ziel en lichaam, tussen denken en doen. God wil niet dat wij een gespleten leven leiden, uiteengescheurd door wat geest, ziel en lichaam afzonderlijk zeggen en waartoe ze ons aanzetten. Hij wil juist dat we net als God ook één zijn in wat we zeggen, denken en doen. Pas als we één zijn in onszelf, één geheel vormen, hebben we een integere boodschap, een boodschap uit één stuk.

We kunnen de Onderwijzing van God direct doortrekken naar het Nieuwe Verbond. Want hoe is Jezus Christus met het Woord van God omgegaan? Als de Farizeeërs aan Hem vragen, wat is het eerste van alle geboden? Dan zegt Jezus: *“Luister Israël, de HEERE onze God, de HEERE is één. En u zult de HEERE, uw God liefhebben met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand en met heel uw kracht. Dit is het eerste gebod. En het tweede, hieraan gelijk, is dit: U zult uw naaste liefhebben als uzelf. Er is geen ander gebod groter dan deze.”* (Mk. 12:28-31, Mt. 22:36-40). Die tekst begint net zoals de belijdenis in Deut. 6:4 met: *“Luister Israël.”* Dan vervolgt Jezus met de gouden regel van het christendom, dat we God liefhebben boven alles en onze naaste als onszelf.

In plaats van “Luister Israël” is wellicht bekender de uitspraak: “Hoor Israël”. In het Hebreeuws begint het met het woord Sjema, Hoor of Luister. Het Sjema is de belijdenis van Israël (Deut. 6:4). Het horen van het Woord van God is steeds de basis. Ook in het Nieuwe Verbond is het horen belangrijk: “Zo is dan het geloof uit het gehoor en het gehoor door het Woord van God.” (Rom. 10:17).

Wanneer wij het Woord van God openen, verspreidt dat licht (Ps. 119:130). Niet voor niets verwijst Jezus steeds naar het Woord van God, naar de Schriften, om iets van God of van het koninkrijk van God duidelijk te maken. Ook als Jezus verzocht wordt in de woestijn, haalt Hij tot drie keer toe een tekst aan uit Deuteronomium.

Binnen het Jodendom gaan de kinderen al vanaf drie jaar naar school. Daar horen ze vanuit de Bijbel hun eigen taal en geschiedenis, eerst vanuit Deuteronomium, omdat dit de samenvatting geeft, de kern. Vanaf hun dertiende jaar doen jongens hun Bar Mitzva en meisjes op hun twaalfde hun Bath Mitzva. Het is de bedoeling dat ze dan niet alleen luisteren naar de Thora, maar de Thora ook gaan doen en de Onderwijzing van God dus in praktijk brengen. De Tien Woorden zijn daar weer een samenvatting van.

Vandaar dat de kinderen al vanaf hun derde jaar die samenvatting uit Deuteronomium leren. Met andere woorden... als Jezus tegen de Verzoeker tot drie keer toe een tekst uit Deuteronomium aanhaalt, dan kan zelfs een kind weten: ‘dat je God moet liefhebben boven alles en niet satan’. Dit is zo’n krachtige boodschap.

2.2 Genesis

God wil ons in Zijn Woord vooral Zijn principes en heilsfeiten laten zien. Het begint in Genesis 1 met de Schepping, en het eerste woord is zelfs ‘Beth’, huis, waarin God Zichzelf een huis maakt en ons maakt als kroon op de Schepping. In het eerste Bijbelboek, als fundament voor de rest van de Bijbel, zien we dit patroon. Het begint met de Schepping. In het midden van

Genesis is het verhaal van Abraham, Izaäk en Jakob, het volk Israëel, waaraan God zijn principes geeft (Gen. 12-35). Het slot van Genesis (Gen. 50) gaat over de Redder van de wereld die sterft, zodat wij kunnen leven. Want Exodus begint pas wanneer de Redder is gestorven, waarmee de deur van de Exodus wordt geopend en Gods volk wordt uitgeleid.

Nadat God de hemel en de aarde schiep, was Zijn eerste uitspraak: *“Laat er licht zijn.”* (Gen. 1:3). Het licht heeft eenvoudigweg niet de tijd om na te denken en zich af te vragen of het daar wel zin in heeft. Nee! God spreekt en het is er! Eigenlijk staat er dat het licht werd ‘geroepen’ (wayo’mer). Dat is weer een boodschap: alles wat God zegt, is er direct. De Schepping doet alleen wat God haar opdraagt. We zagen al dat het licht geen keus had dan te gehoorzamen aan Gods oproep: *“Laat er licht zijn.”* God laat daarin zien dat Hij doet wat Hij zegt. God vraagt ook van ons dat onze woorden in onze daden tot uiting komen. Anders zijn wij geen kroondragers van Zijn Schepping. Dit patroon van eenheid in zeggen en doen zien we in de profetieën die al zijn vervuld of nog vervuld worden. Wat God zegt, dat doet Hij. Hij is Dezelfde, gisteren, vandaag en tot in eeuwigheid (Hebr. 13:8). Daar kunnen wij op rekenen.

We kunnen daarom vaststellen dat het principe van God om het licht te roepen vanuit de duisternis, als het begin van het Evangelie, niet pas begint in Mattheüs 1, maar al in Genesis 1 en dat dit Evangelie doorgaat tot in Openbaring. Het Nieuwe Verbond illustreert dat bijvoorbeeld in 1 Petrus 2:9 met *“dat wij een heilige natie zijn, een volk van God om de grote daden te verkondigen van Hem die ons uit de duisternis getrokken heeft tot Zijn wonderbaar licht.”* Wij mogen ook dat licht verspreiden.

Het is goed om ook de andere kant te benoemen. Van meet af aan is er in Genesis sprake van woestheid, ledigheid en oervloed. Gelukkig dat God vanuit de oervloed de aarde zichtbaar maakt, zodat wij vanuit de zee op het droge kunnen komen. De zee heeft iets te maken met de zee van alle volkeren, de mensenzee. Jezus liep ook langs het water en zocht wie Hij kon redden, ook de 12 discipelen in dat bootje op het meer. (Mk. 4:35-41). In de storm komt Jezus te middernacht naar hen toe en zegt slechts één woord. Dan zwijgen de golven en de wind. Jezus brengt de discipelen veilig aan land. Jezus wil ook onze ledigheid opvullen en stormen tot stilte brengen. Jezus is niet voor niets de Rots. Hij haalt ons uit het drijfzand, plaatst ons op de Rots, de vaste grond. Daarom wil Hij niet dat wij ons huis bouwen op het zand, langs de zee (Mt. 7: 21-27). Voordat je het weet heb je een storm. Dan gaat je huis te gronde.

Er zit een prachtige parallel in de dagen van de Schepping. In het Hebreeuws worden de dagen genoemd naar hun getal, de eerste dag, de tweede dag en de derde dag. Dag 1, 2 en 3 hebben een parallel in dag 4, 5 en 6. Eerst drie dagen waarin God scheiding maakt en daarna drie dagen waarin God invulling geeft van de geschapen werkelijkheid. De zevende dag is de rustdag van God, waarin God zag dat alles goed was.

Scheiding:	Invulling:
Dag 1 - scheiding tussen licht en duister	Dag 4 - zon, maan en sterren
Dag 2 - scheiding tussen water boven en onder de aarde	Dag 5 - vogels en vissen
Dag 3 - scheiding tussen land en zee	Dag 6 - dieren en mensen
Dag 7: rustdag	

Het gaat verder. Wanneer wij het licht uit Genesis 1 hebben gezien, dan wil dat Licht ook in ons hart wonen. Als wij Jezus als persoonlijke Verlosser aannemen, dan worden er dingen in ons leven afgescheiden. We kunnen in ons leven niet langer alles meer op één hoop gooien; wat in het Licht komt, brengt scheiding te weeg tussen licht en duisternis.

Bij de Schepping in Genesis 1 zien we dat God de zon en de maan scheidt en God Zelf met de mens wil wandelen in het paradijs. Aan het einde van de Bijbel, in Openbaringen 22, zien we dat God Zelf bij de mensheid komt wonen en het hemelse Jeruzalem op aarde komt. Dan er is geen zon of maan meer nodig. Dan is God Zelf weer het Licht en het Lam, Jezus Christus, is de Lamp. Dan wordt God Zelf zichtbaar voor ons.

In Genesis lezen we verder over de eerste generaties (Gen. 5 t/m 10). Van Adam tot Noach 10 geslachten en van Noach tot Abraham 10 geslachten, waarbij men wat ouder werd dan tegenwoordig. Uiteindelijk is Abraham de 20ste generatie. In de geslachtslijn van Noach tot Abraham gaat het steeds om de oudste van de oudste van de oudste. God heeft iets met de oudste, met de eerstgeborene. God zegent de eerstgeborene met een dubbele zegen om tot een zegen te zijn voor zijn broeders. Daarbij trekt Hij niemand voor; God wil alleen dat de eerstgeborene op zijn plek komt om tot zegen te zijn voor zijn broeders. Vandaar dat God Abraham naar het land laat vertrekken, naar zijn plaats of 'mokum', om vanuit het centrum van de aarde, het land Israël, tot zegen te zijn voor alle volken. Dat is de betekenis van de roeping en de zegen van Abraham (Gen. 12). De roeping van Abraham om tot zegen voor de hele wereld te zijn, is een basisprincipe van God. Deze zegen van Abraham gaat in het Nieuwe Verbond gewoon door. *“Begrijp dan toch, dat zij die uit het geloof zijn,*

Abrahams kinderen zijn.” (Gal.3:7). Ook wij mogen delen in de zegen en beloften die aan Abraham zijn gegeven.

Genesis is de basis van alles wat God geschapen en gesproken heeft. Door de zondeval zijn wij van God afgeweken. Dan ontvouwt God Zijn plan van een Redder Die zelf moet sterven, zonder dat er iets tegen Hem ingebracht kan worden. Dat principe wordt al aangekondigd in Genesis 3:15. En dat principe van God wordt aan het eind van Genesis zichtbaar gemaakt. In Gen. 50 is het Jozef, als Redder van de wereld, die sterft, zodat de deur van de Exodus wordt geopend. En dat zien we later bij Jezus. Zelf had Hij geen zonde, toch moest Hij door de diepte heen om onze Redder te worden. Ook Mozes schrijft daarover: *“dat er een profeet zal opstaan uit uw broeders, hoort naar Hem.”* (Deut. 18:15). Mozes wordt zelf een profeet genoemd: alles wat hij schrijft is eerder profetisch dan wettisch. De profetie uit de Thora over die andere profeet is uitgekomen: *“Mozes was een knecht over het huis van God, de Zoon is de erfgenaam van alles in het huis.”* (Hebr. 3:5-6). Dat is een duidelijke boodschap, die vanuit de vijf boeken van de Thora in Jezus werkelijkheid wordt.

2.3 Exodus

De boodschap van God ontvouwt zich verder. We lezen al in het slot van Genesis dat er een Redder van de wereld moet sterven, voordat de deur van de Exodus geopend wordt. Het begin van Exodus gaat over de verdrukking van Israël in Egypte en daarna over de uittocht uit Egypte. Voordat de Exodus kan beginnen, roept God eerst iemand die dat kan doen, Mozes.

Een intermezzo: Het is bijzonder wanneer we naar de Hebreeuwse letters kijken van de naam Mozes. Mozes

betekent: Uit het water getrokken. Wanneer we de naam Mozes omdraaien, dan krijgen we HaSjem, wat voor de Joden de naam van God is. Mosje/Mozes/MSH wordt omgedraaid: HSM/HaSjem/God. Het is goed om te weten dat er in het Hebreeuws geen klinkers zijn, alleen medeklinkers.

Later in Exodus, wanneer het volk Israël in de woestijn onderweg is naar het beloofde land onder leiding van Mozes wil God zijn volk iets duidelijk maken. In het centrum van Exodus openbaart God aan hen Zijn Tien Woorden, Tien Onderwijzingen, of bij ons beter bekend als de Tien Geboden (Ex. 20:1-17). Die Tien Woorden zijn te lezen als een huwelijkscontract. God heeft allereerst uit liefde Zijn volk bevrijd. God is een liefhebbende God en heeft Zijn volk lief. Omdat God Zijn volk liefheeft, is Hij ook een jaloers God Die niet wil dat Zijn volk met andere goden omgaat. God is trouw aan Zijn volk en wil dat Zijn volk ook trouw is aan Hem. Vandaar de wederzijdse voorschriften tussen God en Zijn volk in de Tien Geboden.

God heeft als daad van liefde Zijn volk uitgeleid, met Pesach. Pas met Shavoeot/Pinksteren, vijftig dagen later, krijgt het volk van God die openbaring van de Tien Woorden: *“Ik ben de HEERE, uw God, Die u uit het land Egypte, uit het slavenhuis, geleid heeft. U zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben.”* (Ex. 20:2-3). Daarmee krijgt het volk van God zijn identiteit, van slaven tot persoonlijk eigendom van God (Ex. 19:6).

Het slot van Exodus gaat over het centrum van de eredienst, het oprichten van de Tabernakel. De Tabernakel is een afbeelding van het hemelse origineel. De Tabernakel is de plaats waar hemel en aarde elkaar raken, en de voetbank

is van God. De Tabernakel zal één zijn, zoals de hemelse Tabernakel ook één is. In zowel de perikop van Ex. 25-27 met als centrum Ex. 26:6 waarin staat dat de Tabernakel één zal zijn, als in Ex. 35-37:20 met als centrum Ex. 36:13, wordt dit herhaald. Dit is voorafschaduwing van Openbaring 22 waarin God onder ons komt ‘tabernakelen’, in het nieuwe Jeruzalem.

God houdt van Zijn volk. God wil niet dat zij zich met andere goden inlaten. Helaas... het volk doet dat wel. Israël wijkt af van God en daarom overkomt haar veel ellende. Gelukkig komt er later een profeet, zoals Hosea, die moet profeteren dat God Zijn volk weer gaat werven tot bruid, en nu voor eeuwig. God laat zich niet van de wijs brengen door wat Zijn volk allemaal doet. Dat betekent wel dat God tot Zijn doel komt. En, wat Israël is overkomen, is opgeschreven tot voorbeeld voor ons (1 Kor. 10:6). God is al bezig vanuit de Exodus, om ons naar die bestemming te brengen. Tot die tijd leven we vanuit het Woord van God. Hoe gaat het verder? Er loopt een rode draad van Exodus, met Uittocht en Bevrijding, naar Leviticus.

2.4 Leviticus

Leviticus 1 begint met de woorden: *“De HEERE riep Mozes en sprak tot hem vanuit de tent der ontmoeting.”* God begint met een samenzijn in de tent van de ontmoeting of de tent der samenkomst. Daar kom je samen bij God. Om tot God te naderen zal er, na de zondeval, eerst verzoening moeten komen. Vandaar dat Leviticus 1 verder gaat met informatie over het allerbelangrijkste offer: het zoenoffer of verzoenoffer. Er zijn verschillende soorten offers; te weten zoenoffer, brandoffers, spijsoffers, vredeoffers, zondoffers en schuldoffers. Deze offers worden in Leviticus allemaal

uitgelegd. In wezen verwijzen ze allemaal naar Jezus en zijn ze door het offer van Jezus vervuld, zodat de weg tot God (naar de tent der samenkomst) open is en herstel van de relatie met Hem mogelijk is. Die offers hoeven wij niet meer ceremonieel te verrichten. Wij hoeven geen lam meer te offeren, want ons Paaslam, Jezus Christus, is reeds geslacht (1 Kor. 5:7).

In Gods Woord staan wetten die voor ons van belang zijn. De Onderwijzing van God blijft, opdat wij er maar niet op los leven. Jezus verwijst Zelf naar de Tien Woorden. De hele Bergrede is een aanscherping van deze Tien Woorden. In het Nieuwe Verbond staat: "Draagt elkanders lasten, en vervul zo de Wet van Christus." (Gal. 6:2). Blijkbaar bestaat er een Wet van Christus! Die Wet houden valt niet mee. Het is nota bene zelfs gemakkelijker om alleen het Eerste Verbond te hebben. Dat was al moeilijk, met zijn 613 geboden. Zo mocht je in het kader van het Eerste Verbond geen overspel plegen. In het Nieuwe Verbond mag je zelfs niet kijken naar de vrouw van je naaste om haar te begeren (Mt. 5:28). Wat te denken van het gebod: "Verblijd u altijd. Bid zonder ophouden. Dank God in alles." (1 Thes. 5:16-18). Dat is niet te doen, zeker niet op eigen kracht. Daarom zegt het Eerste Verbond al, "niet door kracht en niet door geweld, maar door Mijn Geest." (Zach. 4:6). De geboden van God zijn alleen te houden door hulp in te roepen van de Geest van God.

In Leviticus staan de offers centraal, zodat het volk verzoent kan worden met God. Voor ons als christenen is er verzoening door het offer van Christus. Dit aanvaarden – dat Hij voor ons gestorven is – maakt Hem tot onze Redder, zowel individueel als collectief. Dan is de Exodus niet alleen iets van het collectieve volk van God, maar kan ook ik de Exodus als individu meemaken, de Uittocht, en op weg gaan naar het

beloofde land. Dat is de boodschap van de Thora van Mozes, die hij van Godswege mocht bekendmaken. Het centrum van de hele Thora lezen we in Lev. 19:18, om je naaste lief te hebben als jezelf, Ik ben de Heer. Mozes was de dienstknecht van het Eerste Verbond en er was niemand zoals hij. Hoewel, ook hij moest eerst zijn les leren. Veertig jaar karaktervorming in de woestijn, voordat hij goed voorbereid was. Is dat ook een les voor ons? Hoe lopen wij door het leven, steeds rondjes lopend, waarbij het lijkt of we bewegen, maar toch komen we niet vooruit? God wil dat we naar onze bestemming gaan. In Zijn Thora gaat het verder over die bestemming in Numeri.

In Leviticus staan de wetten van God centraal en worden ze allen uitgelegd. Aan het eind van deze uitleg staat er aan het slot van Leviticus: "Dit zijn de geboden die de HEERE Mozes heeft gegeven, voor de Israëlieten, op de berg Sinai." (Lev. 27:34).

2.5 Numeri

In de afronding van de Thora volgt na Leviticus Numeri. Dit Bijbelboek gaat over de weg die het volk van God moest afleggen om in het beloofde land te komen. Aan het begin van Numeri wordt heel Israël eerst geteld, want God wil niet dat er iemand verloren gaat. Het boek Numeri bevat een les voor ons over de weg die we moeten afleggen, nadat we bekeerd en verlost zijn en in 'hoera-stemming' op weg gaan. Onderweg door de woestijn van oase tot oase, met de uitdaging om toch de visie te blijven vasthouden om naar het beloofde land te gaan.

We lezen over Israël, als voorbeeld voor ons dat wij ook visie mogen hebben en uitwerken. Gods volk krijgt bij de Sinai

de Tien Woorden en moet vervolgens leren daarnaar te handelen. Aan het begin van Numeri worden de strijdbare mannen geteld en moet het volk van God zich opstellen. Onvoorstelbaar, er gaan 600.000 mannen met de Uittocht mee, ongenoemd zijn daarbij vrouwen en kinderen. Dat vormt ongeveer een menigte van twee miljoen mensen, op weg naar de berg Sinai. Die berg begint drie dagen lang te schudden en God geeft een wolkkolom en een vuurkolom. De Heerlijkheid van God komt en God gaat spreken. Ontzagwekkend! Wat is de reactie van Gods volk? *“Alles wat de HEERE gesproken heeft, zullen wij doen.”* (Ex. 19:8).

Wij hebben, als christenen, dat omgedraaid. We luisteren ernaar en misschien gaan we het ook nog weleens doen. Het Nieuwe Verbond zegt: “Maar wie ze gehoord en niet gedaan zal hebben, is gelijk aan een man die een huis bouwde op de aarde zonder fundament.” (Luk. 6:49). Jezus zegt: “Als je Mij liefhebt, neem dan Mijn geboden in acht.” (Joh. 14:15). Daarbij verwijst Jezus naar de Thora, de Onderwijzing van God. “U zult de HEERE, uw God liefhebben met heel uw hart, met heel uw ziel en met heel uw verstand. Dit is het eerste en het grote gebod. En het tweede, hieraan gelijk, is: U zult uw naaste liefhebben als uzelf. Aan deze twee geboden hangt heel de Wet en de Profeten.” (Mt. 22:37-40). Bijzonder is dat wanneer een wetgeleerde Jezus op de proef stelt en Jezus aan hem vraagt wat hij in de Wet leest, dat deze wetgeleerde hetzelfde antwoord geeft (Luk. 10:26-28). Waarbij Jezus hem antwoordt, doe dat en u zult leven. Het doen van de Wet is en blijft belangrijk.

In Numeri lezen we iets bijzonders, namelijk de Zegen van God.

Zegen van God

In Numeri 6 staat de Zegen van God. Die is zo mooi, qua opbouw en compositie. Daarin zien we de schoonheid van Gods Woord helemaal terug.

De Aäronitische of priesterlijke zegen:

*“De HEERE zegene u en behoede u!
De HEERE doe Zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig!
De HEERE verheffe Zijn aangezicht over u en geve u vrede!”*
(Num. 6:24-26)

Dit gaan we nu in het Hebreeuws bekijken:

Birkat Kohaniem:

Jewarechecha Adonai vejismerecha,
Ja'er Adonai panav elecha wichoenecha,
Jisa Adonai panav elecha vejasem lecha sjalom.

Een geweldige tekst met een diepe betekenis en graag wil ik naar de getallensymboliek van het aantal woorden per regel van de Hebreeuwse zegen kijken. In het Hebreeuwse origineel staan in de eerste regel drie woorden. Drie verwijst naar: de God van Abraham, de God van Izaäk en de God van Jakob. Als middelste woord van de eerste regel staat HEERE en daarmee wordt de kern aangegeven, dat het de HEERE is die de zegen geeft. De tweede regel bestaat uit vijf woorden. Vijf: de vijf boeken van de Onderwijzing van God, de Thora, met de zegen van God daarin. De laatste regel bestaat uit

zeven woorden, met zeven als volheid. Vandaar dat het slot van de zegen gaat over die volheid, de vrede of Sjalom, als heelheid voor ons.

In het Hebreeuws staan in de zegen dus in totaal: drie plus vijf plus zeven woorden, dat maakt vijftien woorden. In het Hebreeuws is het getal 15 de afkorting van God, in letters 'Jod-Hé'. Omdat in het Hebreeuws geen onderscheid bestaat tussen cijfers en letters, schrijft men vijftien als 'Jod-Hé', hetzelfde als de afkorting van God, 'Jod-Hé-Wav-Hé', JHWH. In het Woord van God zit deze diepere betekenis van de cijfers en de letters verborgen, iets wat wij in onze taal niet kennen. Wij maken onderscheid tussen cijfers en letters, maar in het Hebreeuws heeft een woord tevens een getalswaarde. Dat heeft iets met de dieptestructuur te maken, in de opbouw van Gods Woord. Logisch en handig, want in de tijd van Mozes hadden ze geen computers. De Bijbel werd drieëndertighonderd jaar lang overgeschreven en dat moest goed gebeuren. De Bijbelschrijvers worden niet alleen schrijvers, maar ook 'seferiem', tellers genoemd, ze telden de letters, zodat ze niets vergaten.

Terug naar de zegen van God. We zullen deze Zegen van God nu per regel bekijken. De eerste regel bevat slechts drie woorden. Drie heeft zowel een verwijzing in zich naar de drie-enige God, Vader, Zoon en Geest, als een verwijzing naar de God van Abraham, de God van Izaäk en de God van Jakob. Blijkbaar is er een verband tussen Abraham, Izaäk en Jakob en Vader, Zoon en Geest. Daarbij valt het op dat Abraham een vadertype is. Izaäk is te zien als type van de zoon, die (bijna) geofferd werd en Jakob is te vergelijken als type van de Geest, die door Gods Geest veranderd werd van Jakob in Israël. De tweede regel van de zegen van God bestaat uit vijf woorden, als een verwijzing naar de vijf boeken van Mozes,

de Onderwijzing van God. De tweede regel heeft zelf ook een eigenheid, een eenheid. Vijf is ook het getal van de genade. Vandaar dat de tweede regel eindigt met de genade van God. En de derde regel bestaat uit zeven woorden. Zeven: volheid of heelheid. Vandaar dat de derde regel eindigt met die heelheid of Sjalom van God.

Het is bijzonder dat de zegen van God in totaal vijftien woorden heeft. We zagen al dat 15 in het Hebreeuws wordt geschreven als 'Jod-Hé', de afkorting van de Naam van God, JHWH, Yahweh. Dit geeft aan dat het God is Die zegent. Verder is het centrale woord genade, als het achtste woord in de Zegen. Het draait allemaal om de genade van God, dat is de kern van de Zegen. Het is nu nog genadetijd. Wij mogen vrijmoedig bij de troon van genade komen. In de opbouw is te zien dat er 7 woorden staan vóór de kern en 7 woorden ná de kern. Dat is een volheid voor en een volheid na het centrum van de genade. De genade komt van God, vanuit de hemel en naar ons mensen op aarde.

In het centrum van Numeri (Num. 17) staat het verhaal van de bloeiende staf van Aäron. De staf als beeld van autoriteit voor de priesters. Steeds gaan de priesters voorop, zoals we zien bij de inname van Jericho, om op deze manier het beloofde land in bezit te nemen.

Het plan dat God aan Zijn volk geeft is om vanuit de slavernij van Egypte naar het beloofde land te gaan. Ondanks de veertig jaar van omzwervingen door de woestijn blijft God vasthouden aan de belofte en brengt Hij Zijn volk zover. God geeft Zijn volk daarbij Zijn Zegen. Aan het eind van Numeri wordt de hele woestijnreis met de pleisterplaatsen herhaald (Num. 33) om te laten zien wat God allemaal voor Zijn volk heeft gedaan. Aan het eind van Numeri, in Num. 34,35, volgt

de verdeling van het beloofde land aan de 12 stammen van Israël. Met als slot, te vergelijken met het slot van Leviticus: *“Dit zijn de geboden van de bepalingen die de HEERE de Israëlieten door de dienst van Mozes geboden heeft, in de vlakten van Moab, aan de Jordaan, ter hoogte van Jericho.”* (Num. 36:13). Met dit verschil, dat aan het eind van Numeri er ook een eind komt aan de woestijnreis en het volk zich opmaakt om het beloofde land binnen te gaan.

Aan het eind van Numeri (26-36) wordt verteld over de laatste verzameling, vergadering, in de woestijn. Israël heeft veertig jaar in de woestijn geleefd in tenten, loofhutjes. Wanneer het volk eenmaal in het beloofde land is aangekomen en in huizen woont, dan moet het zich herinneren dat God hen uit Egypte heeft geleid en hen al die jaren in de woestijn in loofhutten heeft beschermd. In het beloofde land moet men daarom het Loofhuttenfeest vieren. Deze laatste vergadering is het decor waar God alles nog eens zal samenvatten. Vandaar dat na Numeri de samenvatting van de hele Thora in het boek Deuteronomium staat.

Een nieuwe generatie is geboren in de woestijn; zij heeft de plagen van Egypte en de uittocht niet zelf meegemaakt. Dat heeft ze van horen zeggen, van de ouders. God heeft weliswaar veel kinderen, echter geen kleinkinderen. Hij wil namelijk dat deze nieuwe generatie het zelf hoort van Hem en ernaar handelt. Zo worden zij ook Zijn kinderen, precies zoals God wil dat jij iets zelf hoort en gelooft. Jij kunt niet voor een ander geloven; je mag wel een ander tot geloof brengen, bij de HEERE brengen. Die persoon moet het echter zelf gehoord hebben en zelf willen, zodat hij ook zelf een kind van God wordt.

2.6 Deuteronomium

Zoals gezegd komt na het slot van Numeri in het Bijbelboek Deuteronomium de herhaling of samenvatting van de hele Thora naar voren, de ‘Misjnee Thora’. Aan het begin van Deuteronomium geeft God de opdracht om het beloofde land in te nemen, als het uiteindelijke doel van de uittocht. En in Deuteronomium lezen we de kern van de Thora, het Sjema, *“Hoor Israël, de HEERE is God, de HEERE is één.”* (Deut. 6:4). Niet voor niets lezen we dat Jezus tot driemaal toe uit Deuteronomium citeert, wanneer Hij verzocht wordt.

In de woestijn komt de tegenstander met drie beproevingen. De eerste gaat over of stenen kunnen veranderen in brood. De tweede of Jezus van de tempel kan vallen en dat engelen Hem zullen opvangen. De derde of Jezus de satan wil aanbidden in plaats van God. Jezus haalt driemaal een tekst aan uit Deuteronomium. Deut. 6:13: dat de mens niet bij brood alleen leeft, maar van alles wat uit de mond van God komt; Deut. 6:16: dat we de Heer niet op de proef moeten stellen en Deut. 8:3: dat we de Heere God alleen vrezen en dienen. In Deuteronomium staat het eenvoudigste Hebreeuws waarmee een kind in Israël begint te lezen. Zelfs een kind kan weten, dat je God moet liefhebben en dienen en niet de tegenstander.

De belijdenis *“Luister Israël”* is bekender als *“Hoor Israël”*. Deze belijdenis wordt het Sjema van Israël genoemd. Dit is zo belangrijk voor het Jodendom dat we het Sjema overal weer terugvinden, bijvoorbeeld op het perkamenten rolletje in de Mezoëza. Deze Mezoëza wordt aan de deurposten bevestigd om iedereen die een huis in- of uitgaat te herinneren aan de belijdenis *“Hoor Israël”*.

De *hele* Thora heeft een begin en een eind, waarbij alles draait om het centrum: “*U moet uw naaste liefhebben als uzelf. Ik ben de HEERE.*” (Lev. 19:18b). We hebben gezien, dat het slot van de Thora in Deuteronomium 33-34 staat, waar God de zegen geeft aan Zijn volk. Om die zegen van God draait het in ons leven. Zonder die zegen lukt het ons niet om te leven zoals Hij wil. Het laatste woord in de Thora is Israël, dat het eindpunt en tevens het keerpunt is om opnieuw met Gods Woord te kunnen starten. Wij mogen samen met Israël, en vooral met God, strijden en overwinnen. Gods Onderwijzing wil niets liever dan dat wij kroondragers van de Schepping zijn.

De Onderwijzing van God is een eenheid en kan worden vergeleken met een *hand*-reiking van God; zoals een hand bestaat uit vier vingers en een duim die alles vasthoudt, zo zien we in de Thora van God ook vier boeken en een samenvatting die alles vasthoudt, Deuteronomium. Hierin staat de samenvatting van de eerste vier boeken, met als slot: de zegen van God.

De hand kan worden gezien als een symbool van eenheid, met de geest als duim naar boven, daarna de drie vingers van de ziel – verstand, wil en gevoel – en als laatste de pink, als het lichaam, het wispelturige dat naar beneden wijst, naar de aardse dingen verlangt. In het centrum van de hand hebben we daarmee de wil: geloven is niet alleen dat je het moet horen en met je verstand erover na moet denken. Het blijft uiteindelijk een keuze, een keuze van je wil. Je moet het ook willen geloven. Er kan onderwijs gegeven worden dat het verstand prikkelt en kunnen eigen ervaringen worden gedeeld. De keuze van bekering blijft bij de mensen zelf, men moet het ook willen

aannemen en geloven. In de Bijbel wordt het centrum van ons menszijn aangeduid met het hart: het draait om het hart, dat je God wil liefhebben met heel je hart.

Je komt er niet onderuit dat je God moet liefhebben, en beslist niet halfslachtig. God wil dat wij één zijn, omdat Hij één is. Hij komt op de eerste plaats. Hij is niet alleen getalsmatig nummer één, Hij houdt ons ook het eerste basisprincipe voor. Van die Ene zijn wij op aarde Zijn beeld en gelijkenis. Wij gaan meer en meer lijken op Jezus en op die Ene God die Zich aan ons heeft geopenbaard door Zijn Woord, zodat wij één zijn met God en met Hem gaan strijden en overwinnen. Daarin is Israël ons voorbeeld. Niet voor niets staat in 1 Korinthe 10:6 van het Nieuwe Verbond dat alles wat over Israël is opgeschreven ons ten voorbeeld is.

Vandaar dat in het centrum van Deuteronomium staat dat de koning zelf een wetboek moet hebben en er elke dag uit moet lezen, zodat hij het volk kan richten op de manier die God wil.

Het slot van Deuteronomium geeft de Zegen van God voor het volk (Deut. 34). Met als slotwoord ‘Israël’. Wanneer de lezing van de hele Thora geëindigd is en weer met Genesis gaat beginnen, is het woord waarom het draait: ‘Israël’.

2.7 Samenvatting

Kortom, vanuit het Eerste Verbond hebben we gezien, dat God één is en dat Hij Zichzelf bekend maakt, Zichzelf openbaart in Zijn Woord, als een expressie van Wie Hij is. Door nu het Woord te lezen wordt ons iets medegedeeld, maakt God

Zichzelf steeds meer bekend aan ons. Het Woord zegt het al: *“het opengaan van Uw Woorden geeft licht.”* (Ps. 119:130). Daarom is ons gebed dat het openen van Gods Woord een stukje verdieping, meer licht geeft op ons levenspad; dat wij, als christenen, in deze tijd Gods Woord kunnen verstaan zodat het een richtsnoer voor ons leven wordt.

De Thora met de vijf boeken van Mozes bevat de basisprincipes van God. In Genesis, het principe dat God de wereld heeft geschapen en het eerste woord spreekt: *“Laat er licht zijn.”* (Gen. 1:3). Het principe dat God vanuit de duisternis het licht in de wereld brengt en zodoende het evangelie van God laat beginnen. Genesis als fundament, waarop de rest van de Bijbel kan bouwen. Het slot van Genesis, met de dood van Jozef in Gen. 50, het principe van God dat er een Redder van de wereld moet sterven, zodat de deur naar de Exodus geopend kan worden voor het volk richting het beloofde land. Dat zien we terug in het Nieuwe Verbond waarin Jezus de Redder van de wereld is, zodat de Uittocht uit de duisternis kan plaatsvinden en wij in het licht van God komen te leven. Met Exodus gaat het volk onderweg, richting de Openbaring van God op de Sinaï. De Tien Woorden als een huwelijkscontract, met Pinksteren/Shavoet gegeven.

Vervolgens het centrale boek uit het Eerste Verbond, Leviticus, over de benodigde offers om tot die God te kunnen naderen. In het zondoffer zien we het offer van Jezus terug. Dan in het centrum van de Thora: *“U moet uw naaste liefhebben als uzelf. Ik ben de HEERE.”* (Lev. 19:18b). Dit is niet voor niets de Gouden Regel van het Christendom.

In het Bijbelboek Numeri gaat het over de reis van het leven, soms een woestijntocht, om het beloofde land te bereiken. Tot slot in Deuteronomium spreekt God nog één keer tot hen

als volk, zodat ook de nieuwe generatie het zelf heeft gehoord. De samenvatting hierin staat in Deut. 6:4 weergegeven: *“Luister Israël! De HEERE, onze God, de HEERE is één!”*

Dit wordt door Jezus gezien als het belangrijkste van de hele Onderwijzing van God, getuige Mk. 12:28-31. God wil dat wij Hem liefhebben met heel ons hart, met heel onze geest, ziel en lichaam, zodat wij één zijn, omdat God één is. Dat wordt geopenbaard in Zijn Woord, met als slotwoord van de hele Thora, het woord Israël, dat wij samen met God strijden en overwinnen. Israël als ons voorbeeld en keerpunt in de Onderwijzing van God. Zo wordt de Thora binnen het Jodendom altijd weer opnieuw gelezen, want het is nooit ‘uit’. Ook wij kunnen dan de Bijbel opnieuw vanaf het begin lezen, voor een verdere verdieping in het kennen van God in ons leven. Gods Woord hebben we nooit ‘uit’, het gaat een leven lang mee en het onderwijst ons bij dag en bij nacht.

3

Profeten

3.1 Inleiding

In het Eerste Verbond zien wij de indeling van Wet, Profeten en Geschriften (Tenach). In de Hebreeuwse versie staan de Profeten in het centrum. De kerk heeft echter deze indeling van Gods Woord aangepast. Voor het overzicht van de Hebreeuwse en de christelijke Bijbel zie de bijlage. Na de Wet, de vijf boeken van Mozes, hebben wij de boeken Jozua, Richteren, Ruth, Samuël, Koningen en Kronieken geplaatst. Daardoor hebben we de neiging deze boeken als historische boeken te lezen. Goed om te weten dat er een Jozua is geweest, een Ruth en een koning David. Daarbij kunnen we ons eveneens afvragen wat deze boeken ons nu, in deze tijd ten diepste te zeggen? Door de Joden worden deze boeken gelezen zoals ze bedoeld zijn, als profetische boeken. Daarmee komt na de vijf boeken van Mozes – de Onderwijzing van God – het profetische deel van de Bijbel centraal te staan.

3.2 Vroege profeten

Het profetische deel van de Bijbel begint met het Bijbelboek Jozua. We zullen ons in dit gedeelte over de vroege profeten beperken tot dit boek Jozua. Jozua was de nieuwe leider. Deze

zoon van Nun heette eerst Hosea. Wanneer hij als leider door God in de bediening wordt geplaatst, krijgt hij een 'J' erbij uit de Godsnaam JHWH, en wordt naam Jozua, of eigenlijk Jehoshua. In feite heeft Jezus dezelfde naam en betekenis als deze Jehoshua, of Jeshua: 'God redt'. Het is God die redt, door Jozua en later door Jezus heen. God gaat Jozua gereed maken om een redder te zijn voor Zijn volk. Hij moet door de diepte van de Jordaan heen, voordat hij het beloofde land in kan gaan. Wat overkomt hem? Laten we dat lezen in Jozua 1. Er staat: *"het gebeurde na de dood van Mozes, de dienaar van de HEERE, dat de HEERE tot Jozua, de zoon van Nun, de dienaar van Mozes zei: Mijn dienaar Mozes is gestorven."*

God roept een nieuwe leider en zegt als eerste tegen hem dat Mozes dood is. Jozua had al bijna 40 jaar met Mozes in de Tent der samenkomst gewerkt en hij wist heel goed dat Mozes gestorven was. Blijkbaar wil God eerst een punt zetten achter het verleden. Jozua mag niet op het verleden blijven vertrouwen, toen het zo goed ging en Mozes er nog was. Gelukkig krijgt Jozua wel een belofte van God: *"alleen, wees sterk en moedig, schrik niet en wees niet ontsteld, want de HEERE, uw God is met u, overal waar u heen gaat."* (Joz. 1:9). Tot drie keer toe staat dat er. God wil dat de nieuwe leider gaat vertrouwen op de kracht van God.

Jozua wordt de zoon van Nun genoemd. Nun is blijkbaar zijn vader en deze naam heeft een bijzondere betekenis. De letter 'Nun' is tevens het getal 50. Juist na Genesis 50, een Jubelgetal, komt die nieuwe leider met getal 50 die na de Uittocht ook de Intocht in het beloofde land mag gaan leiden.

In het centrum van Jozua (Joz. 13) gaat het over het erfbezit van de stammen van Israël. Dat is de kern van de roeping van

Jozua, de belofte die God gegeven heeft. Aan het eind van Jozua is er echter nog veel land om in bezit te nemen. Maar Jozua geeft aan het volk mee, dat hij doorgaat: *"Ik en mijn huis, wij zullen de Heere dienen."* (Joz. 24:15).

3.3 Grote of late profeten

Na de vroege profeten als Jozua, Richteren, etc. komen we bij de grote of late profeten als Jesaja, Jeremia, Ezechiël en de twaalf kleine profeten. De grote profeten worden zo genoemd aangezien ze grote delen van de Bijbel beslaan in ruimte. We zullen ons in het gedeelte van de grote profeten, vooral richten op het Bijbelboek Jesaja, om de grote lijn vast te houden.

Jesaja

Laten we het Bijbelboek Jesaja bekijken qua opbouw en compositie. We zien dat Jesaja uit 66 hoofdstukken bestaat, met een onderscheid tussen hoofdstuk 1-39 en 40-66. In de theologie wordt aangenomen dat Jesaja niet één boek is, maar dat er sprake is van een tweedeling, waarin het eerste deel over de oordelen gaat en het tweede deel over de beloften aan Israël en de volkeren.

De eerste hoofdstukken 1-39 zijn moeilijk te lezen, vanaf hoofdstuk 40 komt de andere kant van Gods profetische Woord aan het licht. God zal nooit een oordeel geven of een aankondiging daarvan zonder genade. Hij is niet alleen een rechtvaardig God, maar ook een liefdevolle Vader. Vanaf Jesaja 40 wordt dit het troostboek van Jesaja genoemd, ook wel Deutero-Jesaja. Dit begint met de woorden: *"Troost, troost mijn volk, zal uw God zeggen."* Jes. 40:1. In die laatste

hoofdstukken 40-66 zien we dat er sprake is van een bepaalde opbouw. In totaal 27 hoofdstukken, ingedeeld in 3 x 9 hoofdstukken met steeds aan het eind hetzelfde refrein: *“Voor de goddelozen is er echter geen vrede, zegt de HEERE.”* Dat staat in Jesaja 48, Jesaja 57 en daar eindigt het Bijbelboek met het oordeel over de goddelozen in Jesaja 66:24. De boodschap van God van belofte en hoop voor Zijn volk eindigt toch tot drie keer toe met het refrein: *“Voor de goddelozen is er echter geen vrede, zegt de HEERE.”*

Als we bovenstaande driedeling van Jesaja nader bekijken, met de hoofdstukken 40-66, dan staat daarin Jesaja 53 precies in het midden. Jesaja 53 kennen we, als het centrale gedeelte van de roeping van Jezus. De perikoop van dit gedeelte uit Jesaja is van Jes. 52:13 tot Jes. 53:12. Dat is 5 maal 3 verzen met helemaal in het centrum, Jes. 53:5. Wat staat daar? *“Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden verbrijzeld. De straf die ons de vrede aanbrengt, was op Hem en door Zijn striemen is er voor ons genezing gekomen.”* Is dat niet de kern van het evangelie? Ja, absoluut! Dit is al centraal aangekondigd in de profetie van Jesaja, overigens dezelfde naam als Jozua en als Jezus.

In Gods Woord is de ordening, de indeling van groot belang. Juist in dit gedeelte van Jesaja 40-66 zien we de kern terug in het centrum van Jesaja 53:5. De compositie van Gods Woord wil ons wat zeggen: het draait allemaal om het centrum van een Bijbelgedeelte. Iedere keer gaat het om de kern en om de samenvatting. De kern geeft onze overtreding aan. God roept ons vervolgens op om samen met Hem te richten, maar dat lukt ons niet. Dan, in het centrum, zegt God dat Hij een Redder, een Jozua, een Goddelijke redder, zal zenden die om onze overtredingen wordt doorboord, zodat wij vrede met God hebben. Wederom legt God de verantwoordelijkheid bij

ons, want aan het eind is duidelijk dat de goddelozen geen vrede zullen hebben. Zij zullen die vrede niet ingaan.

De goddelozen zijn geen mensen die niet weten dat er een God is. Nee, dat zijn mensen die wel weten dat er een God is, maar Hem niet willen. Het geloof moet je uit het horen verkrijgen om er vervolgens wel zelf naar te willen handelen.

In de compositie van dit Bijbelboek is niet alleen het eind maar ook het begin van belang. In het begin wordt Jesaja door Gods Geest aangespoord om te schrijven. Dat begint in Jes. 1:18 meteen al krachtig met: *“Kom nu, laten wij samen een rechtszaak voeren, zegt de HEERE. Al waren uw zonden als scharlaken, ze zullen wit worden als sneeuw, al waren ze rood als karmozijn, ze zullen worden als witte wol.”*

Pas in Jesaja 6 gaat God de profeet roepen en zegt Hij: *“Wie zal Ik zenden?”* Jesaja antwoordt: *“Hier ben ik.”* (Jes. 6:8). Vervolgens zegt God dat Hij Jesaja profetische woorden in de mond zal leggen. Er ligt echter nog een bedekking op het volk, men zal de woorden van Jesaja niet begrijpen. De mensen zijn doof en blind voor het Woord van God. Dit zien we in het Nieuwe Verbond terug. Jesaja heeft in feite dezelfde naam als Jozua (Jehoshua) of Jezus (Jeshua). Jezus kan alleen in gelijkenissen tot de mensen spreken, omdat deze profetie van Jesaja 6 vervuld moet worden. In Jes. 6:10b staat: *“Sluit hun ogen; anders zullen zij met hun ogen zien, en met hun oren horen en met hun hart begrijpen en zich bekeren, en zal Hij hen genezen.”* De tijd was er pas later rijp voor in Gods plan dat ze de profetische boodschap ervan zouden begrijpen. Jezus moet wel profeteren over het Koninkrijk der hemelen, echter dan nog in geheimenissen, zodat het volk het wel hoort maar niet verstaat. Alleen tegenover de discipelen, die in Hem

geloven, verklaart Jezus de gelijkenissen. Hij vraagt hun ook of zij dit hebben verstaan. Dan zegt Jezus: *“daarom, iedere Schriftgeleerde, in het Koninkrijk der hemelen onderwezen, is gelijk een Heer des huizes die uit zijn voorraad nieuwe en oude dingen tevoorschijn haalt.”* (Mt. 13:52). Dat is ook ons gebed, dat Gods Geest ons mag leiden in de diepte van Gods Woord, naar het profetische Woord van God. Vervolgens wil ik jullie meenemen in een andere grote profeet, namelijk Jeremia.

Jeremia

Met u wil ik stilstaan bij het begin, het centrum en het einde van Jeremia. Het Bijbelboek Jeremia begint met de roeping van Jeremia. Jeremia vindt zichzelf nog veel te jong om het Woord van God te spreken. Bij God gaat het niet om de profeet maar om de boodschap. Hij verleent kracht aan Zijn woord. Wanneer God deze jonge profeet roept, vraagt God wat hij ziet. Ik zie een amandeltak. En God zegt: *“Dat hebt u goed gezien, want Ik waak over Mijn woord om dat te doen.”* (Jer. 1:12). In het Hebreeuws is het woord voor ‘waken’ hetzelfde als voor een amandeltak, ‘shaked’. De amandelboom is de eerste boom die in het vroege voorjaar bloeit en de laatste boom die in het najaar vrucht geeft. Het hele jaar waakt de amandelboom als het ware over de vruchten die gaan komen. Hiermee bemoedigt God hem, zodat hij de taak van profeet aan zal kunnen.

Het centrum van Jeremia draait om de tempelprediking van Jeremia en de boodschap dat Jeruzalem tot een puinhoop zal worden, Jer. 26:18. Gelukkig mag de profeet Jeremia aansluitend ook een boodschap van herstel geven, dat na zeventig jaren de ballingschap in Babel voorbij zal zijn (Jer. 29:10). God heeft uiteindelijk een hoopvolle toekomst voor Zijn volk (Jer. 29:11).

Het slot van Jeremia geeft aan dat de verwoesting van Jeruzalem heeft plaats gevonden, onder koning Nebukadnezar van Babel. God waakt nog steeds over zijn volk, zelfs tijdens de ballingschap in Babel. De laatste koning van Jeruzalem, Jojachin, verkrijgt gratie en de koning van Babel stelt zijn zetel boven de zetel van de koningen die met hem in Babel waren (Jer. 52:31-34). God geeft daarmee aan dat zijn volk genade krijgt, te beginnen met de koning.

Bij het Bijbelboek Jeremia zijn niet alleen begin, eind en centrum van belang. Vanuit het Hebreeuws is het mooi om te zien dat na de eerste 22 hoofdstukken met oordelen er in hoofdstuk 23 een profetie staat over de rechtvaardige Spruit, een Messiaanse tekst (Jer. 23:5). Aangezien het Hebreeuwse alfabet 22 letters telt, geeft het getal 23 een nieuwe serie aan. God kondigt in dit hoofdstuk de geweldige profetie aan van een verloren volk waaruit een rechtvaardige Spruit zal komen, die als Koning zal regeren, als teken van het begin van de Verlossing van Zijn volk.

De Bijbel kent het ‘één voor allen’-principe. Dat de koning als eerste genade ontvangt is een teken dat uiteindelijk het hele volk genade zal ontvangen. Ook de andere kant van dit principe zien we in de Bijbel terug. Wanneer koning David zondigt, ervaart het hele volk de straf van God (2 Sam. 24). In het Nieuwe Verbond geldt dit principe van God eveneens. De Hogepriester Kajafas zegt profetisch: “Dat het nuttig voor ons is dat één mens sterft voor het volk, en niet heel het volk verloren gaat.” En daarbij profeteert hij, dat Jezus zal sterven voor het volk, Joh. 11:50-52. We zullen eveneens zien dat deze boodschap doorklinkt in een andere grote profeet, namelijk Ezechiël.

Ezechiël

We zullen bij Ezechiël eveneens het begin, centrum en slot kort bestuderen. De profeet Ezechiël begint waar Jeremia is geëindigd, namelijk in de ballingschap. God roept Ezechiël als mensenkind: *“Ik zal met u spreken.”* (Ez. 2:1). Ik zend u naar de Israëlieten, of ze luisteren of niet. Ezechiël moet daarbij zelfs de boekrol uit de hand van God opeten (Ez. 3). God stelt Ezechiël zelfs tot wachter aan over het huis van Israël. Na de waker Jeremia komt Ezechiël als wachter (Ez. 3:17).

Ook de boodschap van Ezechiël is te vergelijken met die van Jeremia. Jeremia moest profeteren over het oordeel over Gods volk. In het centrum van Ezechiël wordt de verwoesting van Jeruzalem voorspeld (Ez. 24). Maar, net als bij Jeremia mag Ezechiël een woord van bemoediging en van troost geven. Vanaf Ez. 36 gaat het over het herstel van Israël. God gaat zijn volk eerst fysiek herstellen en daarna ook geestelijk, met uiteindelijk een nieuw hart en een nieuwe geest (Ez. 36:26). Wat profetisch! Leven we misschien nu in deze tijd?

Het slot van Ezechiël gaat zelfs over een nieuwe tempel (Ez. 40-48) en de grenzen van het land. De beloften van God aan Abraham over een volk en een land, krijgen bij Ezechiël een nieuwe dimensie. Het volk komt terug in het land, er is lichamelijk en geestelijk herstel. Dit is tot zegen voor Israël en voor alle volken.

Aan Abraham wordt beloofd dat zijn nakomelingen het land zullen beërven. Maar ook dat ze eerst 400 jaar in Egypte zullen vertoeven en hen zullen dienen. Na de Uittocht uit Egypte en de Intocht in het Beloofde land is het volk voor het eerst in het land. Israël heeft in deze periode dat ze in het land woont het Woord van God

geschreven. Het grootste deel van het Eerste Verbond is in deze periode geschreven. Het Woord van God hebben we via het Joodse volk ontvangen. Echter, Israël voldoet zelf niet aan de geboden van God die in het Eerste Verbond staan opgeschreven. Vandaar dat God zijn volk naar Babel laat gaan. Gelukkig houdt God zich aan zijn beloften vanuit Jeremia en Ezechiël, over het herstel van land en volk, zodat Israël terugkomt naar het land. Nu zijn volk en land voor de tweede keer bijeen. In deze periode verschijnt Jezus als de Messias van Israël en daarna volgt de uitstorting van Gods Geest. Met andere woorden wij krijgen door Israël zowel de Zoon van God als de Geest van God. Wij hebben nu alle zegen via Israël ontvangen: het Woord van God, de Zoon van God en de Geest van God (Rom. 15:27). Na de uitstorting van de Heilige Geest met Shavoet/Pinksteren is het volk Israël veertig jaar later verstrooid onder de volkeren. Daarmee zijn land en volk eeuwenlang van elkaar gescheiden geweest.

De beloften uit Ezechiël van herstel van het land en van het volk, worden in onze tijd ingelost. God brengt zijn volk terug naar het land. Dat is dan voor de derde keer dat God dit doet. Wat hebben we in deze fase van Gods heilsplan te verwachten, wanneer we alles al hebben als gelovigen? Zou deze fase uitmonden in de Wederkomst van de Messias? Ezechiël geeft ons dit perspectief! Wat een profetisch beeld voor Zijn volk Israël eerst fysiek terug in het beloofde land te brengen en geestelijk weer terug te brengen naar het hart van de Vader.

Bij de grote profeten hebben we de boodschap van oordeel en van ballingschap gehoord, maar met uitzicht op herstel. We vervolgen onze weg met de kleine profeten tijdens de ballingschap.

3.4 Kleine profeten

We hebben gekeken naar de vroege profeten en de grote profeten. Daarna komen de twaalf kleine profeten. Dat waren geen profeten die klein van stuk waren, maar zij hebben wat kortere of kleinere Bijbelboeken geschreven. Bij deze kleine profeten komt hun profetische boodschap kort maar krachtig tot uitdrukking. Ik zal dan ook niet steeds begin en eind noemen, maar me beperken tot het centrum of de kern van deze twaalf kleine profeten. Het zijn er twaalf in getal: Israël telt twaalf stammen! Een bepaalde volheid wordt zo profetisch neergelegd.

We denken wellicht meteen aan de twaalf discipelen. Al wordt later de discipel Judas gemist en zijn er maar elf over. Men kiest dan Matthias als nieuwe discipel. Uiteindelijk kiest God Paulus als de twaalfde apostel om het evangelie te verkondigen. Ook wij kunnen een apostel worden wanneer wij geloven in Jezus, het Woord van God lezen en doen wat er staat, zodat God ons nog meer kan openbaren.

De twaalf kleine profeten. Misschien kent u dat rijtje wel, Hosea, Joël, Amos, Obadja, Jona, Micha, Nahum, Habakuk, Zefanja, Haggai, Zacharia en Maleachi. Iedere keer in de Schrift gaat het om het begin, de kern en het eind, ook bij iedere van deze twaalf kleine profeten. Evenals de grote profeten willen deze kleine profeten ons de toekomst van God verkondigen. Daarbij zal ik alleen de centrale boodschap van deze kleine profeten aangeven en tevens ingaan op de betekenis van de namen van de profeten, aangezien die een rijkdom geven aan de boodschap van de profeet. Ik wil met u kort stilstaan bij alle twaalf.

Hosea

Laten we verder gaan met die andere kleine profeet Hosea, met dezelfde naam als Jozua, (Jehoshua) en Jezus (Jeshua). We zien bij alle drie de namen dezelfde betekenis van 'God redt' terugkomen. Het volk van God heeft het allemaal niet zo goed gedaan. Vandaar dat Hosea begint met de afgoderij van Israël af te beelden (Hos. 1). Israël gaat andere goden achterna, gesymboliseerd in de opdracht aan Hosea om een overspelige vrouw te huwen en zelfs kinderen bij haar te verwekken. Gelukkig staat er in Hosea 2:18, dat God nog steeds hetzelfde plan heeft als in het begin, namelijk dat Hij een volk wil uitkiezen, vergelijkbaar met een bruid, Israël. Vandaar dat het in het centrum van Hosea gaat over de genezing van Israël (Hos. 7). En aan het eind van Hosea staat dat Israël zich bekeert en de zegen ontvangt (Hos. 14). Israël is dan gereed om als bruid te worden aangenomen. Aan het eind van de hele Bijbel staat dat de Bruid van het Lam zich gereed heeft gemaakt voor die bruiloft. Aangezien wij door het geloof geënt zijn op dat volk van God (Rom. 11:17), betekent dit dat wij ook delen in de belofte van God en met Israël in het huwelijksbootje zitten. De kern van het boek Hosea gaat over God die Zich een bruid zal verwerven voor eeuwig. Dus voor eeuwig en altijd; eeuwig is eeuwig.

Joël

Bij Joël, de volgende kleine profeet, zien we iets opmerkelijks. Joël betekent: 'de HEERE is God'. In Joël 2:1 gaat het over de Dag des HEEREN, de 'Jom Yahweh'. Op die dag zal God tot Zijn doel komen en zal Hij Zelf gaan richten of oordelen. Wie gaat God richten? Juist, de tegenstander van God, die wordt geoordeeld, zodat wij de aarde zullen beërven. Ja, dat staat in het centrum van Joël, over die Dag van God. Dat is profetisch.

Vervolgens komt een gedeelte dat eveneens bij de uitstoring van de Geest in Handelingen wordt herhaald uit Joël 2, namelijk dat God Zijn Geest zal uitstorten op alle vlees. Joël betekent niet voor niets: de HEERE is God. Als God werkelijk Degene Die komt is, dan zal Hij ook onze God zijn.

Aan het eind van Joël gaat God de vijanden van Israël oordelen en komt Hij wonen te Sion (Joël 3:21). Dat is de eindbestemming van God. Dit lezen we ook aan het eind van de hele Bijbel (Op. 21-22).

Amos

Amos betekent 'last'. In het Bijbelboek Amos wordt het ook *lastig*. God legt ons echter geen last op maar gaat de last juist voor ons dragen. Wat staat er aan het eind, in de samenvatting van Amos: *"Ik zal hen in hun land planten en zij zullen nooit meer weggerukt worden uit hun land, dat Ik aan hen gegeven heb, zegt de HEERE, uw God."* (Amos 9:15). Kijk, dat zegt God. Hij is al bezig sinds 1948 om Zijn volk opnieuw te planten in haar eigen grond, in Israël. Het volk dat eeuwenlang verstrooid was wordt door God weer teruggebracht op de bergen van Israël. Dit is de grond waarvan God Zelf zegt: *"Dit is Mijn land en Ik waak daarover."* (Lev. 25:23, Deut. 11:12). God plant Zijn volk in die grond en geeft profetisch aan dat het daar niet weer uitgerukt wordt. De HEERE met vier hoofdletters, 'Yahweh' zelf zegt hier in Amos, dat Hij die last Zelf zal dragen en Zijn volk weer gaat planten in Zijn grond.

Obadja

Het Bijbelboek Obadja heeft één hoofdstuk. Kort en krachtig. Het begint met de constatering dat God zijn volk klein heeft gemaakt onder de volken. En het eindigt met de bemoediging

dat de verlossers de berg Sion zullen opgaan en de HEERE het koningschap zal hebben. In het centrum staat vers 15: *"Want de dag van de HEERE is nabij over alle heidenvolken; zoals u gedaan hebt, zal u gedaan worden; wat u verdient, zal op uw eigen hoofd terugkeren."* Dit zal de standaard worden bij God. De Dag des HEEREN was al aangekondigd in de vorige boeken en wordt hier de Dag des HEEREN voor alle volken en *"Ik zal met u in het gericht treden, naar wat u gedaan hebt zal aan u gedaan worden."* (Ob. 15). Met andere woorden, God is een rechtvaardig rechter.

Obadja betekent: 'dienstknecht van God'. De dienstknecht van God verwijst in de eerste plaats naar Israël, als dienstknecht van God. En de dienstknecht van alle dienstknechten is Jezus, de wortel uit het geslacht van David. Dat staat in het centrum van Obadja.

Wij lezen vaak een boek als een roman. Even snel doorlezen, vooral de laatste pagina niet vergeten voor het 'happy end'. Dan kunnen wij weer lekker slapen. God heeft echter Zijn Woord opgebouwd van begin tot eind met een focus op het centrum. Wanneer kwam Jezus? Juist, in het brandpunt, in de volheid van de tijd, in de climax kwam Jezus naar de aarde toe (Gal. 4:4, Ef. 1:10). In het Grieks staat het er zo mooi, in de 'pleroma van de aeion', in de volheid van de eeuwen. Met andere woorden: Jezus kwam niet zomaar toevallig eens langs, maar precies op Gods timing. God is een God van ordening, van timing en niet van toeval. Het loopt God niet uit de hand, Hij heeft alles onder controle, wat er ook in de wereld gebeurt. God waakt daarbij over Zijn Woord om dat te volbrengen.

Waar ligt dan onze verantwoordelijkheid? In het feit dat wij Gods Woord ter harte nemen, het gaan doen, God

gaat het profetische Woord met haast uitvoeren. God wil dat wij tot Hem bidden in alles wat er staat te gebeuren. God kan het allemaal alleen doen, Hij wil ons echter in Zijn plan inschakelen. Hoe kennen wij dan Zijn plan? Door te lezen in het profetische Woord, waarin Hij dat plan openbaart, aan het einde van het boek.

Jona

Na de aankondiging van de Dag des HEEREN in Obadja en Amos, krijgen we een stuk evangelie in het Bijbelboek Jona. Jona betekent 'duif'. De duif als beeld van de Heilige Geest. Dit boek Jona wordt in het Jodendom gelezen op Grote Verzoendag. Dan is het oude afgedaan, bedekt of verzoend en mag je door de Geest van God verdergaan, opnieuw beginnen. Zo zien we dat ook bij Jezus. Bij de doop van Jezus daalt een duif op Hem neer, als teken dat Hij een nieuwe fase ingaat (Mt. 3:16). Hij komt in de bediening die God voor Hem heeft. Een punt achter het oude en vervuld worden met de Geest van God. Dat wordt aangekondigd in het boek Jona. De Geest van God heb je nodig om het vol te houden.

Wat zegt het boek Jona? Jona wordt gezonden naar Ninevé. Eerst klaagt hij nog en weigert te gaan. Dan belandt hij drie dagen in de buik van een vis totdat hij tot inzicht komt en in beweging komt. Het boek getuigt van een nieuw begin, van drie dagen duisternis naar het licht. Net zoals Jezus na drie dagen duisternis opstond uit de dood. Dit beeld van de derde dag uit Jona wordt door Jezus aangehaald, als enige teken dat Israël krijgt. Jona zat ook drie dagen in de duisternis van de vis. Vervolgens komt Jona weer op het droge, vanuit de zee op het land. Vanuit de watervloed met duisternis en leegte naar het land, zodat zijn voet op de Rots komt te staan en hij met Gods Geest gevuld wordt. Jona wordt nu de profet

zoals hij bedoeld is en gaat naar Ninevé. Jona begint naar de stem van God te luisteren. Jona moet nog leren dat God niet alleen voor Israël, maar ook een God voor de volkeren is. Hoe God met Ninevé omgaat, is de centrale les voor Jona over het karakter van God, dat Hij is liefdevol, genadig, geduldig en trouw.

Micha

Kijken we naar het Bijbelboek Micha. Micha betekent: 'wie is aan God gelijk?' Dat is direct de kern: 'wie is aan God gelijk?' God wil Zijn karakter aan ons en in ons tonen. Daartoe is kennis van God en Zijn Woord nodig. Met andere woorden, "De vreze des HEEREN is het beginsel van de kennis." (Spr. 1:7). Waar leidt deze kennis van God toe? Wat wil God van ons? In Micha 6 staat slechts één ding wat God van je vraagt: "Hij heeft u, mens, bekendgemaakt wat goed is en wat de HEERE van u vraagt: niets anders dan recht te doen, goedertierenheid lief te hebben en ootmoedig te wandelen met uw God." (Mich. 6:8). Dit legt hier precies uit wie God Zelf is en wat Hij doet. Hij is liefdevol en rechtvaardig. Wanneer God alleen recht doet zonder liefde, wordt het hard. En als God alleen liefde is, dan wordt het gezapig. Daarmee geeft God een balans aan, een balans van liefde en recht. Vandaar dat Hij tegen ons zegt dat wij recht moeten doen, getrouwheid lief moeten hebben en ootmoedig met God moeten wandelen: in trouw dingen doen, in geloof liefhebben en daarin volharden.

Volharden in de weg die God met je gaat. Wij mogen moedig met God wandelen. Aan welke persoon doet je dat denken, dat moedig wandelen met God? Aan Jozua, maar ook al eerder aan Abraham en zelfs al aan Henoch, die 'wandelde met God'. Van Henoch staat expliciet geschreven dat hij een vriend van God was. In zijn leven

werd gewoon zichtbaar dat hij omgang met God had. Dat karakter wil God hier in één zin duidelijk maken aan ons. God vraagt van ons om... recht te doen, getrouwheid lief te hebben en te wandelen als een Henoch, niet voor niets degene die niet gestorven is, maar opgenomen. Met andere woorden, wees als Henoch en leef de drie opdrachten uit die God via Micha duidelijk maakt.

Nahum

Het Bijbelboek Nahum wordt een troostboek genoemd. Nahum betekent: 'troost'. Die naam is al een samenvatting en roeping van dit boek Nahum. Niet voor niets woonde Jezus in Kapernaüm, 'Kfar Nahum', in het dorp van de Troost. Hij is zelf de Trooster. Eveneens wordt de Heilige Geest de andere Trooster genoemd (Joh. 14:16). Wanneer wij tot geloof gekomen zijn, mogen wij zijn als Nahum, een trooster. We mogen Gods volk en elkaar troosten en bemoedigen. Als je zelf zegent en troost, wórd je getroost. Paulus zegt dat, wanneer wij anderen het Woord verkondigen, wijzelf worden opgebouwd. Als je gezegend wilt worden, moet je iemand zoeken aan wie je gewoon iets over God vertelt; dan word je vooral zelf opgebouwd.

Als wij spreken of getuigen van God, blijft God Zelf waken over Zijn Woord en Hij zal door Zijn Geest de mensen wel overtuigen van de juistheid van Zijn Woord. Paulus vertelt over Jezus en de opstanding (Hand. 17:18). Die boodschap is zo krachtig dat zelfs mensen in Athene op de Areopagus, die toch voor niets anders tijd hebben dan om iets nieuws te horen of te zeggen, dit gaan geloven.

Habakuk

De naam Habakuk betekent: 'omhelzen'. Draait dit boek om het omhelzen van iets of iemand? Aan het eind van dit Bijbelboek staat het gebed van Habakuk. "Al zal de vijgenboom niet in bloei staan en er geen vrucht aan de wijnstok zijn..., ik zal dan toch in de HEERE van vreugde opspringen." (Hab. 3:17 e.v.). "Mij verheugen in de God van mijn heil. De HEERE Heere is mijn kracht, Hij maakt mijn voeten als die der hinden, en Hij doet mij treden op mijn hoogten." Als Habakuk, de profeet, mag getuigen van God de HEERE, dan kunnen ook wij niet zomaar alles in de wereld blijven omhelzen en vasthouden. Met andere woorden: ondanks de omstandigheden waarin wij leven, blijf vasthouden aan God, blijf Hem omhelzen.

In het centrum van de laatste drie verzen van Habakuk treedt een omkering op: "Ik zal dan toch in de HEERE van vreugde opspringen, mij verheugen in de God van mijn heil." (Hab. 3:18). Dat woord heil verwijst naar de Heiland, Jeshua, Jezus. Die belijdenis dat God zijn heil is, geeft de profeet zekerheid en rust.

Als wij teleurgesteld worden door omstandigheden, zo van: 'o Heer, wat voel ik mij beroerd, de vijgenboom bloeit niet, er is geen opbrengst in het veld, de voorraadschuur is leeg...' dan komt de ommekeer met het woord 'en toch'. En toch zal ik juichen in de God van mijn heil. De vreugde des HEEREN is mijn toevlucht en mijn kracht. Hij maakt mijn voeten weer licht. Dus... Hij haalt mij eruit! Dat is evangelie. Vanuit de put naar de hoogten! Dan kan ik alleen maar juichen en lofprijzen. Dat is de boodschap van de profeet Habakuk in een notendop. We kennen het kinderliedje misschien wel: 'Toen ik in de put zat, trok Hij mij eruit'. Ook in Psalm 50 en 51 zien we dat God voor

ons in moeilijke omstandigheden toch een weg baant, wanneer wij Hem gaan prijzen. Net als in het Nieuwe Testament bij Paulus en Silas in de gevangenis. Wanneer zij te middernacht God gaan prijzen, komt er zelfs een aardbeving! In hoeverre kunnen we met Habakuk zeggen, al zou de vijgenboom niet bloeien, en toch zal ik de HEERE dienen?

Zefanja

De naam Zefanja betekent: 'de HEERE heeft verborgen'. We zien in dit boek de oproep: 'kom tot uzelf, kom tot inkeer'. Het volk van God is een schaamteloos volk geworden; blijkbaar heeft het iets te verbergen en schaamt het zich daar niet meer voor. Daarom heeft God Zich voor hen verborgen. Het volk beweert echter het omgekeerde en zegt: *"Omdat God Zich voor ons heeft verborgen, heeft Hij niet gedaan wat Hij gezegd heeft."* Toch gaat God dit ten goede keren. God houdt ons een spiegel voor, opdat wij ons omdraaien, ons bekeren en naar Hem gaan om raad.

Haggai

In het Bijbelboek Haggai komen we de troost weer tegen. De betekenis van de naam Haggai zal u wellicht verbazen. Die komt van Chaqia, het Hebreeuwse woord voor feest, 'Chaq'. Hij is geboren tijdens een feest. Haggai profeteert in de 7^e maand op de 21^e dag van de maand, dat is precies aan het slot van het grote Loofhuttenfeest (Hag. 2:2). Op dat moment wordt het volk gezegend waarbij Haggai profeteert: *"Dat de heerlijkheid van dit toekomstige huis groter zal zijn dan die van het eerste."* (Hag. 2:10). Dat is nogal wat. Die tempel was al geweldig maar door de Babyloniërs verwoest. De tweede Tempel die daarna gebouwd wordt, is lang niet zo mooi.

Toch profeteert Haggai dat bij de inwijding van deze tweede Tempel, de heerlijkheid van God erin groter zal zijn. Wij weten dat Jezus later in deze tweede tempel zal wandelen en daarmee de heerlijkheid van God zal laten zien in dat huis van God. God Zelf zal in Jezus naar dat huis komen. Dat is profetisch, want aan het eind der tijden zal God Zelf wonen in Zijn huis en de heerlijkheid van God zal ons dan omstralen.

In de tijd dat Jezus naar deze tempel komt, moet Hij eerst de boel opruimen. Er zijn te veel kooplui en marktwaar in de tempel. Men heeft er een beestenbende van gemaakt. We zagen al bij de profeet Zefanja dat het schaamteloze volk er een rovershol van gemaakt had. God wil dat dit huis een bedehuis voor alle volken zou worden. Dan voorzegt Haggai, die zelf geboren is tijdens het feest, verwijzend naar het grote feest met de bruiloft van het Lam, dat de heerlijkheid van God hierin groter zal worden. Wat een profetisch perspectief!

Zacharia

Bij Zacharia wordt het profetische uitzicht weer bijzonder. Kijk eens naar het slot van Zacharia, met de laatste drie hoofdstukken 12-14. *"Maar over het huis van David en over de inwoners van Jeruzalem zal Ik de Geest van de genade en van de gebeden uitstorten. Zij zullen Mij aanschouwen, Die zij doorstoken hebben. Zij zullen over Hem een rouwklacht aanheffen als de rouwklacht over een enig kind. Ja, zij zullen over Hem rouw bedrijven, als met de rouwklacht over een enig kind."* (Zach. 12:10). Dit betekent dat God niet alleen Zijn tempel gaat herstellen, maar ook Zijn volk weer zal opbouwen en Jeruzalem opnieuw zal grondvesten. Jeruzalem zal zelfs tot een lof op aarde worden. Dat is een diepe kerntekst.

Eerst gaat God een Geest van genade en gebeden over het huis van David brengen. Dat huis van David omvat de leiders van het volk. God heeft zijn Geest al tot aan de verste uithoeken uitgestort, Hij zal het ook doen voor de inwoners van Jeruzalem, het centrum van Gods Koninkrijk. Eenmaal zal de Messias komen en het Loofhuttenfeest met ons vieren (Zach. 14:16). Vandaar dat het volk van God eerst moet terugkeren in het land. Zelfs het huis van David en de inwoners van Jeruzalem zullen eerst worden gereinigd, voordat de Messias kan komen. Jezus bevestigt dit in het Nieuwe Verbond: *“Jeruzalem, Jeruzalem, ... U zult Mij van nu af niet zien, totdat u zegt: Gezegend is Hij Die komt in de Naam van de HEERE.”* (Mt. 23:37-39).

In het vers van Mattheus staat, totdat, maar eerst dat lastige woord uit Zacharia 8, dat alle volkeren eenmaal zullen optrekken naar Jeruzalem. Het resultaat is echter geweldig: *“Het zal geschieden dat al de overgeblevenen van alle heidenvolken die tegen Jeruzalem zijn opgerukt, van jaar tot jaar zullen opgaan om zich neer te buigen voor de Koning, de HEERE van de legermachten, en om het Loofhuttenfeest te vieren.”* (Zach. 14:16). Het wordt al aangegeven dat de heerlijkheid groter zal worden dan in de tijd van Salomo, dat eerst de volken zullen optrekken naar Jeruzalem. Die tijd kon weleens dichterbij zijn dan wij denken. Het wordt nog spannender. De tekenen van de tijd moeten wij leren onderkennen. Wij kunnen alleen bidden dat wij ook de Geest van genade en gebeden mogen ontvangen om samen met Israël de rode looper uit te leggen voor de komst van de Messias.

Het profetische woord is niet alleen voor de toekomst, het is vooral voor nu. Nú moet je weten, welke hoop wij hebben. In de wereld is geen hoop. Daarom doet God het profetische woord vaststaan, als een lamp voor ons leven, zodat we

weten waar het op aankomt. Dat die kleine profeten ons dit allemaal mogen doorgeven! Op naar het slot van de profeten.

Maleachi

Het Bijbelboek Maleachi eindigt met de bekende tekst: *“Ik zend tot u de profeet Elia, voordat de dag van de HEERE komt, die grote en ontzagwekkende dag. Hij zal het hart van de vaders tot de kinderen terugbrengen, en het hart van de kinderen tot hun vaders, opdat Ik niet zal komen en de aarde met de ban zal slaan.”* (Mal. 4:5-6).

De naam Maleachi betekent: ‘boodschapper van God’. Hij mag inderdaad profeteren over de tijd die gaat komen, voordat Jezus terugkomt. De profeet Elia zal eerst komen. Dat kennen we uit het Nieuwe Verbond, waarin naar Johannes de Doper wordt gekeken als iemand die in de geest en kracht van Elia optrad, als van God komend. De profetie van Maleachi is niet afgelopen met de komst van Johannes de Doper. Deze profetische woorden van Maleachi blijven zijn kracht houden voor de toekomst. De profeet Elia zal eerst weer optreden. In het Nieuwe Verbond wordt zelfs van twee getuigen gesproken, die de komst van de Messias voorbereiden. Profetie kent meerdere invullingen, waarbij iedere invulling een verdere uitwerking is van het profetische woord, totdat de volledige uitwerking zichtbaar wordt. Bij Jezus is Johannes de Doper de heraut die de kinderen van Israël waarschuwt en tot bekering brengt.

Profetisch gezien komt er nog een latere dag waarin de kinderen van Israël terugkeren tot het hart van de vaderen. Na de uitstorting van de Geest van genade en gebeden, in Zacharia, zal er verzoening tot stand komen tussen de geslachten en komt er eenheid in het volk. Bovenal zal het

volk van God terugkeren tot het hart en het geloof van hun vaders, naar dat van Abraham, Izaäk en Jakob. Wanneer er herstel is in het volk en men weer eenparig gaat bidden om de komst des HEEREN, zal de Messias kunnen komen. Vandaar dat Jezus spreekt tot de leiders van het volk en de inwoners van Jeruzalem: *“U zult Mij van nu af aan niet zien, totdat u zegt: Gezegend is Hij die komt in de Naam van de HEERE.”* (Mt. 23:39). Het is meer dan honderdmaal geprofeteerd dat Hij komt.

Daarmee geeft het slot van de profeten tot in detail aan: er komt een tijd dat de profeet Elia zal komen, bekeert u en wees voorbereid op de Dag des HEEREN, met de komst van de Messias.

Hiermee vormt het onderdeel van de Profeten het centrum van het Eerste Verbond, waarin God ons profetisch de weg wijst naar de toekomst, vanaf Jozua 1:8, met zijn oproep, wees sterk en moedig, Ik ben met je, tot Maleachi 4:5-6, die zegt, dat er een heraut komt, voordat de grote dag van God zal aanbreken. In dat centrum van de Profeten, bij Jesaja, wil God met ons richten. ‘Ook al waren jouw zonden groot, ze zullen wit worden wanneer jij met Mij verder wilt.’ God wil Zijn volk troosten en Hij wil dat wij Zijn volk gaan troosten. Daartoe geeft God Zelf eerst een Trooster, die Zijn volk ten diepste kan troosten, door hun zonden te verzoenen (Jesaja 53).

Geschriften

4.1 Inleiding

Na het Eerste Verbond met zowel de Wet/Thora als de Profeten bekijken we nu het derde en laatste deel van het Eerste Verbond, namelijk de Geschriften. Jezus verwijst hier regelmatig naar. Op Paaszondag zegt Hij tegen Zijn discipelen: *“Dit zijn de woorden die Ik tot u sprak toen Ik nog bij u was, dat alles vervuld moest worden wat over Mij geschreven staat in de Wet van Mozes en in de Profeten en in de Psalmen.”* (Luk. 24:44). Hetzelfde zegt Jezus tegen de Emmaüsgangers, *“Moest de Christus dit niet lijden en zo in Zijn heerlijkheid ingaan?”* (Luk. 24:26). *“Toen opende Hij hun verstand zodat zij de Schriften begrepen.”* (Luk. 24:45). De Schriften zijn Wet, Profeten en Geschriften of ook wel Wet, Profeten en Psalmen. De Psalmen vormen namelijk het eerste boek van de Geschriften en daarmee de aanduiding van al de Geschriften.

De Geschriften hebben zelf weer een driedeling in de Psalmen, de feestrollen en de overige geschriften. Zie voor de indeling van de Bijbel, voor zowel de christelijke als de joodse indeling, naar de bijlage, om het overzicht te zien.

4.2 Psalmen

Wij kennen de Psalmen als één Bijbelboek. In Israël worden de Psalmen echter ingedeeld in vijf boeken. Die vijf boeken van de Psalmen corresponderen weer met de vijf boeken van Mozes, de Wet/Thora.

De vijf boeken van de Psalmen zijn onderverdeeld in Psalm 1-41, Psalm 42-72, Psalm 73-89, Psalm 90-106 en Psalm 107-150. Ieder boek van de Psalmen heeft aan het eind eenzelfde refrein, als een rustpunt: *“Geloofd zij de HEERE, de God van Israël, van eeuwigheid tot eeuwigheid. Halleluja.”* Juist de Psalmen hebben de dichters door de eeuwen heen geïnspireerd om liederen voor God te maken. Daarmee zijn de Psalmen het Liedboek van de Bijbel.

De vijf boeken van de Psalmen geven een nieuwe visie op het aantal Bijbelboeken. We zeggen vaak dat de Bijbel 66 boeken heeft. Als we goed tellen, bestaat het Bijbelboek Psalmen zelf uit vijf boeken, waarmee de Bijbel in totaal 70 boeken heeft. Dat is toch een mooier getal dan 66.

De Psalmen beginnen uiteraard met Psalm 1, waarin staat: *“Welzilig de man die niet wandelt... die niet staat... die niet zit, maar die zijn vreugde vindt in de Wet van de HEERE en Zijn wet dag en nacht overdenkt. Want hij zal zijn als een boom, geplant aan waterbeken, die zijn vrucht geeft op zijn tijd, waarvan het blad niet afvalt; al wat hij doet, zal gelukken.”*

Het eerste woord van de Geschriften, Psalm 1:1, luidt: *“Welzilig.”* In de oude vertaling staat er zelfs ‘welgelukzalig’, wat verwijst naar Genesis 1, naar de gelukzaligheid van het Paradijs. De laatste Psalm, Psalm 150, is een loflied van alles wat leeft. Dat is toch het toppunt van alles dat we alleen God

kunnen danken om wat Hij heeft gemaakt en wat Hij heeft gedaan? Zo verwijzen alle vijf boeken van de Psalmen naar de vijf boeken van Mozes.

De Psalmen zijn onder te verdelen in vijf boeken parallel aan de vijf boeken van de Thora. De Psalmen hebben een profetische diepgang, als antwoord op Gods Onderwijzing of Thora.

Vijf boeken Psalmen	Psalm	Inhoud	Vijf boeken Wet/Thora
1	1-41	Ps.1 Welzilig is de mens. Ps.41 Gebed om genezing en genade.	Genesis
2	42-72	Ps. 42 Hart onrustig, roep om verlossing. Ps. 72 De koning zal verlossing geven.	Exodus
3	73-89	Ps. 73 God is goed voor Israël. Ps. 89 God is trouw aan Zijn verbond met David.	Leviticus
4	90-106	Ps. 90 God is eeuwig. Ps. 106 God is trouw aan Zijn volk.	Numeri
5	107-150	Ps. 107 Danklied voor verlossing. Ps. 150 Loof de HEERE.	Deuteronomium

Aan het eind van ieder boek van de Psalmen het loflied, als een refrein: “Geloofd zij de God van Israël, van eeuwigheid tot eeuwigheid. Amen, ja amen. Halleluja.”

In de Wet/Thora werd de kern van Gods Woord al aangegeven: *“Heb God lief met alles wat in je is”*. Deze kern van de Thora

staat ook weer in Psalm 1, dat wij God liefhebben door Zijn Onderwijzing te overpeinzen, bij dag en bij nacht. Pas door het Woord van God krijgen we licht. Door het openen van Zijn Woord verspreidt dat licht zich (Ps. 119:130).

De Psalmen zijn een doorgaande lijn van lofprijzing. Als wij God lofprijzen, baant God ons de weg om ons Zijn Heil te doen zien (Ps. 50:23). Daarmee zijn de Psalmen actueel, hoewel zij een onderdeel van het Oude Testament zijn; ze zijn zelfs profetisch, waarin ze verwijzen naar Jezus als het heil van God.

We lezen in Psalm 1 over een patroon van wandelen, via staan, naar zitten. Dat patroon zagen we ook bij Lot, de neef van Abraham. Hij wandelde eerst rond Sodom, toen stond hij stil bij wat zij zeiden. Vervolgens zat hij in de poort van Sodom en daarmee in de puree. De lijn is van er rondom wandelen, via erbij staan en ernaar luisteren, tot erin zitten. Er was een Engel van God voor nodig om hem eruit te halen. Daarom de waarschuwing in Psalm 1 dat we Gods Wet dienen te overpeinzen bij dag en bij nacht. Die Wet/Thora is niet verouderd maar een waarschuwing voor ons leven, opdat wij niet in een Sodom terechtkomen.

Na Psalm 1, als begin van de Geschriften met een verwijzing naar het Paradijs, komt in Psalm 8 een Messiaanse Psalm aan de beurt. Psalm 8 heeft in het centrum de verwijzing naar de mens, als kroon op de Schepping van God. Psalm 8 begint en eindigt niet met de mens, maar met God, als Schepper van hemel en aarde. Daarbij is het Woord van God Zelf scheppend. Daarbij was Jezus als het Woord des Levens bij de grondlegging van de Schepping aanwezig. *“Het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond en wij hebben Zijn*

heerlijkheid gezien, een heerlijkheid als van de Eniggeborene van de Vader.” (Joh. 1:14).

Jezus zegt dat Hij de Alfa en Omega is, het begin en het eind (Op. 1:8). Hij is ook het centrum, het brandpunt van heel Gods Woord. Precies in de volheid van de tijd kwam Jezus (Gal. 4:4). Jezus stierf niet zomaar toevallig, maar precies op het tijdstip van het Pesachlam, conform Gods timing. Daarnaast vooruitwijzend dat Psalm 8 begint en eindigt met: *“HEERE, onze HEERE, hoe machtig is uw Naam op de hele aarde.”* Met het centrum van Psalm 8, de verwijzing naar de mens, als kroon op de Schepping. Dat begint met een vraag: *“Wat is dan de sterveling, dat U aan hem denkt, en het mensenkind, dat U naar hem omziet?”* Daar staat niet het Hebreeuwse woord Adam, mens, maar het woord Enos, de zwakke mens, de sterveling. Hoe kan dat dan, die omkering, terwijl er staat dat God hem bijna goddelijk heeft gemaakt? Hoe kom je op zo'n hoogverheven plaats? Dat lukt alleen als God naar die zwakke mens omziet en ook die mens zelf zwak durft te zijn en zich van God afhankelijk weet: worden als een 'Enos'.

Iedere keer als je iets in de Bijbel leest, wat je niet direct begrijpt, dan is het goed om te kijken naar waar dat voor het eerst in de Bijbel staat. Daar wordt het bij wijze van spreken uitgelegd. De eerste keer dat er in de Bijbel gesproken wordt over Enos is, dat men in de tijd van Enos de HEERE ging aanbidden. Pas als de mens niet meer uit eigen kracht leeft en God gaat aanbidden, zelf zwak durft te zijn voor het aangezicht van God, dan zal God Zich naar ons omkeren en ons zelfs tot kroondragers van de Schepping maken. Iets wat Adam en Eva hadden verloren.

De compositie van deze Psalm 8, een Messiaanse psalm, laat zien hoe wij weer opgetild worden tot onze oorspronkelijke positie in de Schepping: wanneer wij de Naam van God gaan aanroepen; dat is het keerpunt of centrum van de Psalm. Deze lijn zien we door alle Psalmen heen terugkomen.

Verder zien we een compositie rond het getal 50, of Jubeljaar.

In Psalm 50, Psalm 100 en Psalm 150 gaat het om het danken van God.

Met als opbouw van Psalm 100:

Toda, Dankzegging	• de Poorten binnengaan
Tehilla, Lofprijzing	• de Voorhof binnengaan
Tefilla, Aanbidding	• het Heiligdom binnengaan (1 Kon. 8)

In het centrum van de hele Bijbel staat Psalm 118. Deze Psalm 118 staat precies tussen de kortste en de langste Psalm in. We kennen wellicht de inhoud van de kortste Psalm 117: *“loof de HEERE, alle heidenvolken.”* De kortste Psalm heeft wel een wereldwijde visie: *“prijst Hem, alle natiën.”* De langste Psalm 119, gaat over de Wet, ofwel de Thora. Die onderwijzing kunnen we eigenlijk pas doen, als we de Geest van God hebben ontvangen. Terug naar het centrum van de Bijbel, Psalm 118. Die Psalm begint en eindigt met een refrein: *“Loof de HEERE, want Hij is goed, want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig.”*

Begin en eind van deze Psalm geven het kader aan. Daarbinnen krijgen we de Onderwijzing van God. Het is als die steen in het water. Ook al zien wij de steen, de Rots waar alles op gebouwd is, niet, toch zien we de gevolgen daarvan wel. De golven van de beweging van

Gods Woord gaan uiteindelijk van het begin tot aan het einde van de aarde. Begin en eind als uiterste begrenzing van de reikwijdte van Gods Woord.

Het centrum van de Bijbel staat in deze Psalm, Ps. 118:8, waar staat: *“Het is beter tot de HEERE de toevlucht te nemen dan op de mensen te vertrouwen.”* Is dat niet de centrale boodschap van heel de Bijbel dat wij ons geloof beter op God kunnen richten dan op mensen?

Vervolgens staat er in Ps. 118:14: *“De HEERE is mijn kracht en mijn psalm, want Hij is mij tot heil geweest.”* Dit vers komt minimaal drie keer in de Schrift voor, in de Wet/Thora, in de Profeten en nu in de Geschriften. Eigenlijk is dit het eerste lied uit de Bijbel. We zien dit lied toen Mozes het zong, bij de doortocht door de Schelfzee. Het volk was door de Schelfzee getrokken terwijl de Farao was omgekomen. Het eerste lied van Mozes zingt: *“De HEERE is mijn kracht en mijn psalm, want Hij is mij tot heil geweest.”* (Ex. 15:2). Verder komt het terug in het kortste hoofdstukje van Jesaja, de grote profeet (Jes. 12:2), met de toevoeging *“U zult met vreugde water scheppen uit de bronnen van het heil.”* Tenslotte, in Ps. 118:21: *“U bent mij tot heil geweest.”* Daarop volgt vers 22 met *“De steen die de bouwlieden niet wilden; die is tot een hoeksteen geworden.”* Het is niet voor niets dat Jezus deze Psalm aanhaalt.

Aansluitend spreekt Psalm 118 over *“de dag die de HEERE gemaakt heeft.”* Dit is waar de profeten Maleachi en anderen het al over hadden. Niet over zomaar een dag, maar over de Dag des HEEREN. Logisch dat de Psalm vervolgt met het gebed, *“och HEERE, breng toch heil.”* Dat zegt Israël op het Loofhuttenfeest. Dan bidt men om regen en om voorspoed. Juist tijdens het Loofhuttenfeest gaat Jezus bij de Tempel

staan en roept: *“Als iemand dorst heeft, laat hij tot Mij komen en drinken. Wie in Mij gelooft, zoals de Schrift zegt: Stromen van levend water zullen uit zijn binnenste vloeien.”* In Joh. 7:37 citeert Jezus dit vers uit Ps. 118, dat ook in Jes. 12:2-4 staat.

Psalm 118 staat niet voor niets op deze centrale plek. Het is de Psalm die het eind vormt van de Lofzang, de Hallel, de Psalmen 113-118. Binnen het Jodendom is het Hallel een begrip. Deze Psalmen werden gezongen bij ieder feest. Ook Jezus heeft deze Hallel, de Lofzang, gezongen, direct na de instelling van het Heilige Avondmaal, voordat Hij naar Gethsemané ging. Daar in Gethsemané werd Zijn zweet tot bloed, in het uur van de waarheid, als Jezus zegt: *“Niet Mijn wil maar Uw wil geschiede.”* Met andere woorden, de Lofzang, de Hallel, is van belang. Deze Hallel werd gezongen bij ieder feest en was ook het laatste wat Jezus heeft gezongen, tijdens Pesach. Niet voor niets staat er aan het eind van deze Hallel: *“Gezegend wie komt...”* Dat kwamen we al profetisch tegen in wat Jezus tegen Jeruzalem zei. Het was het laatste wat Jezus Zelf heeft gezongen en daarmee geproclameerd: *“Gezegend wie komt in de Naam van de HEERE.”* (Ps. 118:26).

Dan gaan de Psalmen verder. Laat ik Psalm 119 eerst overslaan, omdat het zo mooi het centrum vormt tussen de twee langere gedeelten, te weten de Hallel en de Liederen van de Opgang. De Psalmen 120-134, dat zijn vijftien Psalmen, worden de liederen van de Opgang genoemd. Men zong deze Psalmen als men onderweg was naar het feest in Jeruzalem en men elkaar ging oproepen om het vol te houden. Wanneer men eindelijk in Jeruzalem was aangekomen, zong men deze vijftien Psalmen bij de Opgang naar de Tempel. Deze Opgang had vijftien treden, bij iedere tree kon zo'n Psalm gezongen worden. Als men er bijna was, bij de voorlaatste tree, zong

men de veertiende Opgangpsalm, Psalm 133. Hierin staat dat je pas de Zegen van God krijgt, als er onderlinge harmonie is, als broeders tezamen wonen. 'Hine ma tov...' Pas daarna kan men de laatste tree nemen en in de tempel komen met als slotlied van deze Opgangpsalmen Psalm 134: de Zegen van God. Dit is wel een duidelijke les voor ons. Pas als we onze naaste liefhebben kan de zegen van God komen. Dit is natuurlijk ook de Gulden Regel van Jezus: *“God liefhebben boven alles en je naaste als jezelf.”* De kern en de samenvatting van de Thora komen hierin naar voren.

We kunnen pas naderen tot God, als er harmonie is tussen broeders, anders heeft het komen tot God geen zin. Ook Jezus zegt daarvan: “Als je tot God wilt naderen en je bedenkt vlak voor het altaar, het zit niet goed tussen mij en mijn buurman, stop dan en verzoen je eerst met je broeder en kom dan terug om te offeren.” (Mt. 5:24). Daarmee strekt dit voorschrift uit de Psalmen zich ook uit naar het Nieuwe Verbond. In dezelfde volgorde: eerst de horizontale lijn, naar de medemens, dan pas de verticale lijn, naar God! Logisch dat God in de kern van de Thora al zegt: “Heb uw naaste lief als uzelf, ik ben de HEERE.” (Lev. 19:18b). In deze Psalmen van de Opgang komt dit kernprincipe terug.

We kunnen nu verder, of eigenlijk terug, naar Psalm 119, die precies tussen de Lofzang/Hallel en de liederen van de Opgang in staat. Pas als we de zegen van God ontvangen hebben, als we leven vanuit Zijn Geest, kunnen we die lange Psalm over de Wet in praktijk brengen.

Psalm 119 is prachtig opgebouwd. In totaal 176 verzen, verdeeld in 22 paragrafen van 8 verzen. We zagen al dat het getal 8 verwijst naar de Messias. 22 is het aantal letters

van het Hebreeuwse alfabet. Psalm 119 is vervolgens zo gecomponeerd, dat iedere paragraaf begint met een volgende letter van het Hebreeuwse alfabet. Dit is te vergelijken met ons Wilhelmus. Daarin begint ieder opeenvolgend couplet opeenvolgend met een letter uit de naam Wilhelmus. We zien in Psalm 119 de prachtige symboliek dat heel Gods Woord, geordend vanuit die 22 letters, tot uitdrukking komt. Daarmee drukt God Zijn wens uit, met gebruikmaking van het getal 8, dat vernieuwing zich voltrekt door de Messias.

God gebruikt naast de 22 letters van het Hebreeuwse alfabet ook de 22 verzen als een afgerond geheel. Dit zien we terug in de opbouw van Psalm 22. Uit deze Psalm citeert Jezus aan het kruis: *“Mijn God, Mijn God, waarom hebt U mij verlaten?”* (Ps. 22:1). Wij denken wellicht: Wat is dat nu voor een Psalm? Is dat nu evangelie? Is dat nu troost? Vergeet daarbij niet dat, wanneer Jezus dit uitroept en Zijn discipelen dit horen, zij als Hebreeuwse hoorders van het Woord, weten dat Jezus heel deze Psalm bedoelt. Je moet wel doorlezen na vers 1. Na vers 22 – het eind van de Hebreeuwse letters – is er een keerpunt en begint in vers 23 een nieuwe ronde van de Hebreeuwse letters. Lees vers 22 en 23: *“Verlos mij uit de muil van de leeuw en van de horens van de wilde ossen. Ja, U hebt mij geantwoord. Ik zal uw Naam aan mijn broeders vertellen, in het midden van de gemeente zal ik U loven.”*

Wat zegt Jezus hier met deze Psalm 22? Wat proclameert Hij aan het kruis? Dat God Hem eerst weliswaar heeft verlaten, maar met de kennis dat God Hem heeft geantwoord en dat Jezus de lof van God zal verkondigen aan Zijn broeders! Al moet Jezus nog door de diepte van de dood heen, hier staat reeds de uitkomst: de Opstanding waarin Hij aan Zijn broeders het heil van God gaat verkondigen! Daarmee proclameert Jezus aan het kruis reeds de Opstanding. Dat is toch geweldig!

Logisch dat het Bijbelboek Psalmen niet anders kan eindigen dan met Psalm 150: *“Laat alles wat adem heeft de HEERE loven.”*

We hebben gezien dat de vijf boeken van de Psalmen een parallel vormen met de vijf boeken van Mozes in de boodschap. Psalm 1 begint met het overpeinzen van de Wet. Het centrum Psalm 118:8 staat tussen de Hallel en de liederen van de Opgang. We kunnen zeker niets anders dan God met alles wat in ons is loven met deze liederen. Van daaruit gaan we door naar de feestrollen.

4.3 Feestrollen

De Geschriften beginnen met de Psalmen. Daarna komen de feestrollen, die gelezen, gezongen en geproclameerd worden tijdens de feesten van God. Misschien ken je die feesten wel: Pasen/Pesach en Pinksteren/Shavoet. Echter, het grote feest, het Loofhuttenfeest/Soekot, is ons in de loop van de kerkgeschiedenis ontnomen. In de tijd dat het christendom tot Staatsgodsdienst werd onder Keizer Constantijn de Grote, is het Loofhuttenfeest afgeschaft en is het zonnwendefeest, een heidens midwinterfeest, tot het belangrijke kerstfeest gemaakt. Daarnaast is Pasen op een ander tijdstip gesteld dan het Bijbelse Pesach. En is de Sjabat langzamerhand vervangen door de zondag, de dag van de zon. Los van hoe we daar nu praktisch als christenen mee om kunnen gaan, wil ik me richten op de geestelijke betekenis van deze feesten.

Met u wil ik ingaan op welke feestrollen er zijn en bij welke feesten ze gebruikt worden. Juist binnen de feesten van God is er een ordening. Het gaat uiteindelijk om de Messias, om Jezus, het hoofd, de Bruidegom bij dit huwelijksfeest. Vandaar

dat het eerste wonder dat Jezus verricht bij de Bruiloft te Kana is. Hij maakt water tot wijn. Jezus nodigt ook ons uit voor het feest.

God spreekt heel duidelijk van de drie grote feesten (Lev. 23), waarop iedere volwassen man voor het aangezicht van God dient te komen, te Jeruzalem. Dat is met Pasen/Pesach, met Pinksteren/Shavoet en met het Loofhuttenfeest/Soekot. Daarbij geeft God zijn feestrollen ofwel in het Hebreeuws 'Megilloth'. Er zijn in totaal vijf feestrollen.

Overzicht feesten	Feestrol
Pesach/Pasen	Hooglied
Shavoet/Pinksteren	Ruth
Soekot/Loofhuttenfeest	Prediker
Tisha B'Av/Val van de tempel	Klaagliederen
Poerim/Lotenfeest	Esther

Met Pasen viert men dat Israël bevrijd is uit de slavernij, na 400 jaar. Dan zingt men het hoogste lied, Hooglied, het Lied der Liederen. In Hooglied gaat het om de oproep: kom uit de duisternis mijn geliefde, laat u zien. Eveneens heeft God er behagen in dat Zijn bruid uit de duisternis komt en zich laat zien. God nodigt ons uit met Pesach: kom er uit zodat we het Lied der Liederen gaan zingen. Met Pasen/Pesach wordt daarom het Hooglied gezongen/gelezen.

De volgende stap in Gods heilsplan is met God op weg gaan van Pesach naar Pinksteren/Shavoet. Pinksteren/Shavoet

wordt de 'Atzeret' van Pesach genoemd, de afronding. Daarmee is Pinksteren/Shavoet de afronding van de Exodus en krijgt het volk het Woord van God, bij de Sinaï. God geeft met Pinksteren/Shavoet Zijn Tien Woorden, als een huwelijkscontract tussen Hem en Zijn bruid, Zijn volk. God houdt van Zijn volk en heeft het uit Egypte bevrijd. Daarom wil Hij niet dat het volk andere goden achteraloopt. Welke feestrol past bij dit feest? Wel, in Israël vindt tussen Pasen en Pinksteren de inzameling plaats van de vroege oogst, van gerst en tarwe. Dat was de tijd dat Naomi en Ruth vanuit Moab teruggingen naar Bethlehem, naar het broodhuis. Ruth, betekent 'getrouwe', ging aren lezen op het veld van Boaz, in deze periode.

Met Pinksteren volgt de gelukkige ontknoping, ze trouwt met Boaz. Vandaar dat met Pinksteren/Shavoet gelezen wordt uit de feestrol Ruth. God wil zelfs een heidense Ruth onder de bescherming van God brengen in Israël. Daarbij is het wel cruciaal welke belijdenis Ruth geeft. Ze zegt: "*Uw volk is mijn volk en uw God is mijn God.*" (Ruth 1:16b). Wij keren die belijdenis van Ruth vaak om. Dat de God van Israël ook onze God is, dat lukt nog wel, maar dat het volk van Israël ook ons volk is ligt wat lastiger. Net als met de kern van de Bijbel, "*U moet uw naaste liefhebben als uzelf. Ik ben de HEERE.*" Hier gaat het om dat je eerst de horizontale lijn goed moet hebben, je naaste liefhebben als jezelf. Daarna komt de verticale lijn, de God van Israël erkennen.

Het Bijbelboek Ruth laat iets van de Messias zien. Boaz als een type van de Messias, die zijn kled uitspreidt over de ontheemde en haar weer grond onder de voeten geeft, haar een erfdeel en een beker geeft. Wanneer wij getrouwd zijn met de Getrouwe, dan is er bescherming voor ons. Met het Bijbelboek Ruth gaan we op weg

van Pesach/Pasen naar Shavoet/Pinksteren, om het vol te houden richting het beloofde land. Pas in het beloofde land kon Israël het grote feest vieren, het Loofhuttenfeest. Met dit feest kijkt men terug naar de tijd dat God hen in de woestijn beschermd had en men in een loofhutje woonde. In de woestijn was het huis van God de Tabernakel. Vandaar dat dit feest ook wel in het Engels ‘the Feast of Tabernacles’ wordt genoemd. Met dit grote feest gaan alle registers open: God heeft hen in het beloofde land gebracht. Dit feest wordt dan ook dag en nacht gevierd. Is dit een voorafschaduw van het grote feest, waarbij de HEERE uiteindelijk ook komt wonen of ‘tabernakelen’ bij Zijn volk?

Niet voor niets wordt dit grote feest in het Engels ‘the Feast of Tabernacles’ genoemd. Met zo’n groot feest wil God je weer met beide benen op de grond zetten. Dat gebeurt met de feestrol bij dit feest: het Bijbelboek Prediker. Prediker heeft als centrale boodschap *“geniet van het leven met de vrouw die u liefhebt.”* (Pred. 9:9). Het slot van Prediker is dat God al je daden in het gericht gaat stellen. Met andere woorden, feesten is prima, echter niet met een losbandig leven.

Feestvieren zoals God bedoelt moeten wij als christenen nog leren. Velen zijn op zondag wel serieus met Gods Woord bezig, maar door de week, op een feestje, gaan soms alle remmen los. God zegt: ‘vier die feesten in Mijn heiligdom, in het midden van de gemeente’. Juist in de eredienst vieren we de feesten van God, met lofprijzing. En bovendien met een maaltijd. Ten opzichte van onze calvinistische zuinigheid, mag dat best nog wat overvloediger. Wanneer onze samenkomsten weer een feest worden, trekt dat mensen aan. Wie heeft er nou geen zin in een feest? God heeft daarbij de hele wereld

op het oog. Vandaar dat Zijn knechten zelfs naar de zijwegen moeten gaan om allerlei andere mensen binnen te brengen bij het Feest van de HEERE. God nodigt ons tot Zijn feest met de woorden: “Goed gedaan, goede en trouwe slaaf, over weinig zijt u getrouw geweest, over veel zal ik u aanstellen; ga in, in de vreugde van uw HEERE.” (Mt. 25:21).

Na de drie feestrollen Hooglied, Ruth en Prediker zijn er nog twee feestrollen, te weten Klaagliederen en Esther. Zo wordt Klaagliederen gezongen bij de val van de beide tempels, op Tisja B’Av, op de 9^e dag van de joodse maand Av. Omdat dit eerder valt dan Loofhuttenfeest, wordt deze feestrol eerder genoemd dan Prediker. Je zou je kunnen afvragen wat dat nu voor een Bijbelboek is, Klaagliederen. Het heeft diezelfde opbouw als de Wet/Thora en de Psalmen. Vijf hoofdstukken kent Klaagliederen, met in ieder hoofdstuk 22 verzen, net als het aantal letters van het Hebreeuwse alfabet. Het middelste hoofdstuk heeft zowaar 3 maal 22 verzen. Het is bekend dat, toen Israël in het diepst van zijn ellende zat, in de Shoa, Holocaust, men dikwijls deze Klaagliederen las. Men kreeg de oordelen over zich heen, Alef, Beth, Gimel tot aan Tav toe, als voltooiing van het onheil... Maar het boek geeft tevens troost, want in het hart van Klaagliederen komt de omkering. Centraal staat in Klaagliederen, hoofdstuk 3: 22-23: *“Het is de goedertierenheid van de HEERE dat wij niet omgekomen zijn, dat Zijn barmhartigheden niet opgehouden is! Nieuw zijn ze, elke morgen; groot is Uw trouw!”* Het kwaad heeft dus niet de overhand, zodat het volk te gronde gaat, maar Gods trouw is groot en Zijn barmhartigheden over Zijn volk zijn iedere dag nieuw. Exact in vers 22-23, waar een nieuwe cyclus van Hebreeuwse letters begint: *“Het is de goedertierenheid van de HEERE dat wij niet omgekomen zijn.”* Als God niet trouw is aan Zijn volk, waarom zou Hij dan trouw zijn aan ons?

Dan kunnen wij als christenen onze hoop wel opgeven. Juist omdat God trouw is aan Zijn volk en aan Zijn beloften, is Hij te vertrouwen op Zijn Woord en zijn de beloften van God aan ons ook betrouwbaar.

Het volk Israël hield vast aan de beloften van God. Het beleefde een nieuwe dag in zijn geschiedenis bij de oprichting van de Staat Israël in 1948. Na ongeveer tweeduizend jaar heeft God Zijn volk teruggebracht naar het land. God is trouw aan de beloften aan Zijn volk. Wanneer wij beseffen dat God te vertrouwen is, kunnen we gaan bidden en vragen of Hij Zijn beloften ook aan ons waarmaakt. Dan kun je het volhouden. Zelfs tijdens de donkerste perioden van het volk Israël heeft het troost geput uit het boek Klaagliederen. Dit Bijbelboek wordt gelezen op de gedenkdag van de verwoesting van de tempel, op de 9^e Av. Dat is niet alleen de dag waarop de eerste tempel werd vernietigd door Nebukadnezar. Ook de tweede tempel is gevallen op diezelfde dag. En later in 1492 moesten de Joden uit Spanje vertrekken, op de 9^e Av. Door de geschiedenis heen is deze dag een dag van oordeel geweest. Dat is de dag waarop men alleen troost haalt uit het boek Klaagliederen met in het centrum: *“Het is de goedertierenheid van de HEERE dat wij niet omgekomen zijn!”* (Kl. 3:22).

Tot slot is er nog een feestrol, te weten Esther. Het Bijbelboek Esther wordt gelezen bij het Poerimfeest/Lotenfeest, het feest waarin de Joden de overwinning op Haman vieren. God keert het oordeel en de vernietiging die Haman op het oog had om, en maakt het tot een dag van bevrijding op de vijanden van Israël. Net als met het Loofhuttenfeest, het grote feest, eindigt Esther met een groot feest.

4.4 Overige geschriften

Als laatste van de Geschriften, met de driedeling in Psalmen, feestrollen, nu de overige geschriften. Deze overige Geschriften bestaan uit Daniël, Ezra, Nehemia en Kronieken. Onze Nederlandse Bijbel kent een andere indeling. Daar staan Ezra, Nehemia en Kronieken bij de historische boeken. In het Hebreeuwse origineel staan deze Bijbelboeken aan het eind van het Eerste Verbond, aan het eind van de Geschriften. Het Eerste Verbond heeft als laatste het Bijbelboek Kronieken.

De overige geschriften beginnen met het boek Daniël, waarin de profetische boodschap naar voren komt dat God zijn volk niet in ballingschap houdt, maar naar hun eigen land terugbrengt. Echter eerst dat Daniël naar Babel wordt vervoerd, als een beeld van Israël (Dan. 1). Daniël betekent: God is onze rechter. Namen in de Bijbel hebben vaak een betekenis waarmee de roeping van de persoon aangeduid wordt. Zoals de roeping van Jezus tot uitdrukking komt in zijn naam: “God redt”, want Hij zal Zijn volk redden van de zonde.

In het Bijbelboek Daniël draait het om het beeld dat Nebukadnezar had opgericht. Het was één beeld, dat wel vier wereldrijken vertegenwoordigde, Babel, Meden/Perzen, Griekenland en Rome. Men heeft vaak de afzonderlijke rijken op het oog gehad wat we in de geschiedenisboeken duidelijk terugzien. Deze profetie is helemaal uitgekomen. De vier rijken hebben inderdaad opeenvolgend over Israël geregeerd. Maar hier is ook sprake van één beeld, met het gouden hoofd, geleid door het occulte Babel. Dan de borstpartij van de Perzen. Daaronder de Grieken, die met hun hellenistische cultuur ons diepgaand hebben beïnvloed met de scheiding tussen denken en doen, lichaam en geest. Tenslotte hebben we nog steeds te maken met Rome en het Romeins recht, als een

ijzeren recht, wat spreekt van hardheid. De Romeinen waren net zo wrede en hard. Denk aan het kruis, als martelwerktuig voor misdadigers. In het centrum van Daniël lezen we over de uitredding van Daniël uit de leeuwenkuil, als beeld van de redding van Israël uit allerlei gevaar (Dan. 6).

In het boek Daniël gaat het om de vraag: 'wie is uiteindelijk degene die heerst en rechtspreekt?' We zien vervolgens dat er een steen losraakt die tot een rots wordt en het beeld omverhaalt. Er komt na de vier rijken een vijfde van de Messias. De Messias is de steen waardoor het beeld valt en de rots waarop gebouwd kan worden. Wij mogen door geloof op die Rots staan, waardoor al onze afgodsbeelden omvergehaald worden, hoe groot die reuzen ook zijn in ons leven. In het boek Daniël is God de rechter over de wereld en wordt God de overwinnaar over alle wereldrijken.

Aan het eind van het boek Daniël gaat het over het einde van de dingen en lezen we de profetie: *“Maar u, ga heen tot het einde, want u zult rusten, en u zult opstaan in uw bestemming, aan het einde van de dagen.”* (Dan. 12:13). Dat blijft dezelfde boodschap als een rode draad door de hele Bijbel heen.

In de Bijbelboeken Ezra en Nehemia gaat het over het volk Israël dat uit de ballingschap naar het beloofde land terugkeert. Te vergelijken met de intocht van het land onder Jozua. Ezra leert het volk Israël om terug te keren naar de Wet/Thora, om geestelijk herstel te krijgen en weer de bescherming van God te krijgen. Nehemia gaat de muren van Jeruzalem herbouwen, om een fysiek herstel en bescherming te krijgen. Het is bijzonder dat Ezra en Nehemia samenwerken zodat er volledig herstel en volledige bescherming is.

Het laatste deel van de overige geschriften is het Bijbelboek Kronieken. Het slot daarvan is geweldig om te lezen (2 Kron. 36: 22-23). Wéér diezelfde verzen 22 en 23! Een slot met tevens een geweldige vernieuwing. Als laatste lezen we: *“In het eerste jaar nu van Kores, de koning van Perzië, wekte de HEERE de geest van Kores op, ook wel Cyrus genoemd, de Koning van Perzië, opdat het Woord van de HEERE, dat Hij bij monde van Jeremia gesproken had, vervuld zou worden om door zijn hele koninkrijk een boodschap te laten uitgaan, ook in geschrifte: Zo zegt Kores, de koning van Perzië: Alle koninkrijken van de aarde heeft de HEERE, de God van de hemel, aan mij gegeven, en Hij is het Die mij heeft opgedragen om een huis voor Hem te bouwen in Jeruzalem, dat in Juda ligt. Wie er onder u ook maar tot al Zijn volk behoort – de HEERE, zijn God, zij met hem en laat hij optrekken.”* (2 Kron. 36:22-23).

Het is heel bijzonder dat een heidense koning een oproep doet aan alle Joden om op te trekken en naar Israël te gaan, om 'Alija' te maken. Daarmee heeft het slot van de Geschriften een bijzondere profetische boodschap. Eens te meer blijkt dat God door Zijn Geest het hart van een heidense koning kan neigen, deze keer met de opdracht dat Israël terug moet keren naar haar eigen land en voor God een huis moet bouwen. Het is toch bijzonder dat een koning een marionet is in de hand van God en opdracht geeft een huis in Jeruzalem te gaan bouwen. Dus niet ergens in Babel of in Perzië, maar in het hart van Gods land, te Jeruzalem. Israël gaat eerst in Ballingschap en vervolgens wordt het opgeroepen om terug te keren naar Jeruzalem om een huis te bouwen voor God. Nota bene een heidense koning geeft hen daartoe de nodige rugdekking en financiën. Daarmee is het slot van de Geschriften zeker profetisch. Ziet u eveneens dat heel Gods Woord profetisch van inhoud is?

In onze tijd zien we deze profetie verder in vervulling gaan. God brengt Zijn volk na tweeduizend jaar ballingschap weer thuis. Als wij oog krijgen voor wat God nu aan het doen is, dan bouwen wij mee aan Zijn plan. Met God optrekken en overwinnen is ook de uitdaging aan ons. Dat is Gods belofte! Met als einddoel? Jeruzalem. Eveneens in het Nieuwe Verbond zullen we zien dat het einddoel van God die stad Jeruzalem is. Jeruzalem, 'Jireh Shalom', wat zoiets betekent als: 'God zal voorzien in heelheid, of God zal voorzien in vrede.'

Ja, God zal erin voorzien. We zagen al bij Abraham, dat God op de berg Moria, voorzag in een ram, zodat Izaäk niet werd geofferd. Moria wordt genoemd 'Yehova Yireh', God zal voorzien. Op de berg Moria heeft later de Tempel gestaan. Abraham zag daarin profetisch de dag van Jezus, tweeduizend jaar later en heeft zich daarover verheugd (Joh. 8:56). Zo is het voor ons een bron van grote vreugde dat God in Jeruzalem zal voorzien in Zijn Shalom. Van de profeet Haggai weten we dat de heerlijkheid van de nieuwe tempel groter zal zijn dan die van Salomo. Dan komt Jezus. Uiteindelijk komt aan het eind van de hele Bijbel, de HEERE naar Zijn tempel. Dát wordt hier in de Geschriften, aan het slot van het Eerste Verbond, geprofeteerd, een directe verwijzing naar Openbaring. Dán hebben we zelfs geen zon en geen maan meer nodig, het Lam zal ons verlichten als een lamp (Op. 22:5). Dáár vieren we het Feest van God, dag en nacht. Er komt letterlijk geen einde aan. Vandaar dat we Gods Woord blijven lezen, totdat eindelijk het kwartje valt, totdat wij werkelijk op God gaan vertrouwen. Dan staat er: *"de HEERE zijn God zij met hem."* (2 Kron. 36:23). Als een zegen van God gaat dit met ons mee, om te strijden en te overwinnen. Wat een perspectief geeft het slot van de Geschriften!

Samenvattend zien we in het Eerste Verbond, als slot van de hele Tenach:

Slot Thora: Deut. 34 – Zegen voor Israël

Slot Profeten: Mal. 4 – Elia, met de Dag des HEEREN

Slot Geschriften: 2 Kron. 36:23 – "de HEERE zij met hem, hij trekke op", Alija

Het nieuwe verbond

5.1 Inleiding

Wat kunnen wij in het tweede deel van Gods Woord verwachten? Zoals God één is en Zich in het Eerste Verbond in Genesis openbaart als de God van Abraham, de God van Izaäk en de God van Jakob, zo zullen we nu in het Nieuwe Verbond zien dat God zich verder openbaart als de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. We zien in deze overeenkomsten een geweldige eenheid tussen het Eerste Verbond en het Nieuwe Verbond. Die eenheid van God zien we in alles terug. Zo staat er in 1 Joh. 5:7: *“Want drie zijn er die getuigen in de hemel: de Vader, het Woord en de Heilige Geest; en deze drie zijn één.”*

Het is bijzonder dat Abraham gezien kan worden als een type van de Vader, Izaäk als een beeld van de Zoon en Jakob als een verwijzing naar de Heilige Geest. Abraham nam het land in, sloeg waterputten en haalde een bruid voor zijn zoon. Izaäk als de zoon hoefde het land niet meer in te nemen, geen bruid te halen en zelfs geen bruidsschat te betalen; dat deed zijn vader allemaal voor hem. Net zoals Jezus niets deed dan wat Hij de Vader zag doen (Joh. 5:19). De ultieme verwijzing van Izaäk naar de Zoon ligt in het offer op Moria (Gen. 22:1-19). En Jakob als type van de Heilige Geest. Hij wordt door

de Heilige Geest veranderd, krijgt een nieuwe identiteit en daarmee een nieuwe naam, Israël (Gen. 32:27-28).

5.2 Opbouw

We gaan het Nieuwe Verbond bekijken met haar opbouw naar Evangelien, Brieven en Openbaring, hoe dit een eenheid vormt met drie onderdelen. Dit gedeelte zal zeker voor velen een openbaring zijn. De profeet Jesaja uit het Eerste Verbond gaf al aan dat God er een behagen in heeft om ons een grote en heerlijke onderwijzing te geven (Jes. 42:21, NBG). Wanneer we de Bijbel lezen, laat God Zich in het hart kijken. Met het gegeven dat God naar de aarde is gekomen in Jezus, is Zijn Woord zichtbaar geworden. Het levende Woord is vlees geworden (Joh. 1:14).

De basis van het Nieuwe Verbond ligt in het Eerste Verbond of Oude Testament. De Wet/Thora wijst vooruit naar de Messias: *“Ik zal een profeet voor hen doen opstaan uit het midden van hun broeders, zoals u. Ik zal Mijn woorden in Zijn mond geven en alle wat Ik Hem gebied, zal Hij tot hen spreken.”* (Deut. 18:18). In het Nieuwe Verbond wordt Jezus als Jood geboren, uit Joodse ouders, zie de geslachtslijn uit Mt. 1. Hij leeft als een orthodoxe Jood naar de geboden van Zijn Vader, volledig vanuit de Thora. We hebben gezien wat er in het centrum, in het brandpunt staat: *“U moet uw naaste liefhebben als uzelf. Ik ben de HEERE.”* (Lev. 19:18b). Deze opdracht komt terug in de samenvatting van de Thora, in Deut. 6:4,5. Dit is het Sjema of de joodse geloofsbelijdenis. Laat dat nu ook precies de samenvatting zijn die Jezus van de Thora geeft in het Grote Gebod van het Christendom. En Jezus antwoordde hem: *“Het eerste van alle geboden is: Hoor Israël. De Heere is God. De Heere is één. En u zult de Heere uw God liefhebben met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand en met al uw*

kracht. Dit is het eerste gebod. En het tweede hieraan gelijk, is dit: U zult uw naaste liefhebben als uzelf.” (Mk. 12:29-31). God liefhebben met alles wat in je is, met heel je wezen, met geest, ziel en lichaam (1 Thes. 5:23). God roept ons op om heel ons leven in Zijn dienst te stellen, te leven voor Zijn aangezicht.

Het Nieuwe Verbond begint met de vier evangeliën. In de kern zijn deze evangeliën niets anders dan de uitleg van het Woord van God, de Wet/Thora of onderwijzing, door Jezus. Zeker in de Bergrede komen we die onderwijzing ofwel Thora van Jezus tegen. Dan volgen de brieven, vergelijkbaar met de Geschriften van het Eerste Verbond. Tenslotte komt het profetische deel van het Nieuwe Verbond met het Bijbelboek Openbaring. Vanuit de opbouw van het Eerste Verbond komt daarom de indeling naar Evangelien, Openbaring en Brieven meer overeen met de opbouw in het Hebreeuws: het profetische deel centraal. De gemeente wordt met name opgebouwd door dat profetische Woord van God. Vandaar dat dit in het midden van het Nieuwe Verbond zou moeten staan en niet als een restpost, als laatste Bijbelboek. De Kerk heeft dit al vroeg in de Kerkgeschiedenis anders gedacht.

Het is frappant dat met name sinds de Reformatie, met mannen als Luther en Calvijn, wij de Openbaring nog net aan het eind van de Bijbel hebben. Calvijn heeft vijftien-zestig commentaren geschreven, maar niet over het laatste boek, Openbaring. Ook Luther kon weinig met Openbaring. Gelukkig waakt God over Zijn Woord en heeft Hij dit laten staan. Juist Openbaring als het profetische boek uit het Nieuwe Verbond, zou in het centrum moeten staan. Openbaring is gegeven als troostboek: “Zalig is hij die leest en zijn zij die horen de woorden van de profetie, en die in acht nemen wat daarin geschreven staat, want de tijd is nabij.” (Op. 1:3).

6

Evangelien en Handelingen

In het Nieuwe Verbond wil ik u eveneens meenemen om met Hebreeuwse oren te luisteren naar de evangeliën. De vraag komt naar boven waarom er maar liefst vier evangeliën zijn. Met de vier evangeliën worden vier verschillende kanten van Jezus belicht; completer kun je het niet maken. Wanneer vier mensen van verschillende kanten elkaar aanvullen, krijg je een goed totaalbeeld van wie Jezus is.

Het is niet eenvoudig om de boodschap van de evangeliën te verstaan. Tussen het ontstaan van het laatste Bijbelboek van het Eerste Verbond en de evangeliën is een gat van vierhonderd jaar, waarin er geen profeet is opgestaan in Israël. In wezen was er vierhonderd jaar radiostilte van God. Ineens is daar Mattheüs als eerste Evangelie, met de aankondiging van de geboorte van de Messias. Het getal 400 zijn we eerder tegengekomen. De Thora is pas vierhonderd jaar na Abraham door Mozes opgeschreven. Het feit dat Israël na vierhonderd jaar Egypte zou verlaten, was al aan Abraham voorzeggd. Zo zat er vierhonderd jaar tussen de verhuizing naar Egypte en de uittocht uit Egypte. Wanneer God tegen Israël zegt dat ze uit Egypte moeten gaan, is het vierhonderd jaar later, geheel volgens Gods timing. Het getal 400 vinden we ook terug

in de laatste letter van het Hebreeuwse alfabet, de 'tav', getalsmatig gelijk aan 400. Met de 'tav', 400, zijn alle letters gebruikt, daarmee is alles gezegd. Blijkbaar staat die 400 voor een afronding, een voltooiing.

Abraham krijgt als eerste het evangelie (Gal. 3:8). Het evangelie dient om de volkeren te zegenen. Door het geloof in Jezus worden wij kinderen van Abraham genoemd (Gal.3:14). Aan Abraham wordt het evangelie verder verduidelijkt, namelijk dat het offer van Jezus de Messias in de plaats zal komen van het offer van Izaäk. Als Jezus later terugverwijst naar dit gedeelte, zegt Hij: *“Abraham, uw vader, verheugde zich er sterk op dat hij Mijn dag zou zien, en hij heeft die gezien en heeft zich verheugd.”* (Joh. 8:56). Wij worden door de Bijbel opgeroepen om ons ook te verblijden, want ons Paaslam, Jezus, is geslacht (1 Kor. 5:7). Dit vieren wordt verder uitgebreid uitgelegd in mijn boek 'Gods profetische Feesten'.

6.1 Mattheüs

Het evangelie naar Mattheüs begint met de geslachtslijn van Jezus. Hij is de Zoon van David, de Zoon van Abraham.

Die geslachtslijn uit Mattheüs 1 slaan wij soms het liefste over. Weet u, dat er in India mensen tot geloof komen alleen al door het lezen van deze geslachtslijn? Het is voor hen een eyeopener dat God een Zoon heeft met een heel duidelijke afstamming. In India denkt men dat men nu maximaal 100 jaar wordt. Daarvoor zou er een tijd zijn geweest dat men maximaal 1000 jaar werd en daarvoor weer een tijd waarin men maximaal 10.000 jaar werd, etc. Vanuit dat perspectief is jouw leven uiteindelijk slechts een rimpel in de eeuwigheid. Maar

nu Gods Zoon zo duidelijk een afstamming heeft... ja, dát heeft zeggingskracht voor hen.

In Mattheüs wordt de geslachtslijn van Jezus weergegeven met 3 x 14 geslachten. Alweer een driedeling! Van Abraham tot David 14 geslachten, van David tot de ballingschap 14 geslachten en van de ballingschap tot Jezus 14 geslachten. De Hebreeuwse getalswaarde van de naam David is ook 14. Het getal 14 zelf geeft een dubbele 7 aan, een dubbele volheid, alsof God daarmee wil zeggen: dit is van groot belang. Dit komen we vaker tegen in de Bijbel, bijvoorbeeld in uitdrukkingen als 'voorwaar, voorwaar, Ik zeg u'. Of in 'amen, amen', als een verdubbeling waarmee God onze aandacht vraagt.

In totaal komt 3 x 14 uit op 42 geslachten. Hier kunnen we een directe link naar het Eerste Verbond leggen, waarin beschreven wordt dat het volk Israël 42 pleisterplaatsen kende om vanuit de duisternis van de slavernij in Egypte in het licht van het beloofde land te komen. Zó zijn er tot Jezus 42 generaties, vanaf het begin van het volk met Abraham tot het grote Licht in Jezus.

De lijn van Abraham tot David is de *profetische* lijn. In die tijd waren alleen profeten en richters over Israël aangesteld. De lijn van David tot de ballingschap is de *koninklijke* lijn. Duidelijk is dat er alleen vanaf David koningen waren in Israël, afkomstig uit de stam Juda. De lijn vanaf de ballingschap tot Jezus is de *priesterlijke* lijn, omdat er toen alleen Hogepriesters waren die het volk leidinggaven. Daarmee maakt de afstamming van Jezus duidelijk dat Hij zowel aanspraak kan maken op de titel profeet als op die van koning en van priester. Bovendien komt in de geslachtslijn tot uitdrukking dat Jezus het recht heeft om te spreken als profeet, te bemiddelen als priester

en uiteindelijk te regeren als koning. Daardoor is ook de driedubbele roeping van Jezus duidelijk: spreken als profeet, offeren als priester en uiteindelijk zelfs heersen als koning.

Wij leven nu zo'n tweeduizend jaar ná Jezus. Daarover profeteert Hosea al iets bijzonders. Dat er na een dieptepunt voor het volk Israël een nieuw begin aanbreekt, *“en wel ná twee dagen, op de derde dag.”* (Hos. 6:2). Wanneer we Schrift met Schrift vergelijken, dan stellen we vast dat één dag bij de HEER is als duizend jaar elders en duizend jaar als één dag (2 Petr. 3:8). Wij leven tweeduizend jaar later, inmiddels in het derde millennium ná Jezus. Daarom kunnen wij in onze tijd verwachten dat Israël een nieuw begin krijgt. Het jaar 1948 is het begin van het nieuwe Israël, een duidelijk blijk van Gods timing.

We leven in dusdanig spannende tijden dat deze boodschap een profetische diepgang krijgt en ons oproept waakzaam te zijn om te bidden dat we behouden mogen worden vóór de Wederkomst. God zegt daarvan dat, wanneer we met ons hart geloven en met onze mond belijden, we toch onze behoudenis blijven uitwerken (Rom. 10:9).

Wanneer Israël de woorden van God ontvangt bij de Sinaï, is hun reactie heel sterk: *“wij zullen dit doen.”* (Ex. 19:8, 24:7). Dat is hun kracht, eerst doen en blijven horen. Wij draaien dat zo vaak om, wel luisteren maar zijn langzaam in het doen ervan. Het feit blijft dat we het niet op eigen kracht kunnen volbrengen. Gods Geest hebben we nodig om te blijven horen wat Zijn plan is. Dan pas horen we de Stem achter ons die zegt welke weg wij mogen gaan.

Ná de geslachtslijn in Mattheüs volgt de roeping van Jezus. Voordat Hij Zijn roeping kan beginnen, wordt Hij eerst gedoopt door Johannes de Doper en vervuld met de Heilige Geest. Op dat moment klinkt er een stem van God, als een bevestiging, die zegt: *“Deze is Mijn geliefde Zoon, in Wie Ik Mijn welbehagen heb.”* (Mt. 3:17). Wanneer Jezus gedoopt is, wordt Hij vervuld met de Heilige Geest. In de volheid van de Geest trekt Hij de woestijn in en in de kracht van de Geest keert Hij terug uit de woestijn om Zijn bediening te beginnen.

Jezus keerde in de kracht van de Geest uit de woestijn terug en ging naar Nazareth waar Hij opgroeide. Tot zijn dertigste jaar woonde Hij daar. Nazareth, 'Nazereth' betekent in het Hebreeuws: 'afgezonderd of toegewijd'. Wij worden als christenen in Israël wel 'Notzeriem' genoemd, omdat ook wij afgezonderd en toegewijd zijn en iets verwachten. De mensen in Nazareth verwachtten echter niets, ook niet van Jezus. Vandaar dat Hij daar ook weinig tekenen kon doen (Mk. 6:5-6).

Wanneer Jezus dertig jaar is, kan Hij Zijn bediening opnemen. Pas op je dertigste mag een Jood namelijk rabbi worden. Jezus verhuist dan van Nazareth naar Kapernaüm, Kfar Nahum, naar het 'dorp van de troost'. Het is veelzeggend dat Jezus als de Trooster moet gaan wonen in het 'dorp van de troost', waar Hij als het ware Zijn plaats heeft gevonden, van waaruit Hij tot troost kan zijn. Over Kapernaüm wordt geschreven dat het ligt in het gebied van Zebulon, dat in duisternis leeft (Jes. 8:23-9:1). Jezus brengt door zijn verhuizing naar Kapernaüm, het licht in de duisternis. Deze eerste daad van Jezus – dat Hij Zijn plek inneemt als Trooster en lichtbrenger – verwijst naar Gen. 1:4: *“Laat er licht zijn.”* De woorden van Troost komen in de Bergrede (Mt. 5-7). Dat zijn de bekende zaligsprekingen, zoals: *“Zalig zijn zij die treuren, want zij zullen vertroost*

worden.” De bediening van Jezus is niet voor degenen die het allemaal wel goed hebben maar juist voor de mensen die troost nodig hebben.

In dit evangelie van Mattheüs staat tot vijfmaal toe dat de mensen komen zitten aan de voeten van Jezus, Die de Woorden van God uitlegt. Vijfmaal dat mensen bij Jezus komen om getroost en genezen te worden. De uiteindelijke heelheid is te verkrijgen door aan de voet van het kruis van Jezus te komen, zodat Jezus onze zonden kan vergeven. Dan kunnen we weer in een geheelde relatie met God staan.

We behandelen in dit boek niet het hele Evangelie van Mattheüs, maar concentreren ons op het begin en het eind die het kader aangeven, met daarbinnen het centrum. Het centrum wordt gevormd door Jezus in Mt. 13. We lezen daar over het doel van de gelijkenissen. Net als Jesaja vertelde Jezus veel in gelijkenissen, in geheimenissen, over het Koninkrijk van God, als een toelichting op de Wet of Thora. Daarmee handelde Jezus als orthodoxe Jood in de lijn van profeten zoals Jesaja, Jeremia en Ezechiël. Jezus spreekt net als Jesaja tot het volk in geheimenissen.

In Mattheüs 13 staan maar liefst zeven gelijkenissen, allemaal over het Koninkrijk van God. Jezus spreekt steeds over ‘het Koninkrijk van God is als’ aan de hand van een gelijkenis. Hij spreekt bijvoorbeeld over de gelijkenis van de zaaier of over de schat in de akker. Na afloop legt Jezus de gelijkenissen uit aan Zijn discipelen. Als een echte onderwijzer vraagt Hij aan Zijn discipelen: *“Hebt u dit alles begrepen?”* (Mt. 13:51). Jezus belooft zelfs, als er een Schriftgeleerde tot geloof komt in Hem, *“hij gelijk is aan een HEER des huizes die uit zijn voorraad nieuwe en oude dingen tevoorschijn haalt.”* (Mt. 13:52).

We zagen dat het evangelie van Mattheüs als begin de geslachtslijn, de afkomst van Jezus vermeldt. Aansluitend staat de Bergrede, als de Thora/Onderwijzing van Jezus, ook aan het begin van Mattheüs. In het centrum van Mattheüs lezen we over de roeping van Jezus om het Koninkrijk van God te verkondigen (Mt. 13). Echter werd Hij als het levende Woord van God nog niet door het volk begrepen. Zijn roeping is nog een geheimenis, wat alleen aan zijn discipelen bekend wordt gemaakt.

Aan het eind van Mattheüs lezen we over het zedingsbevel. Jezus zegt eerst: *“Ga dan heen, onderwijs al de volken... hen lerend alles wat Ik u geboden hebt, in acht te nemen.”* (Mt. 28:19,20). Daarna eindigt Mattheüs met de zegen: *“En zie, Ik ben met u al de dagen, tot aan de voleinding van de wereld.”* Gods zegen staat dus aan het eind evenals in het Eerste Verbond aan het slot van de Thora (Deut. 33-34). Die zegen krijg je niet voor jezelf, maar die mag je ontvangen om anderen ermee te zegenen. Net zoals Abraham gezegend werd om tot een zegen te zijn voor alle volken, zo zijn wij als volgeling van Jezus gezegend tot een zegen voor anderen.

Mattheüs is één van de vier evangeliën. In het Eerste Verbond wordt geprofeteerd dat er een Spruit, afstammeling, zal komen die vier verschillende dingen zal doen. De vier evangeliën die allemaal iets anders duidelijk maken over Jezus en daarmee de veelkleurigheid van Hem aangeven. Jezus wordt hierin respectievelijk geportretteerd als Koning, als Knecht, als Mens en als Zoon van God. Met deze vier evangeliën is het beeld van Jezus dan ook compleet.

Overzicht evangeliën en de Spruit		
Mattheüs	Spruit als Koning	Jer. 23:5,33
Markus	Spruit als Knecht	Zach. 3
Lukas	Spruit als Mens	Zach. 6:12
Johannes	Spruit als Zoon van God	Jes. 4:2

6.2 Markus

In het evangelie volgens Markus draait het om de gestalte van Jezus als de Knecht. Zoals in Jesaja 49:3 al staat: *“Hij heeft tegen Mij gezegd: U bent Mijn knecht, Israël, in Wie Ik Mij zal verheerlijken.”* Dat is tegen een persoon gezegd, vooruitwijzend naar de Messias van Israël, Jezus, in Wie God Zich zal verheerlijken. Jesaja 49 verwijst naar de knecht, terwijl Jesaja 53 de lijdende knecht van God benadrukt. Die knecht zal door het lijden heen gaan en overwinnen.

Markus is het kortste evangelie. Markus is hoogstwaarschijnlijk als eerste geschreven. De andere evangelisten hebben dit verder aangevuld met hun versie van wie Jezus is. Markus bestaat uit de kernmomenten van Jezus. Te beginnen met Zijn doop en de start van Zijn bediening. Vervolgens worden veel gelijkenissen en genezingen beschreven, zoals we die in de andere evangeliën ook tegenkomen. In het midden van Markus lezen we de gebeurtenis van de Syro-Fenicische vrouw (Mk. 7:24-30). Jezus drijft uiteindelijk de demon van haar dochter uit op basis van haar geloof (of belijdenis) terwijl ze van niet-joodse afkomst is. In het verhaal komt naar voren

dat Jezus naar de verloren schapen van het huis van Israël is gestuurd. Het verzoek van deze heidense vrouw wordt pas verhoord, wanneer ze haar plaats in het plan van God heeft geaccepteerd. Geldt dit ook niet voor ons? Wanneer wij als heidenen het plan van God met Israël hebben geaccepteerd, mogen wij erbij horen.

Vervolgens kondigt Jezus meerdere keren Zijn aanstaande lijden in Jeruzalem aan. Jezus spreekt eveneens over de eindtijd en alles wat daarin gaat gebeuren, met name voor Jeruzalem. Vóórdat Jezus aan het eind van Markus het Heilig Avondmaal instelt (Mk. 14:22-26), spreekt Hij over de eindtijd en alles wat daarin gaat gebeuren, met name voor Jeruzalem.

Aan het einde van het boek is de grote opdracht aan alle schepselen kenmerkend, om het hele evangelie te verkondigen in heel de wereld (Mk. 16:15). God Zelf zal dit bevestigen door de tekenen die erop volgen (Mk. 16:20).

6.3 Lukas

In het evangelie volgens Lukas zien we Jezus als Mens. Lukas heeft als arts aandacht voor de menselijke kant van Jezus. Een dokter is iemand die anderen wil genezen. In Lukas gaat het vaak over genezingen die Jezus heeft gedaan. We lezen tot zevenmaal over genezingen, zodat er heelheid komt. Het bijzondere is, dat – wanneer iemand genezen is – alle omstanders God gaan loven en prijzen. We zien hier weer een principe van God. De zieke staat in het centrum van de belangstelling. Na het wonder van de genezing loven alle omstanders God. Gods werk gaat vanuit het centrum alle richtingen uit, tot aan het einde van de aarde.

Het evangelie volgens Lukas begint in de tempel. De aankondiging van de geboorte van Johannes de Doper aan Zacharias begint in de tempel (Lk. 1:52). In Lukas 2 zien we dat Jezus als kindje naar dat heiligdom wordt gebracht, waarbij die twee ouderen, Simeon en Anna, profeteren over baby Jezus. Simeon betekent: 'God hoort' en Anna betekent: 'genadig'. Jezus, die na veertig dagen in de tempel wordt gebracht door Zijn ouders en volgens de Wet wordt gelost (Num. 18:15). Jezus wordt eerst Zelf gelost, om daarna Losser voor anderen te kunnen zijn. Hij krijgt het plan van God als roeping mee via deze twee oude mensen. De profetie van Simeon luidt dat Hij 'een licht voor de volkeren zal zijn en heerlijkheid voor Zijn volk Israël'. Anna geeft nog een derde onderdeel van de profetie door, namelijk 'de verlossing van Jeruzalem'. Daarmee zien we de roeping van Jezus in drievoud voor ons. Ten eerste als Licht voor de heidenen, ten tweede als Heerlijkheid voor Israël en tot slot als Verlossing van Jeruzalem. Het is heel bijzonder om op die volgorde te letten.

Met die heerlijkheid voor Israël wordt de 'shekina' bedoeld, de glorie die in de tempel was. Die shekina is weliswaar verdwenen uit de tempel, maar de profeet Haggai heeft geprofeteerd dat de toekomstige heerlijkheid groter zal worden dan van de tempel van Salomo. Die eerste tempel is een van de zeven wereldwonderen. De tempel waar Jezus naartoe wordt gebracht is een gewoon gebouw. Wanneer Jezus daar komt, zal de heerlijkheid ervan groter worden dan van de eerste tempel (Hag. 2:10).

Vanuit deze profetieën over Jezus is het duidelijk dat eerst het evangelie naar de volkeren gebracht moet worden, dat daarna de Heerlijkheid voor Israël zal aanbreken en tot slot de Verlossing van Jeruzalem zal komen. We zien dat in de geschiedenis het evangelie ook eerst de wereld rondgaat. Dit

zal doorgaan totdat de volheid van de heidenen is binnengegaan (Rom. 11:25). Inmiddels is duidelijk zichtbaar dat God vanaf 1948 bezig is om Zijn volk te herstellen. Uiteindelijk zal de heerlijkheid van God over hen komen, dat staat vast. Dan wordt Zijn volk tot een volk van koningen en priesters. Vooralsnog zien we echter de spanningen in het Midden-Oosten oplopen. De strijd in het Midden-Oosten gaat uiteindelijk om Jeruzalem. Gelukkig dat God zegt in Psalm 2: "*Waarom woelen de heidenvolken en bedenken de volken wat zonder inhoud is?... Die in de hemel woont, zal lachen, de HEERE zal hen bespotten... Ik heb Mijn Koning toch gezalfd over Sion, Mijn heilige berg.*" God staat garant voor de Verlossing van Jeruzalem! Tot die tijd bidden wij om de vrede voor Jeruzalem (Ps. 122:6). Dit drievoudige plan van God wordt al geprofeteerd aan het kindje Jezus in de tempel.

We kijken verder naar het centrum van het Lukas evangelie. Lukas 9-19 is een doorlopend reisverhaal van Jezus. Hij gaat op weg van Kapernaüm naar Jeruzalem. Jezus kan Zijn bediening niet afronden in Kapernaüm, daarvoor moet Hij naar Jeruzalem, want een profeet sterft niet buiten Jeruzalem. God gaat voorzien in vrede, in het centrum van de aarde, te Jeruzalem. Het begint met de ontmoeting van Jezus met Mozes en Elia op de berg (Lk. 9:28-36). Zij spreken met Hem over Zijn uittocht, Zijn Exodus, die Hij te Jeruzalem zal volbrengen. Mozes en Elia, als representanten van Wet en Profeten, hebben het over de grotere Exodus, die Jezus gaat volbrengen, groter dan de Exodus met Mozes.

Wat is zo bijzonder aan de Exodus van Jezus te Jeruzalem? Vooraf aan de Exodus vierde Israël de Pesachmaaltijd met vier bekers. Jezus gaat dezelfde vier bekers voltooien die bij de Pesachmaaltijd werden gedronken, de bekers van uitleiding, bevrijding, verlossing en aanneming tot zonen (Ex. 6:5-6). Dat

gaat Jezus allemaal voor ons doen. Jezus gaat ons uitleiden, uit de zonde, Hij wil ons van onze zondenlast bevrijden en ons daarvan verlossen, zodat Hij ons kan aannemen als kinderen. Ik vermoed dat Jezus, Mozes en Elia daarover met elkaar spraken. De heerlijkheid van God wordt dan zichtbaar met als getuigen van deze gebeurtenis Petrus, Johannes en Jakobus. Dit wordt bevestigd door God Die zegt: *“Dit is Mijn geliefde Zoon, luister naar Hem!”* (Lk. 9:35). God Zelf laat zien waar Wet en Profeten om draaien: om de heerlijkheid in Jezus die de grote Exodus uit de duisternis van de zonde gaat volbrengen. Duidelijk is dat Wet en Profeten verwijzen naar de Messias. Daarin zie je weer de eenheid van de Bijbel, als Woord van God. God is één en Zijn Woord is één.

De roeping van Jezus begint met het Woord van God. Nu Jezus onderweg gaat naar Jeruzalem bevestigt God Zijn roeping: *“Luister naar Hem, of Hoor naar Hem.”* (Lk. 9:35). Daarbij leidt Lukas ons langs zeven genezingsverhalen, voordat Jezus in Jeruzalem aankomt. Hiermee wordt duidelijk dat Jezus net zo handelt als in de Wet en de Profeten staat, dat Jezus geneest zoals Elia en Elisa. Elia betekent: ‘de HEERE is Mijn God’. En Elisa betekent: ‘toegewijd aan God’. Deze profeten hebben in totaal drie mensen uit de dood doen opstaan, te weten de zoon van de weduwe van Sarfath, de zoon van de vrouw uit Sunem en een overleden joodse man tijdens de invallen van de Moabieten.

Jezus wekt eveneens drie mensen op uit de dood, het dochtertje van Jaïrus, de jongeling van Naïn en zijn vriend Lazarus. Met andere woorden, als wij belijden dat Jezus de Eersteling uit de doden is, dan klopt dat niet helemaal. Er waren immers al zes mensen die eerder uit de dood opstonden. Echter, de drie mensen die Elia en Elisa uit de dood doen opstaan en de drie die Jezus doet terugkeren

naar dit leven, zijn allemaal daarna toch weer gestorven. Hun opstanding was tijdelijk. De Opstanding van Jezus is in die zin de zevende opstanding uit de dood maar de Eerste die aan de andere kant van de dood is opgestaan, aan Gods kant.

Jezus is opgestaan met een verheerlijkt lichaam, zodat Hij ons van Gods kant ook te hulp kan komen, ‘van de andere kant’. Bijzonder is dat de uitdrukking ‘iemand die van de andere kant komt’, een ‘Hebreeër’ is. Abraham was een Hebreeër, iemand van de overkant. Jezus, als de zoon van Abraham, komt van God, van de hemelse overkant naar ons toe. Jezus is daarmee ook een Hebreeër.

In Lukas zien we dat deze zeven genezingsverhalen plaatsvinden voordat Jezus in Jeruzalem is aangekomen. Iemand vraagt: *“Wie is Hij?”* En het antwoord luidt: *“Eén van de profeten.”* Jezus zit wel degelijk in de lijn van de profeten, omdat Hij mensen uit de dood heeft doen opstaan. Jezus wordt eigenlijk Zelf die jongeling van Naïn. Zijn moeder is weduwe en haar enige zoon sterft. Dan heeft ze geen nageslacht en geen brood meer. Wanneer Jezus deze baar aanraakt, wordt Jezus als het ware Zelf die jongeling. Hij zal als enige zoon van de weduwe Israël sterven. Het beeld van de ‘weduwe’ zien we terug in Lukas.

Precies in het centrum van deze genezingsverhalen, Lukas 13, staat het verhaal van een vrouw, een weduwe die al achttien jaar lang kromgebogen is. Als we met Hebreeuwse oren luisteren naar de tekst, dan weten we dat de getalswaarde 18 overeenkomt met het woord: ‘Chai’, Leven. Juist op Sjabat geneest Jezus haar, op de zevende dag. Die weduwe, die heel haar leven al kromgebogen was, als beeld van Israël, zonder God als haar man, wordt door Jezus opgericht en kan weer leven met God.

Vlak voor dit verhaal met de weduwe gaat het over de vijgenboom (Lk. 13:6-9). Wanneer Jezus de stad Jeruzalem binnengaat, ziet Hij een vijgenboom, maar die boom heeft geen vruchten. Natuurlijk niet, want het was nog niet de tijd van de oogst. Waarom zocht Jezus dan naar vruchten bij deze boom? Hij ging Jeruzalem binnen in het voorjaar. Vijgenbomen hebben dan hooguit enkele vruchten, als een voorbode van wat de oogst later in het jaar zal zijn. Dit zijn de eerste vruchten of eerstelingsvruchten. Als er geen eerstelingsvruchten aan de vijgenboom zitten, volgt er geen oogst en kan die net zo goed omgehakt worden.

De Bijbel geeft aan dat wij in de Eindtijd moeten letten op deze vijgenboom (Mt. 24:32). Wanneer Israël weer tot bloei gaat komen, dan is de Wederkomst nabij. Met deze twee beelden, van de vijgenboom en de kromgebogen weduwe, laat Jezus zien dat Hij gekomen is tot herstel van Zijn volk Israël.

Jezus spreekt als Messias een woord dat leven en opstanding is voor de jongeling van Naïn. Eveneens is er een wederopstanding voor de weduwe, iemand zonder man en zonder inkomen. Dit kan verwijzen dat God haar, als beeld voor Zijn volk, gaat huwen tot bruid (Hos. 2:18). God stuurt de Messias, als de Bruidegom op het grote bruiloftsfeest (Op. 19:7). Dat plan van God staat tot in detail in het Lukas evangelie.

Het Lukas evangelie begint en eindigt bij de tempel. De tempel van God als het centrum van de eredienst.

6.4 Johannes

Na Lukas, met de Spruit als mens, krijgen we het evangelie volgens Johannes, met de Spruit als Zoon van God. Om dat duidelijk aan te geven begint en eindigt dit evangelie met de Vader in de hemel. Dan is de cirkel van het Johannes evangelie rond. Het Woord van de Vader is vlees geworden en heeft onder ons gewoond. *“Het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond en wij hebben Zijn heerlijkheid gezien, een heerlijkheid als van de Eniggeborene van de Vader, vol van genade en waarheid.”* (Joh. 1:14). Jezus komt naar de aarde, als Zoon van de Vader. Na Zijn roeping volbracht te hebben keert Hij aan het eind weer terug naar de Vader. Dit evangelie begint met het Woord ‘In het begin’ als verwijzing naar Genesis 1. De structuur, de compositie van het Johannes Evangelie is opgebouwd rond de feesten van God. In Johannes 2 gaat over het Pesach/Pasen, in Johannes 5 gaat het over het Shavoet/Pinksterfeest, in Johannes 7 over het Loofhuttenfeest en in Johannes 10 over het Chanoekafeest. Daarmee eindigen de Najaarsfeesten en begint de cyclus opnieuw met de Voorjaarsfeesten. In Johannes 13 gaat het daarom weer over het Pesachfeest, met de ultieme daad van Jezus om alles te volbrengen. Aan het eind van het Johannes evangelie gaat het over het Feest van de Eerstelingen, de Opstanding van Jezus als Eerste uit de dood.

Structuur Johannes Evangelie – Feesten des HEEREN

- Joh. 2 Pesach/Pasen
- Joh. 5 Shavoet/Pinksteren
- Joh. 7 Soekot/Loofhuttenfeest
- Joh. 10 Chanoeka/Tempelvernieuwingsfeest
- Joh. 13 Pesach/Passen
- Joh. 20 Yom Habikkoeriem/Feest van de Eerstelingen

Vanuit dit perspectief wordt de lijn doorgetrokken naar Handelingen. In het eerste hoofdstuk is het de opgestane HEER Die vervolgens tot aan Zijn Hemelvaart nog veertig dagen onderwijs geeft over het Koninkrijk van God, uiteraard vanuit Wet, Profeten en Geschriften.

Ik had graag bij dat onderwijs van Jezus willen zijn. Veertig dagen vanuit de Schrift de lijn doortrekken naar hoe de Messias moest lijden om tot Zijn heerlijkheid in te gaan. Dat hoeft echter niet, wij hebben de Bijbel en we kunnen het zelf lezen. Jezus had alleen Wet, Profeten en Geschriften. Het Nieuwe Verbond was nog niet eens geschreven, dat kwam pas dertig jaar later. Toch konden de discipelen vooruit en trokken zij de wereld in om het evangelie te verkondigen, ook op basis van het onderwijs uit het Eerste Verbond. Dat verkondigen begon vanaf Jeruzalem, bij de tempel.

In het centrum van Johannes wordt verteld dat Jezus van de Vader komt (Joh. 10:36), en naar de Vader terugkeert, wanneer Hij Zijn werk heeft volbracht (Joh. 16:16). Hij kwam van de Vader en wanneer Jezus weer bij de Vader is, kan Hij ons troosten met een andere Trooster, de Heilige Geest. De Heilige Geest wordt ook de Trooster of Parakleet genoemd. In de Afscheidsrede van Jezus (Joh. 13-17), staan vijf beloften over de Heilige Geest. Deze worden ook wel de ‘Parakleet’-spreuken genoemd, te weten:

- De Heilige Geest zal allereerst bij ons zijn en in ons wonen (Joh. 14:17).
- De Heilige Geest zal ons de woorden van Jezus doen herinneren (Joh. 14:26).
- De Heilige Geest zal ons helpen, zodat wij kunnen getuigen (Joh. 15:26).

- De Heilige Geest zal de wereld overtuigen van zonde, gerechtigheid en oordeel (Joh. 16:8).
- En de Heilige Geest zal ons leiden in de volle waarheid en ons de toekomst verkondigen (Joh. 16:13).

Dit gedeelte eindigt met het bekende Hogepriesterlijk gebed: “opdat zij allen één zullen zijn.” (Joh. 17:21). Jezus, als het Woord van God, bidt dat wij allen één zijn. Daartoe geeft Jezus de vijf beloften van de Geest, want zonder de Geest is die eenheid niet te doen.

Die vijf beloften hebben weer alles te maken met de vijf boeken van Mozes, met de vijf boeken van de Psalmen en zelfs met de vijf bedieningen van de Gemeente.

Ik vind dit zelf wel een geruststelling. Aangezien de Geest mensen wel zal overtuigen, hoeven wij alleen maar te getuigen. Daarbij doet Gods Geest ons de woorden van Jezus herinneren. Zelfs als we voor koningen worden gesteld, hoeven we ons niet voor te bereiden op wat we moeten zeggen; de Geest zal ons te binnen brengen wat Jezus gezegd heeft. De Geest zal de wereld overtuigen van zonde, omdat ze niet in de Zoon geloofd heeft. De Geest zal ook overtuigen van gerechtigheid, omdat Jezus naar zijn gerechtvaardigde plaats bij de Vader zal terugkeren. En de Geest zal overtuigen van het oordeel dat de overste der wereld geoordeeld is. Tot slot zal de Geest ons leiden in de volle waarheid en de toekomst aan ons verkondigen. Is dat niet geweldig? Dan is er geen bedekking meer op het evangelie. Door de Geest gaan de sluiers af. Daarmee is het hele Johannes evangelie één grote profetie.

Laten we daar niet alleen naar luisteren maar er vooral ook naar handelen. Het Griekse woord voor handelen is ‘praxis’.

Voordat wij kunnen handelen, en voordat de discipelen van Jezus kunnen beginnen met Handelingen, staat aan het slot van Johannes dat eerst Petrus in ere wordt hersteld. Dat is zo'n diepe pastorale les.

In Johannes staat Jezus niet alleen centraal als Zoon van God, Hij is ook onze Trooster, Degene die onze fouten herstelt. Petrus had Jezus verloochend, daar hoeven we geen doekjes om te winden. Gelukkig plaatst Jezus hem weer in de bediening: eerst de lammeren weiden, daarna de schapen hoeden en tenslotte de schapen weiden (Joh. 21:15-19). Hierna kan Handelingen, de praxis van de discipelen, beginnen.

De discipelen Petrus, Johannes en Jakobus zijn ooggetuigen en gaan getuigen van wat ze gezien en gehoord hebben. Vervolgens gaat de Geest de mensen overtuigen. Wanneer die eenvoudige vissers uit Galilea vervuld worden met de Heilige Geest, worden ze krachtige getuigen. Het mooie is nu dat die generatie van discipelen gedurende hun leven, in de dertig tot zeventig jaar van hun bediening, de hele toenmalig bekende wereld met het evangelie heeft bereikt. Het evangelie is door de discipelen vanuit Jeruzalem naar Rome en Spanje gekomen en in de andere richting zelfs naar India. Waar het evangelie nog niet is geweest, daar komt tegenwoordig radio, tv en internet, tot aan de uitersten van de aarde. Laten we eerst kijken naar de eerste verspreiding van het evangelie over de toenmalige wereld.

6.5 Handelingen

Van het Nieuwe Verbond zijn tot nu de evangeliën behandeld. Het sluitstuk van de evangeliën vinden we in Handelingen. In de evangeliën wordt verteld wat Jezus gedaan en gezegd

heeft. Jezus trekt daarbij altijd met Zijn discipelen samen op en Handelingen laat zien wat de discipelen in de kracht van Jezus hebben gedaan. De vier evangeliën als de vier vingers van de hand van God en Handelingen als de duim, die alles vasthoudt en bevestigt. We zagen dat ook de Thora is ingedeeld in vier boeken, met Deuteronomium als een samenvatting, een 'deutero nomos', die de Thora vasthoudt en bevestigt.

Het boek Handelingen is geschreven door de evangelist Lukas als een vervolg op zijn gelijknamige evangelie. Dit onderstreept de eenheid met de evangeliën. Het evangelie van Lukas begint en eindigt in de tempel. Vandaar dat Handelingen ook bij de tempel begint maar eindigt in Rome, de toenmalige hoofdstad van de wereld (Hand. 28). Het boek Handelingen toont dat de boodschap van God vanuit Jeruzalem als het centrum van de wereld inderdaad een wereldwijde reikwijdte heeft.

In Handelingen 1 staat de boodschap van Jezus dat de discipelen moeten wachten te Jeruzalem, totdat ze vervuld worden met kracht vanuit de hemel, met de Heilige Geest. Dan pas kunnen ze gaan verkondigen, te beginnen in Jeruzalem, bij de tempel. *"U zult Mijn getuigen zijn, zowel in Jeruzalem als in heel Judea en Samaria en tot aan het uiterste van de aarde."* (Hand. 1:8). Deze opdracht om te getuigen wordt meestal gelezen als: eerst getuigen te Jeruzalem en dan in Judea/Samaria en vervolgens tot het uiterste der aarde. Dus als een chronologische volgorde, waarbij we het eerste kunnen vergeten wanneer we naar het volgende onderdeel gaan. De opdracht is echter om ook te blijven getuigen in Jeruzalem *en* in Judea/Samaria *en* tot het uiterste der aarde.

Ná de Hemelvaart in Handelingen 1 lezen we iets heel specifiek over de tijd van Jezus' Wederkomst. Er is een bijzondere voorwaarde aan verbonden. In Handelingen 3:21 staat: *“Hem moet de hemel ontvangen tot de tijden waarin alle dingen worden hersteld, waarover God gesproken heeft bij monde van al Zijn heilige profeten door de eeuwen heen. Want Mozes heeft tegen de vaders gezegd: de HEERE, uw God, zal voor u een Profeet laten opstaan uit uw broeders, zoals ik; naar Hem moet u luisteren in alles wat Hij tot u zal spreken.”* Hier in Hand. 3:21,22 staat dat de hemel Hem moest opnemen, totdat.... Waar heeft dat mee te maken? Met Israël? Ja, want Jezus spreekt met name tegen Joden en tegen Israël. Het is heel opmerkelijk dat de laatste vraag van de discipelen aan Jezus, voordat Hij naar de hemel gaat, is: *“HEERE, zult U in deze tijd voor Israël het koninkrijk weer herstellen?”* (Hand. 1:6). Het is dan nog niet de juiste tijd daarvoor. In tegendeel, dit volk is daarna tweeduizend jaar over de wereld verspreid geweest en pas in deze tijd zien we dat God bezig is Zijn volk te herstellen. Joden keren terug naar hun land. Zij maken Alija. Is dit het begin van het herstel van het koningschap voor Israël, met de Messias als Koning?

In de bediening van Jezus gaat het in Lukas 2 over het Licht voor de volkeren en heerlijkheid voor Israël en uiteindelijk de verlossing van Jeruzalem. Deze boodschap wordt in Handelingen herhaald. Jezus heeft over het Koninkrijk van de hemel vaak in gelijkenissen gesproken zoals in de gelijkenis van de tien ponden (Lk 19: 11-27). Daarin gaat een koning op reis naar een ver land om zijn koninklijke waardigheid in ontvangst te nemen. Dat is een regelrechte verwijzing naar Jezus die naar de Vader gaat om uit handen van de hoogste autoriteit, God Zelf, de koninklijke waardigheid in ontvangst te nemen. Wanneer Hij die aanvaard heeft, kan Hij als Koning der koningen terugkomen en zijn heerschappij uitoefenen.

Daartoe moet de hemel Hem eerst opnemen, ‘totdat’ (Hand. 3:21). We zullen aan het eind van de Bijbel zien hoe dat verder zal aflopen.

In Handelingen 2 gaat het over het Pinksterfeest/Shavoet, vijftig dagen na Pasen/Pesach. Vijftig dagen na de Exodus ontvangt Israël de Woorden van God, bij de Sinai. Nu, precies vijftig dagen na Pasen/Pesach, ontvangt Israël de vernieuwing door de Geest, zodat de Woorden van God niet meer op stenen tafelen staan maar ook in de harten van de gelovigen belanden. Daarvan zegt Jezus dat *“Hij het uit het Mijne zal nemen en het u zal verkondigen.”* (Joh. 16:15). Dat is de belofte van God. Die Geest zal je alles te binnen brengen wat Jezus heeft gezegd (Joh. 14:26). Hoe zou de Geest je te binnen kunnen brengen wat Hij heeft gezegd? Ja, dan behoren we eerst wel de Woorden van Jezus hebben gelezen! Anders kan de Geest het je lastig in herinnering brengen.

Kenmerkend is dat de boodschap uit Handelingen dezelfde is als het centrum van de hele Bijbel, namelijk: *“Het is beter tot de HEERE de toevlucht te nemen dan op de mensen te vertrouwen.”* (Ps. 118:8). In Handelingen 5:29 wordt dit herhaald, *‘dat men God meer gehoorzaam moet zijn dan aan mensen’*, zodat de boodschap uit het Eerste Verbond dezelfde is als hier in Handelingen. Dit is de centrale boodschap die de discipelen ten overstaan van het Sanhedrin (gerechtshof) getuigen en naar de wereld brengen. Gods Woord en de boodschap blijven één.

Het slot van Handelingen is gesitueerd in Rome. De apostel Paulus moet daar getuigen voor de keizer, de machtigste man op aarde. Daarmee is de lijn van Handelingen dat het evangelie verkondigd wordt te Jeruzalem en te Judea/Samaria en tot het uiterste der aarde, ingezet. In ieder geval

tot het toenmalige centrum van de aarde, Rome. Wanneer we straks verder gaan met de brieven, zullen we zien dat de lijn van Rome weer teruggaat naar Jeruzalem. Het evangelie gaat dan terug naar Jeruzalem. Dan is de cirkel weer rond en kunnen we samen met Israël uitzien naar de dag dat Jezus weerkomt op de Olijfberg om te gaan zitten op de troon van Zijn vader David. Pas dan is de boodschap van Lukas 2 en uit Handelingen voltooid, namelijk de roeping van Jezus om Jeruzalem te verlossen. Vanuit Jeruzalem zal er Vrede komen over de hele aarde.

Brieven

De brieven uit het Nieuwe Verbond zijn te vergelijken met de Geschriften uit het Eerste Verbond. Bij de brieven zou je verwachten dat die beginnen met de meest joodse brieven, omdat ook de evangeliën beginnen met het meest Joodse evangelie, dat van Mattheüs. In deze lijn beginnen de brieven met Hebreëën en Jakobus, 1 en 2 Petrus, want die zijn specifiek geschreven aan Joden in de verstrooiing. Helaas is net als bij Openbaring ook bij de brieven een wijziging in de volgorde opgetreden. De kerk laat ze beginnen met de brieven van Paulus, omdat die brieven het langst zijn en het grootst in aantal. De brieven in de Bijbel beginnen met de langste brief van Paulus, de Romeinenbrief. Daarna komen zijn kortere brieven en dan de overige brieven van Petrus, Jakobus, Johannes en Judas. We zullen ze niet allemaal uitvoerig behandelen, hooguit aanstippen wat voor het thema van dit boek van belang is.

7.1 Romeinen

De Romeinen-brief is wel direct een heel pittige brief. Telkens wanneer het in de kerkgeschiedenis erom gaat spannen, komt

de Romeinenbrief met een antwoord. Dat was onder andere bij Maarten Luther en bij Karl Barth het geval. De kern van de brief staat direct in het eerste hoofdstuk: *“Ik schaam mij niet voor het evangelie van Christus, want het is een kracht van God tot zaligheid voor ieder die gelooft, eerst voor de Jood, en ook voor de Griek.”* (Rom. 1:16).

Veel mensen gelóven het evangelie, anderen geloven het wel. Dat is slechts een klein woordje van verschil, maar het geeft een andere lading aan de inhoud. “Want de gerechtigheid van God wordt daar geopenbaard uit geloof tot geloof.” (Rom. 1:17). Het gaat dus in de Romeinenbrief om geloof, eerst voor de Jood, maar ook voor de Griek. Het evangelie was allereerst aan Abraham verkondigd, aan een Jood, en nu, in het Nieuwe Verbond ook aan de wereld, aan de Griek. Met andere woorden, kun je, als je tot geloof bent gekomen, daarna verder lekker uitrusten? Nee, het doel als gelovige is nog steeds om te leven uit geloof tot geloof. “De rechtvaardige zal leven uit geloof.” (Rom. 5:1). Wij worden niet door activiteiten behouden, maar door geloof. Dat is de kern van de brief, dezelfde boodschap als in Hab. 2:4 en de kern van de Bijbel.

Niet alleen in het begin van de Romeinenbrief ook aan het eind lezen we, dat het draait om geloof waarmee ons alle dingen worden geopenbaard. *“Hem nu Die in staat is u vast te doen staan, overeenkomstig mijn Evangelie en de prediking van Jezus Christus, overeenkomstig de openbaring van het geheimenis dat door de tijden der eeuwen heen verzwegen was, maar dat nu geopenbaard is en door de profetische Schriften onder alle heidenen bekendgemaakt is.”* (Rom. 16:25-26). We zagen eerder dat Jezus in gelijkenissen moest spreken en dat er nog een bedekking lag op het volk. Wie

tot geloof is gekomen, discipel is geworden, komt door het geloof in het volle licht van het evangelie te staan. Vandaar dat Romeinen 1 begint met: *“De rechtvaardige zal uit het geloof leven.”*

Het eerste thema uit de Romeinenbrief is duidelijk: geloof. Het tweede thema dat in Romeinen 1 wordt aangegeven is dat we God kunnen kennen uit Zijn Schepping, zodat alle mensen in staat zijn te weten dat er een God is. Met daarbij de ernstige waarschuwing dat wij alleen GóD als Schepper moeten vereren en niet iets uit de Schepping. Wanneer we bijvoorbeeld de zon of iets anders aanbidden, wordt het juist duister in ons hart.

De Romeinenbrief is, net als alle andere gedeelten van de Bijbel, ingedeeld in drie onderdelen. In hoofdstuk 1-8 gaat het over de situatie waarin wij leven, zonder God. In hoofdstuk 9-11 over de vernieuwing van Israël en van ons, die door geloof geënt zijn op Israël. Tot slot, vanaf hoofdstuk 12 gaat het over de uitwerking van die vernieuwing: wat doe je in de praktijk?

Laten we eens kijken naar het eerste onderdeel van de Romeinenbrief, hoofdstuk 1-8. Hierin wordt onze situatie belicht dat we vaak meer gericht zijn op de Schepping dan op de Schepper. Vandaar dat aan het slot hiervan staat dat de Schepping zelf onderworpen is aan de vruchteloosheid. In het Grieks staat hier het krachtige woord ‘leegheid’. Het wordt uiteindelijk niet veel met de Schepping. Eigenlijk is het een herhaling van Genesis 1, waarin de Schepping woest en ledig is. Vandaar de oproep om het niet van werken te verwachten maar net als Abraham te leven vanuit geloof.

“De schepping is aan de zinloosheid onderworpen en wacht met reikhalzend verlangen op het openbaar worden van de kinderen van God.” (Rom. 8:19-20). *Vandaar dat de wereld uitziet naar wat wij haar te vertellen hebben. In de wereld is geen hoop. Echter, de wereld heeft er niets aan wanneer wij als christenen gewoon lekker in ons eigen hoekje zitten. Wij hebben de wereld iets te bieden: Jezus Christus, de Hoop van de wereld.*

De lijn vanuit Romeinen is dat het draait om geloof (Rom. 1). In Romeinen 3 en 4 gaat het over Israël, het volk van God als voorbeeld voor ons. In Romeinen 5 komen we bij de beroemde tekst die Luther aanhaalt als een begin voor de Reformatie: *“Wij dan, gerechtvaardigd uit het geloof.”* (Rom. 5:1). Dit is dezelfde boodschap als in Romeinen 1. Vervolgens gaat het over de zekerheid dat wij door het geloof vrede met God hebben. Juist door geloof zijn we gerechtvaardigd en hebben we vrede met Hem. De relatie tussen God en ons is weer hersteld en ons leven als christen kan beginnen. Dikwijls beginnen dan ook de beproevingen, wat we ook al bij de evangeliën zagen, waar Jezus in de Bergrede zegt: *“Zalig zijn zij die vervolgd worden.”* (Mt. 5:10). Dit overkomt ons om ons te trainen zodat we volharding verkrijgen. Die volharding werkt uiteindelijk toe naar de hoop die hard nodig is, want in de wereld is geen hoop.

In Romeinen 6 laat je je dopen als je tot geloof bent gekomen. Met Christus word je begraven in de doop om samen met Hem op te staan in een nieuw leven. Vervolgens, in Romeinen 7, die tegenstelling: *‘Ik ellendig mens, wie kan mij verlossen?’* Ik doe wel van alles, maar niet wat ik wens te doen. Daarmee geeft de Bijbel aan dat wij als gelovigen niet op onszelf kunnen bouwen, ook al is het met de beste bedoelingen, het blijft onder de maat. Vandaar de oproep dat de rechtvaardige

zal leven uit geloof. Na Romeinen 7 lezen we in Romeinen 8 over de zekerheid van het geloof. Met die zekerheid zijn we zelfs meer dan overwinnaars. Hoe dan? Paulus zegt zelf dat hij nog lang niet Gods wijsheid begrijpt en hoe Zijn wegen lopen. Paulus heeft wel de zekerheid, dat *“niets ons zal kunnen scheiden van de liefde van God in Christus Jezus, onze HEERE.”* (Rom. 8:39).

Dit eerste onderdeel van de Romeinenbrief, hoofdstuk 1-8, is een voorbereiding op het middenstuk, het centrale deel van de Romeinenbrief, hoofdstuk 9-11. Eerst behoren we onze situatie te kennen en te beseffen dat we niet uit eigen kracht leven maar door het geloof.

Het middenstuk van de Romeinenbrief, hoofdstuk 9-11, heeft zelf ook weer een centrale boodschap. In Rom. 10:4 staat: *“Want het einddoel van de wet is Christus, tot gerechtigheid voor ieder die gelooft.”* Lees je alleen de Nederlandse tekst, dan denk je wellicht: Christus is het einde van de wet, daarmee is het dus afgelopen met de wet. Vanuit het Grieks staat er dat Jezus de ‘telos’ van de ‘nomos’ is. De vertaling hiervan is, dat ‘Jezus het doel of de bedoeling van de Thora is’. Juist in de kern van de Romeinenbrief gaat het om de Messias van Israël, die de uiteindelijke bedoeling is van de Thora. De Thora zelf is daarin duidelijk: *“Heb God lief boven alles en je naaste als jezelf.”* (Deut. 6:4).

Jezus is de volbrenger van de Thora, Degene die de Thora vol-brengt, tot voltooiing brengt. Hij leefde vanuit de Thora en heeft de Thora volbracht. Wij die geloven in Hem kunnen nu ook de Thora naleven, zoals er staat in Romeinen 10:10: “Want met het hart gelooft men tot gerechtigheid en met de mond belijdt men tot zaligheid.” Ja, want waar het hart vol van is, daar stroomt de

mond van over. Dan is de cirkel pas rond en wordt de Thora ook door ons toegepast. Hoe meer je het Woord spreekt, zegt Paulus, des te meer je zelf gezegend wordt. Wil je gezegend worden, ga dan gewoon het evangelie vertellen. Ook al begrijpt een ander het nog niet direct, jij wordt er zelf door gezegend. Het Woord van God keert nooit leeg terug. Het heeft een dubbele zegen in zich, voor jou en voor de ander.

Die vernieuwing in Romeinen 9-11 houdt in dat ook wij door het geloof geënt zijn op de olijftak van Israël en op de beloften die al aan Abraham zijn gedaan. Door het geloof zijn wij kinderen van Abraham en worden wij medeburgers genoemd, zelfs medehuisgenoten en mede-erfgenamen (Rom. 8, Ef. 2-3, Gal. 3). Logisch dat het, direct aansluitend op dit gedeelte, in hoofdstuk 12-16 gaat over de praktische uitwerking daarvan. Met in Romeinen 12 de bekende tekst: *“maar word veranderd door de vernieuwing van uw gezindheid om te kunnen onderscheiden wat de goede, welbehaaglijke en volmaakte wil van God is.”* (Rom. 12:2). Daar gaan we toch voor?

Wat is dan die goede wil van God? Daar gaat juist Romeinen 9-11 over. Dat wij door het geloof geënt zijn op de beloften van God, via het volk Israël, dat wij een ‘metanoia’ in ons denken krijgen, een radicale omkering (Rom. 12). Niet een ‘paranoia’ maar een ‘metanoia’, een radicale bekering in ons denken.

Om die vernieuwing in je denken ook blijvend te laten zijn behandelt hoofdstuk 12-16 de praktische uitwerking. Romeinen 13 over de Overheid: bid voor de Overheid. Dat is nog op het algemene niveau. Romeinen 14 over het leren verdragen van de zwakken. We komen nu meer op het persoonlijke vlak. In Romeinen 15 gaat het over hoe je

barmhartigheid leert te doen. Daarmee heeft het geloof uit Romeinen 1 effect op nationaal en gemeentelijk niveau, op de groep en op jou persoonlijk. Dit eindigt in Romeinen 15 met de oproep om Joden en heidenen bij elkaar te brengen. De hele brief wil dit benadrukken. Tot driemaal toe staat er: *“Wees vrolijk, heidenen, met Zijn volk!”* (Rom. 15:10). Om dat te kunnen moeten wij als gelovigen eerst uit hetzelfde hout gesneden zijn, op dezelfde stam geënt zijn. Pas dan kunnen we samen God gaan prijzen.

In Romeinen 15:13 wordt het bovenstaande kort en bondig samengevat: *“de God nu van de hoop moge u vervullen met alle blijdschap en vrede in het geloven, opdat u overvloedig bent in de hoop, door de kracht van de Heilige Geest.”* Al in Romeinen 5 wordt aangegeven dat wij die vrede hebben door het geloof. Dat geloof wordt echter beproefd. Daarom hebben we volharding nodig, zodat we hoop krijgen. Dat lukt ons alleen door de Geest. God Zelf, de God van alle hoop, vervult ons daartoe met vreugde en vrede in het geloof, om zelf overvloedig te zijn in de hoop door de kracht van de Heilige Geest. Dat is een geweldige bemoediging.

We spreken vaak alleen over het geloof. In de Romeinen-brief komt dat ook helemaal naar voren. Dat is ook het eerste, de basis. Wat komt daarna? Als het geloof niets uitwerkt... Als we iets niet uit liefde voor God doen, kan God ons ook niet met die hoop vullen en de vreugde geven (Rom. 15:13). Centraal staat in deze drieslag van geloof, hoop en liefde: de hoop. In de wereld is geen hoop. Wanneer wij de Geest hebben ontvangen en het evangelie laten schijnen voor de mensen, krijgt zelfs de wereld weer hoop. Die hoop van de God van de hoop hebben we hard nodig.

We zagen dat het in het begin van Romeinen gaat om geloof (Rom. 1). In de kern van de brief staat dat we door geloof geënt zijn op Israël (Rom. 9-11). En tot slot staat er in Romeinen 16, dat dit geloof bekend gemaakt wordt onder alle volken en dat God de voortgang van het evangelie stimuleert, zodat Jezus verheerlijkt wordt. Wat wil je nog meer? Door het brengen van het evangelie wordt Jezus verheerlijkt als de Koning der koningen en Heere der Heeren!

7.2 Korinthe

Er zijn twee brieven aan de gemeente in Korinthe geschreven. De eerste brief aan de gemeente van Korinthe vertelt ons over de tempel, als centrum van de eredienst. In 1 Kor. 6:19 lezen we: *“Of weet u niet, dat uw lichaam een tempel is van de Heilige Geest, Die in u is en Die u van God hebt ontvangen, en dat u niet van uzelf bent?”* Dat heeft alles te maken met dat het evangelie in ons hart verder mag gaan. Ons lichaam wordt een tempel van de Heilige Geest genoemd. Die tempel was een afschaduwing van de hemelse heerlijkheid. Mozes moest een tabernakel bouwen, de voorloper van de tempel, naar het origineel in de hemel. De tabernakel was een eenheid met drie onderdelen, met de voorhof, het Heilige en het Allerheiligste. De voorhof met het brandofferaltaar verwijst naar Jezus en Zijn offer. Door het offer van Jezus worden onze zonden afgewassen. Dan kunnen we tot God naderen in het Heiligdom. In dit Heilige stond de menora, de zevenarmige kandelaar, als een beeld van de Heilige Geest. Die kandelaar liet het licht schijnen over de toonbroden, het brood des levens, en het wierookaltaar van de aanbidding tot God. Daarna kon de Hogepriester verder naderen tot God in het Allerheiligste, bij de troon van God. Daarmee zien we dat we door Jezus, beiden (Jood en gelovige), in één Geest tot de troon van God kunnen naderen (Ef. 2:18).

De tabernakel moest één geheel zijn (Ex. 26:6). Vandaar dat ons lichaam als tempel van de Heilige Geest een eenheid behoort te zijn. Onze geest, ziel en lichaam behoort ook één zijn, omdat de Tempel één is en omdat God één is. Niet voor niets heeft Jezus in het Hogepriesterlijk gebed (Joh. 17) uitdrukkelijk gebeden dat wij één zouden zijn.

We worden in 1 Kor. 6 opgeroepen, dat ons leven een tempel is van de Heilige Geest. Door God te loven banen wij de weg voor Hem om ons Zijn heil, Jezus, te doen zien. Wanneer wij God aanbidden in Geest en in Waarheid, laat God ons zien wie Jezus is.

We zagen dat de oproep van de Romeinenbrief is dat heidenen en Joden beiden God gaan loven (Rom. 15). Dat lukt alleen wanneer wij Gods Geest hebben. 1 Korinthe 12 vertelt verder over de Geest en de vele gaven van de Geest, opdat wij allen één zijn. Vele gaven toch één Geest, velerlei bedieningen toch dezelfde Heer en velerlei werkingen toch dezelfde God, Die alles in allen werkt. Aan eenieder wordt de openbaring door de Geest gegeven, tot welzijn van allen. De Geest wordt ons gegeven tot welzijn van allen. We mogen uitdelen aan elkaar. Zo is Gods economie: door te delen ontvangen we. ‘Geeft en u zal gegeven worden’, een Bijbels principe.

Opnieuw een driedeling, te weten gaven, bedieningen en werkingen, maar het is dezelfde Geest, Heer en God. Zo Vader, Geest en Zoon. De gaven worden verder uitgewerkt in het beeld van ons lichaam. In ons lichaam werkt alles samen, de hand en de voet, het oor en het oog, om alles goed te laten functioneren. Wij krijgen de gaven van de Geest om te functioneren tot welzijn van allen (1 Korinthe 12). Aansluitend volgt het beroemde gedeelte over de liefde (1 Korinthe 13).

Dat hoofdstuk eindigt met geloof, hoop en liefde. Deze brief eindigt met de opstanding van Christus, waardoor er hoop is in de opstanding van de doden (1 Kor. 15).

In de tweede brief aan de gemeente van Korinthe komt het belang van het offer van Christus naar voren, om daardoor met God verzoend te worden. Vandaar dat in het centrum van deze brief de oproep staat: *“laat u met God verzoenen.”* (2 Kor. 5:20). Tevens komt hierin een ander principe van God aan bod, namelijk ‘één voor allen’. Het principe van ‘één voor allen’ wordt uitgelegd: zoals Christus voor ons is gekruisigd, zo zijn ook wij allen gekruisigd en gestorven. Omdat Christus is opgewekt, zijn ook wij met Hem opgewekt. Dit principe wordt verder uitgewerkt in de overige brieven. In Romeinen, Galaten en Efeze komt naar voren dat we door het geloof geënt zijn op het volk van God en delen in de zegen van God.

Het eind van de tweede brief aan Korinthe wordt afgesloten met de zegen (2 Kor. 13:13). Een zegen met drie onderdelen die toch een eenheid vormen: dat de genade van Jezus Christus, de liefde van God en de gemeenschap van de Heilige Geest met ons zal zijn. De liefde van God staat centraal. Met aan het eind van de tweede Korinthebrief komt de zegen. Vanuit de brieven aan de Korinthiërs gaan we door met een kortere brief van Paulus, namelijk de Galatenbrief.

7.3 Galaten

Het begin van Galaten geeft aan dat er geen ander evangelie is dan Jezus de gekruisigde (Gal. 1:6,7). Hierdoor worden we niet gerechtvaardigd door de Wet, maar leven we vanuit de Wet van Christus (Gal. 6:2). In het centrum van de Galatenbrief staat: *“En de Schrift... verkondigde eertijds aan Abraham het*

evangelie.” (Gal. 3:8). En dit evangelie is door Christus naar de heidenen gekomen. Wij zijn erbij gekomen en delen in dezelfde beloften als het volk Israël. Israël kreeg in de Thora de keuze tussen de zegen en de vloek. Jezus heeft ons gered van de vloek van de Wet, waardoor alleen de zegen van de Wet overblijft en zo ook de zegen van Abraham naar ons toekomt (Gal. 3:14). Hier wordt aan toegevoegd de belofte van de Heilige Geest. We hebben die belofte van de Geest nodig. Dat staat niet alleen in de Romeinenbrief, ook hier in het centrum van de Galatenbrief.

Het slot van deze brief geeft aan wat die belofte van de Geest voor ons uitwerkt, namelijk dat we de volledige vrucht van de Geest gaan ervaren in ons leven. Galaten 5:22 gaat daarover: liefde, blijdschap, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid en zelfbeheersing. Prachtig, negen onderdelen en toch één vrucht. Dat laatste is misschien nog wel het moeilijkste, zelfbeheersing. Het begint met liefde, blijdschap en vrede. Met andere woorden, als we niet uit liefde onze naaste tegemoet treden, dan wordt het niets met het verkondigen van het evangelie. *“Want de hele wet wordt in één woord vervuld, namelijk hierin: U zult uw naaste liefhebben als uzelf.”* (Gal. 5:14). Vandaar dat de Geest begint met liefde, blijdschap en vrede. Dat geeft ons de juiste houding om naar anderen een getuige te zijn. Liefde, blijdschap en vrede geven leven. Jezus kwam ook om Zijn leven te geven. Als we dorst hebben, nog niet genoeg hebben van de Heilige Geest, nodigt Jezus ons uit om bij Hem te komen en te drinken, zodat ons binnenste tot een bron gaat worden (Joh. 7:37). Waar het hart vol van is, stroomt de mond van over. Hierna wil ik u meenemen naar de volgende brief in de Bijbel van Paulus, namelijk de brief aan de Efeziërs.

7.4 Efeze

Aan het begin van de brief aan Efeze worden wij direct gezegend met alle geestelijke zegen in Christus (Ef. 1). Wij zijn uitverkoren in Hem vóór de grondlegging der wereld. Wij hebben een geweldige positie gekregen door Jezus.

In het centrum van de brief wordt herhaald wat in de Galatenbrief al werd aangegeven dat wij er helemaal bij horen (Ef. 2 en 3). Wij zijn niet alleen medeburgers geworden, zelfs medehuisgenoten en mede-erfgenamen van Christus (Ef. 2:19, Ef. 3:6, Rom. 8:17). Onze positie is duidelijk, door het geloof in Jezus zijn wij ook kinderen van Abraham geworden (Gal. 3:7). Er is geen onderscheid meer maar nog wel een rangorde. God blijft steeds spreken over Israël en de volken.

Het slot van Efeze gaat over de praktische uitwerking daarvan in ons christelijk leven, hoe wij met elkaar omgaan, hoe wij wandelen als kinderen van het licht. Daarbij is het van belang om de geestelijke wapenrusting aan te doen, om het vol te houden als christen. Volharding was ook in de Romeinenbrief een belangrijk thema. Tot slot worden we gezegend met de genade van Christus.

Ik sla een paar brieven over, te weten Filippenzen, Colossenzen, Thessalonicenzen, Petrus en de pastorale brieven aan Titus en Timotheüs en Filemon. Bespreking van deze boeken zou een herhaling zijn van wat al is aangegeven in de andere brieven van het Nieuwe Verbond.

7.5 Hebreeën

Na de brieven van Paulus komen nu de brieven aan bod die uitdrukkelijk aan de Joden in de verstrooiing (diaspora) zijn geschreven. Hebreeën is zo'n brief.

Het begin geeft een verbondenheid aan met het Eerste Verbond: *“Nadat God voorheen vele malen en op vele wijzen tot de vaders gesproken had door de profeten, heeft Hij in deze laatste dagen tot ons gesproken door de Zoon, Die Hij Erfgenaam gemaakt heeft van alles, door wie Hij ook de wereld gemaakt heeft.”* (Hebr. 1:1-2). Dit is een verwijzing naar zowel Genesis 1 als Johannes 1, met de Schepping en het Woord dat in het begin vlees geworden is.

Na deze verbondenheid wordt de positie van Jezus uitgelegd, dat Hij méér is dan Mozes, de grote leider en profeet (Hebr. 3). Eveneens is Jezus boven Aäron gesteld, de hogepriester. Jezus is Hogepriester van een beter verbond geworden (Hebr. 5-8).

In de Hebreeënbrief staat een duidelijke kerntekst: *“Want wie tot God komt, moet geloven dat Hij is, en dat Hij beloont wie Hem zoeken.”* (Hebr. 11:6). Deze tekst heb ik in de inleiding aangehaald als houding waarop we Zijn Woord zouden behoren te bestuderen. Hiermee is het een goed moment om uzelf af te vragen of u daadwerkelijk Zijn Woord (in dit boek) op deze manier bent gaan zien. God geeft Zijn beloning voor dat zoeken. Het ernstige zoeken begint vanuit geloof. Door te bidden komen we tot God. Het heeft geen zin om te bidden als je niet in God gelooft. Hij antwoordt op het gebed van een rechtvaardige. Wanneer we een discipel willen zijn, antwoordt God ons en laat Hij zich kennen. Anders blijft het allemaal vaag, nog altijd een geheimenis.

Hebreeën heeft een duidelijke oproep voor ons om de rust in te gaan: *“er is nog een Sjabatsrust voor ons om in te gaan.”* (Hebr. 4:9). Wij moeten de rust ingaan, waarbij God voor ons gaat strijden, totdat het volbracht is. Alleen vanuit die zekerheid kunnen we werken voor God. Zoals Jesaja zegt: *“de goddelozen hebben uiteindelijk geen vrede.”* (Jes. 48:22). Daarom woelen de volkeren zo en gaan ze tekeer (Ps. 2). Hij die in de hemel troont, lacht erom. Daarom zegt God: ‘Vrees niet, maak je geen zorgen’. Dat zegt God 366 keer in de Bijbel, voor iedere dag één keer.

Als christen wil je dagelijks leven voor God en met Zijn Woord bezig zijn. Dan merk je dat God je dingen duidelijk maakt, je openbaart. Gods Geest gaat door je heen werken en niet alleen in jou, ook in anderen door wat jij tegen hen zegt. De Geest kan je te binnen brengen wat Jezus heeft gezegd. Uiteraard moet je het eerst al eens gelezen hebben. Wanneer je het moment daar is, geldt de belofte dat de Geest het je ingeeft. Aan wat je zegt wordt kracht verleend.

In Hebreeën 12 staat dat we ons oog gericht moeten houden op Jezus, de Alfa en Omega van ons geloof, de Leidsman en Voleinder. Het geloof heeft door Jezus een kader, een begin en een eind. Vandaar dat we op Hem gefocust moeten zijn. Jezus kreeg Zelf de vreugde van God, door het lijden heen. Jezus ging hier doorheen, door kruis en dood. Tot driemaal toe bad Hij of de beker aan Hem voorbij mocht gaan, maar niet Zijn wil, doch alleen Gods wil gedaan moest worden! Jezus leed hierin naar geest, ziel en lichaam. Niet alleen met spijkers in zijn lichaam, maar ook met pijn doordat men Hem beschimpte. Jezus bad tot God en gaf de Geest terug aan de Vader. Dat was in het uur van de waarheid. God verhoorde Zijn gebeden en deed Hem opstaan uit de dood. Met Christus

worden wij opgewekt in een nieuw leven en worden we opgeroepen om het evangelie in praktijk te brengen. Laat ons oog daarbij gericht blijven op Jezus. Ook al komen wij soms in moeilijkheden, laten wij de hoop en de moed niet verliezen. God geeft ons die hoop, door de kracht van de Heilige Geest (Rom. 15:13).

7.6 Jakobus

De Jakobusbrief is voor mij bijzonder. Mijn naam is Jacob en ik kreeg eens een nieuwjaarsgroet met de tekst uit het begin van deze brief (Jak. 1:2). Ik kende deze tekst niet goed en zocht het op. Dat was even schrikken: *“Acht het enkel vreugde, ..., wanneer u in allerlei verzoeken terecht komt.”* Niet bepaald een nieuwjaarstekst. Later begreep ik dat deze tekst volkomen in lijn is met het evangelie. De Bijbel zegt in 1 Tim. 3:12: *“En ook allen die godvruchtig willen leven in Christus Jezus, zullen vervolgd worden.”* Met andere woorden, ook Jakobus 1:2 geeft dit aan: *“Acht het enkel vreugde dat je beproefd wordt, want dit werkt volharding uit.”* En die volharding geeft hoop, zoals we al zagen in Romeinen 5.

De christen wordt blijkbaar beproefd, om hoop te krijgen. God Zelf geeft ons die hoop. De Geest helpt ons om het vol te houden. God doet alles medewerken ten goede. Als je dat werkelijk gelooft, is er hoop, dwars door alle omstandigheden heen. De vraag is niet langer: ‘Waarom geeft God dit of waarom overkomt mij dit?’ Het is niet zo dat er geen moeilijkheden meer op je pad zullen komen als je gelooft. Juist dan begint veelal de geestelijke strijd. De tegenstander van God zit namelijk niet stil. Gelukkig geeft God ons de hoop om stand te houden.

Het slot van Jakobus geeft het doel aan van het evangelie: *“weet dan dat hij die een zondaar van zijn dwaalweg doet terugkeren, een ziel zal redden van de dood en een menigte van zonden zal bedekken.”* (Jak. 5:20). Dit is helemaal in harmonie met wat de Geschriften in het Eerste Verbond aangeven, dat wij zalig zijn wanneer onze zonden zijn vergeven (Ps. 32:1).

De brieven van 1 en 2 Petrus zal ik hier niet behandelen, omdat die net als Jakobus aan de Joden geschreven is in de verstrooiing.

7.7 Johannes

Aan het eind van de brieven in de Bijbel staan de brieven van Johannes. De eerste brief begint met het getuigenis dat zij als ooggetuigen gehoord en gezien hebben en wat aan hen is geopenbaard (1 Joh. 1:1-3).

Centraal staat de oproep tot broederliefde (1 Joh. 3). Uiteraard is dit volledig in harmonie met het centrum van de Thora, dat wij onze naaste moeten liefhebben (Lev. 19:18b).

Deze brief van Johannes heeft een geweldig slot. In 1 Johannes 5 worden we bemoedigd de zekerheid dat we kinderen van God zijn.

Tijdens mijn studie Filosofie heb ik veel over de God-is-dood-theorie van Nietzsche gelezen. Toen ik zijn boeken en talloze spreuken of aforismen had gelezen, werd ik daar ziek van. Hij praat je de depressie in. Gelukkig las ik op een dag in mijn stille tijd de tekst uit 1 Johannes 5:1: “Ieder die gelooft dat Jezus de Christus is, is uit God geboren”. Een paar verzen verder: “Wie anders is het die

de wereld overwint dan hij die gelooft dat Jezus de Zoon van God is?” Oftewel, dat was iets wat Nietzsche me niet kon geven met zijn Übermensch. Zijn ideaal kwam niet verder dan de put, de dood. Weet je nog dat we spraken over Jezus die de zevende was uit de dood, maar tevens de eerste uit de dood aan de andere kant? Jezus ging dwars door de dood heen en kwam er met een verheerlijkt lichaam weer uit. Nu kan Hij ons van Gods kant uit hulp bieden, iets wat de Übermensch beslist niet lukt.

Als christenen kunnen wij zekerheid hebben. Door het geloof zijn we uit God geboren – dat is ‘wedergeboorte’ – en hebben we de zekerheid een kind van God te zijn (1 Joh. 5:1).

In het laatste hoofdstuk van deze brief staat: *“Want drie zijn er die getuigen in de hemel: de Vader, het Woord en de Geest; en deze drie zijn één. En drie zijn er die getuigen op de aarde: de Geest en het water en het bloed en deze drie zijn één.”* (1 Joh. 5:7-8). Kortom zijn er drie getuigen in de hemel die één zijn en zijn de drie getuigen op de aarde één. Die eenheid staat voorop, zowel in de hemel als op de aarde.

In de eerste Korinthebrief hebben we gelezen dat wij een tempel zijn van de Heilige Geest, met geest, ziel en lichaam. Die eenheid moet ook bij ons zichtbaar worden. Vandaar dat Jezus in het Hogepriesterlijk gebed heeft gebeden dat wij allen één zijn. Dat zijn wij niet van nature, maar wij worden één gemaakt door het gebed van Jezus. Nog steeds pleit Hij voor ons bij de troon van de Vader. Wij leven uit het geloof in de Messias en zijn uit God geboren (1 Joh. 5:1). Daarom lukt het ons om de wil van God te kennen, namelijk het goede, het beste en het perfecte (Rom. 12:1-3).

In de tweede en derde brief van Johannes ligt de nadruk op de liefde: de liefde van God en de liefde voor de naaste, de kern van de Thora en van de hele Bijbel.

Daarmee ademen de brieven van het Nieuwe Verbond diezelfde eenheid uit van de drie getuigen in de hemel, Vader, Zoon en Geest, en van de drie getuigen op de aarde, de Geest, het water en het bloed. De Geest bewerkt in ons hart dat wij ook één zijn in alles wat we doen, geloven, zeggen en handelen, om tot een enkelvoudige getuige van Jezus te zijn.

Openbaring

8.1 Inleiding

Aan het eind van onze christelijke indeling van de Bijbel staat het Bijbelboek Openbaring, nota bene het meest profetische boek van het Nieuwe Verbond. Vanwege de Hebreeuwse compositie zou dit Bijbelboek centraal behoren te staan in het Nieuwe Verbond. Dan hebben we dezelfde indeling als in het Eerste Verbond, met Wet/Thora, Profeten en Geschriften. In het Hebreeuws staat altijd de kern in het centrum, en dat zijn hier dus de Profeten. Wanneer het profetische deel van het Nieuwe Verbond naar achteren is geschoven, nog net aan het eind van de Bijbel getolereerd, dan heeft dat invloed op hoe wij dit Bijbelboek lezen. In Gods Woord staat heel expliciet: *“Wij hebben het profetische Woord, dat vast en zeker is, en u doet er goed aan daarop acht te slaan als op een lamp die schijnt in een duistere plaats, totdat de dag aanbreekt en de morgenster opgaat in uw hart.”* (2 Petr. 1:19). God wil juist door de profetische Schriften ons iets bekend maken wat eeuwenlang een geheimenis was, namelijk dat we door het geloof weten dat Jezus de Messias is (Rom. 16:25-26). Gelukkig staat Openbaring nog steeds in de Bijbel, ook al is het dan als laatste.

Openbaring is ons tot troost gegeven. In Openbaring 1:3 lezen we: *“Zalig is hij die leest en zijn zij die horen de woorden van de profetie, en die in acht nemen wat daarin geschreven staat, want de tijd is nabij.”* Dat we al zalig genoemd worden door te luisteren, door te horen! *“Hoor Israël”* klinkt hierin door, de belijdenis van Israël (Deut. 6:4). God wil met Openbaring ons troosten, ongeacht hoe de toekomst er uit gaat zien. Hij is Degene Die de touwtjes in handen heeft. Dat geeft pas echt troost!

Dit boek wordt aangeduid als de Openbaring van Jezus Christus aan Johannes, via deze apostel aan de zeven gemeenten in Klein-Azië en via hen aan ons. In het begin, aan het eind en in het centrum van Openbaring, draait het om de Messias, evenals bij alle andere delen van de Bijbel. Al in Openbaring 1 staat Jezus daar, als de opgestane HEER!

De aanhef van Openbaring geeft al aan om Wie het draait: *“Jezus Christus, Die de getrouwe Getuige is, de Eerstgeborene uit de doden en de Vorst van de koningen der aarde.”* (Op. 1:5). Hij is het begin, het eind en het centrum van ons geloof. Die aanhef alleen al geeft ons de troost en het vertrouwen dat Jezus de Overwinnaar is. Jezus, die om de vreugde die voor Hem lag, het kruis onderging. Wanneer we soms beproefd worden, worden wij bemoedigd met de belofte dat er een overwinning gereedligt. In de brieven zagen we dat de beproeving doorwerkt tot volharding en dat die volharding vervolgens hoop geeft (Rom. 5).

Openbaring heeft niet alleen profetisch iets voor de toekomst te zeggen, maar ook voor het heden, zodat we het volhouden en de belofte vasthouden. Juist christenen behoren mensen te zijn met visie, met hoop. Die belofte krijgen we uit Gods Woord. Jezus zegt: *“Ik ben de Alfa en de Omega, het Begin en*

het Einde, zegt de HEERE, Die is en Die was en Die komt, de Almachtige.” (Op. 1:8). Hij is niet alleen de Alfa en Omega, de begin- en slotletter van het Griekse alfabet, maar ook de Alef en Tav, de begin- en slotletter van het Hebreeuwse alfabet. Hij is ook de Almachtige. Wie kan daar tegenop? Al onze omstandigheden, zelfs de tegenstander van God, moeten het afleggen tegen Jezus. Die Almachtige spreekt tot Johannes en via hem tot de zeven gemeenten.

Die zeven gemeenten, een volheid, worden in de eerste drie hoofdstukken genoemd. Daar kunnen we op verschillende manieren naar kijken. Gods Woord heeft meerdere lagen, bijvoorbeeld, de zeven gemeenten als aanduiding voor de voltallige gemeente. Die zeven gemeenten hebben ook heel praktisch te maken met de postkoets die door dit gedeelte van Klein-Azië reed van Smyrna naar Efeze enzovoort, om uiteindelijk in Laodicea aan te komen. Wanneer Jezus wil dat deze brief wordt voorgelezen, dan gebeurt dat als het ware met de postkoets van de eerste gemeente naar de tweede, et cetera. Verder kun je aan de Engel van de gemeenten zien, dat deze brief geschreven is aan de voorgangers van de gemeenten. Deze voorgangers konden in ieder geval lezen en door hen werd de brief vervolgens voorgelezen aan de gemeente.

Van deze zeven gemeenten zijn er slechts twee positief in de ogen van Jezus. Vandaar dat veel gemeenten zich Filadelfia-gemeente noemen, daar was broederlijke liefde en werd het Woord van God bewaard. Niemand wil zich graag Laodicea-gemeente noemen, want dan ben je vooral lauw over het evangelie. Toch noemt Jezus één van de zeven gemeenten, Laodicea, wat letterlijk ‘lauw’ betekent. Laten we door Openbaring weer in vuur en vlam komen te staan, enthousiast voor het evangelie om de beproevingen van het leven goed te doorstaan.

8.2 Opbouw

De opbouw kan bekeken worden vanuit verschillende invalshoeken. Allereerst een indeling naar het getal zeven. In de eerste drie hoofdstukken van Openbaring worden de zeven gemeenten genoemd, waaraan het boek geadresseerd is. Zeven als getal van de volheid, oftewel, het is een boodschap voor alle gemeenten. Dan volgen de 7 zegels, de 7 bazuinen en de 7 schalen (Op. 5-16). En het slot toont ons het geweldige perspectief van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde (Op. 21, 22).

Verder is de opbouw van Openbaring te zien rond het patroon van de Feesten van God, de Hoogtijdagen van God, vergelijkbaar met het Johannes evangelie, dat ook zo is opgebouwd. In Openbaring draait het allemaal om de Najaarsfeesten. Wij kennen wel de Voorjaarsfeesten als Pasen en Pinksteren. Pasen is het werk dat Jezus voor ons gedaan heeft en Pinksteren gaat over datgene wat we door de Heilige Geest hebben ontvangen. Pasen en Pinksteren zijn twee basale elementen voor de gelovige. Dit zijn de Voorjaarsfeesten, de Eerstelingfeesten. Bij God draait het uiteindelijk om de grote Oogst die tijdens de Najaarsfeesten, aan het eind van het jaar, wordt binnengehaald. In de Bijbel wordt het Loofhuttenfeest het Grote Feest genoemd, als een afschaduwing van de oogst van alle volken, uitlopend op de voleinding van de wereld.

In de opbouw van het Nieuwe Verbond zien we dat het in de Evangelieën gaat om het kruis en Opstanding van Jezus, wat gebeurd is met het Pasen. In Handelingen lezen we over de Uitstorting van de Heilige Geest, wat gebeurd met Pinksteren. En over het Loofhuttenfeest lezen we in Openbaring. Qua opbouw zou het logisch zijn dan de Evangelieën, Handelingen en Openbaring op elkaar volgen.

Na de zeven brieven aan de zeven gemeenten wordt in hoofdstuk 4 verteld dat de Bazuinen gaan klinken, als een verwijzing naar het Feest van de Bazuinen. We worden opgeroepen voor wat er staat te gebeuren in het heilsplan van God: openbaring van wat God zeggen wil. Dat Feest van de Bazuinen wordt ook wel 'Rosh Hashana' genoemd, hoofd van het Jaar of Nieuwjaar. Tijdens dit feest worden in Israël bazuinen geblazen. Aansluitend zijn er tien dagen van Inkeer om het goed te maken met je naaste. Tien dagen voordat je kunt naderen tot de Almachtige. Daarna is het Grote Verzoendag, de dag waarop slechts éénmaal per jaar de Hogepriester mocht naderen tot de Troon van genade, in het Allerheiligste. Hij ging het Allerheiligste binnen met bloed. Dit is een heenwijzing naar onze Hogepriester Jezus, die niet met bloed van bokken het Heiligdom binnenging maar met Zijn eigen bloed naar de Troon van God in de hemel. Jezus heeft verzoening voor ons bereid door Zijn bloed. Vandaar dat Jezus als Hogepriester wordt beschreven in Openbaring. Jezus roept ons nu op om als een koninklijk priesterschap te leven, om als priesters te zegenen.

Kortom, in Openbaring 4 worden we door de Bazuin opgeroepen om het goed te maken met onze naaste, anders is het voor ons onmogelijk om het Heiligdom binnen te gaan. In Openbaring 5 gaat het over de Grote Verzoendag en in hoofdstuk 7 volgt het Loofhuttenfeest, precies in dezelfde volgorde als bij de Najaarsfeesten. Eenmaal verzoend met God, kunnen we het Feest met Hem vieren, bij God thuis, met palmtakken in onze handen (Op. 7:9).

Jezus staat nu nog aan de deur en klopt. Voor wie opendoet geldt: *"Ik zal binnenkomen en maaltijd met hem houden."* (Op.3:20.) Dat is vooruitwijzend naar de Maaltijd van de Heer. Als we Avondmaal vieren, symboliseert dat een voorafschaf-

duwing totdat Hij komt. Er staat in 1 Kor. 11:26 *“zo dikwijls als u dit brood eet en deze drinkbeker drinkt, verkondig de dood van de HEERE, totdat Hij komt.”*

Het Avondmaal vieren wij als een gedenken van het offer van Jezus, dat is het fundament. We vieren het als een voorproefje totdat Hij komt om de Maaltijd met ons te vieren in het Koninkrijk van zijn Vader. Dat is feestvieren met perspectief, met visie. Steeds is er bij de feesten sprake van terugkijken naar het verleden, vieren in het heden, en perspectief op de toekomst. Vandaar dat in Openbaring 1:8 staat: “Ik ben de Alfa en Omega (...) Die is, Die was en Die komt, de Almachtige.” God heeft de tijden in Zijn hand. Dat biedt troost.

In Openbaring komt Gods Zelfopenbaring verder aan het licht. In hoofdstuk 7 zien we de schare die niemand tellen kan; die mensen zijn allemaal uitgenodigd voor het grote Feest. In de hemel is vreugde wanneer er één persoon tot geloof komt (Luk. 15:10). God heeft een grote visie, Hij heeft de hele wereld op het oog en Hij wil dat Zijn Feestzaal vol wordt. Daartoe moeten de knechten van God naar de heggen en de stegen, om de mensen erbij te halen.

Openbaring 7 wordt gevolgd door een nieuwe fase met een diepere betekenis. Na het getal 7 begint het niet opnieuw met het getal 1, zoals bij de dagen, maar gaat het verder met getal 8. Er komt meer verdieping over Wie Jezus is. Jezus gaat nu het Heiligdom binnen, hoofdstuk 8-10. In Openbaring 10 wordt het Boek geopend. Voor ons is het van groot belang dat eerst in hoofdstuk 5 gesproken wordt over Verzoening. Wanneer wij verzoend zijn met God, kunnen we zonder problemen door naar hoofdstuk 10 wanneer het Boek geopend wordt met de oordelen van God. De oordelen worden pas zichtbaar

voor ons nadat onze zonden zijn verzoend! Kijk, dát is nu evangelie, ook in het laatste Bijbelboek. Jezus heeft het Boek gereinigd door Zijn bloed. Dan kan het worden geopend, geopend.

Na de Verzoening, kunnen we het Lied van de overwinnaars zingen: *“En zij zongen het lied van Mozes, de dienstknecht van God, en het lied van het Lam.”* (Op. 15:3). Zij zingen niet alleen het lied van Mozes, het eerste lied in de Bijbel, dat gezongen wordt direct na de uittocht (Ex. 15). Nee, het is nu het lied van Mozes en van het Lam: *“Groot en wonderbaarlijk zijn Uw werken, HEERE, almachtige God; rechtvaardig en waarachtig zijn Uw wegen, Koning van de heiligen.”* (Op. 15:3).

We zien in het Eerste Verbond, in het eerste lied van Mozes, het lied van de overwinnaars: “God is mijn kracht en lied, Hij is mij tot heil, Yeshua, geweest.” (Ex. 15:2). De overwinnaars staan aan de goede kant van de Schelfzee, aan de kant van de verlost. Nu worden wij opgeroepen om als overwinnaars het lied van Mozes en van het Lam te zingen. Dit is het laatste lied in de Bijbel. Mozes verwijst als knecht naar de Zoon. Terwijl Mozes alleen knecht was over het huis van God, is Jezus het Lam op de Troon, Die als Zoon heerst over het hele huis van de Vader. Wij worden opgeroepen om als koningen te heersen en tot priesters te zijn.

Dit lied van Mozes en van het Lam is duidelijk één lied. Niet een apart lied voor Israël en een apart lied voor de Gemeente: nee, één lied voor alle overwinnaars! Wij zijn volgens de brieven Romeinen, Galaten en Efeze geënt op de stam van Israël en onze opdracht is om ons te verheugen samen met Zijn volk. Hier in Openbaring 15 zingen wij samen het lied van de overwinnaars, een lied ter ere van de HEERE God, de

Almachtige. Het is een herhaling of ook wel een verdieping, van Op.1:8, dat die Almachtige op het punt staat om tot ons te komen. Laten we daarom snel doorgaan naar de ontknoping, aan het slot van Openbaring.

8.3 Slot

In Openbaring 19 staat iets geweldigs: *“Halleluja, want de HEERE, de almachtige God, is Koning geworden. Laten we blij zijn en ons verheugen en Hem de heerlijkheid geven, want de bruiloft van het Lam is gekomen en Zijn vrouw heeft zich gereedgemaakt. En het is haar gegeven zich met smetteloos en blinkend fijn linnen te kleden, want dit fijne linnen zijn de gerechtigheden van de heiligen.”* (Op. 19:6-8).

Dit gedeelte behoeft enige uitleg. Wanneer we tot geloof zijn gekomen, bereiden we ons voor op de bruiloft van het Lam, van Jezus. We willen vooral daar niet naakt of in de verkeerde kleding zitten. Dan zegt Jezus immers tegen ons: *“Vriend, hoe bent u hier binnengekomen terwijl u geen bruiloftskleed aan hebt?”* (Mt. 22:12). Het feestkleed is van fijn linnen. Dat linnen is de kleding van de priesters, zodat je niet gaat zweten. In de dienst aan God hoef je niet te zweten! Hoe word je dan met dat fijne linnen bekleed? Door de rechtvaardige daden van de heiligen. We hadden toch al in Romeinen 5 gezien dat we niet door daden worden gerechtvaardigd? De tekst die ook Luther aanhaalt. Alleen door geloof worden we gerechtvaardigd en kunnen we als rechtvaardige mensen daden doen van gerechtigheid zoals barmhartigheid aan anderen bewijzen, de ander liefhebben als onszelf.

Er staat uitdrukkelijk: *“Laten we blij zijn en vreugde bedrijven en Hem de eer geven, want de bruiloft van het Lam is gekomen.”*

(Op. 19:6). Wanneer komt die bruiloft? Wel, wanneer Jezus Zijn koninklijke waardigheid van God heeft gekregen en aanvaard. Daarom moest Jezus met de Hemelvaart naar de hemel, *“tot de tijden waarin alle dingen worden hersteld”* (Hand. 3:21), om de koninklijke waardigheid in ontvangst te nemen van de hoogste Autoriteit, namelijk van God Zelf.

In Openbaring 19 volgt de grote ontknoping; de Almachtige heeft de waardigheid in ontvangst genomen. “Halleluja” staat er terecht. Niet voor niets staat dit Halleluja in de Messias van de componist Händel wanneer de tegenstander van God is geoordeeld en het feest van de Messias op aarde kan beginnen. Nu komt de hemel naar de aarde toe.

In Openbaring 19 kan dit grote Feest eindelijk beginnen, want de Koning heeft het koningschap aanvaard. Er staat ook nog iets anders. Het is goed om vreugde te kennen, maar toch is er in het centrum van Openbaring ook sprake van een reeks moeilijkheden, wat te maken heeft met die 7 zegels, 7 bazuinen en 7 schalen (Op. 5-16). Dat betekent dat het nog wel eens lastig kan worden voor ons, voordat het Feest echt aanbreekt. Precies in het centrum van dit deel, Openbaring 13, een hele ingewikkelde tekst, over het getal van het Beest, 666. Dit is ook het getal van de mens, want de mens is geschapen op de zesde dag. Vandaar dat de tegenstander zich daarmee wil identificeren. Het getal 666 is echter driemaal een herhaling van hetzelfde getal 6 en komt daarmee nooit op het hoogste plan, dat van het getal 7, de volheid.

Het wordt een moeilijke tijd voor de gelovigen die dat nummer van het Beest niet willen op hun rechterhand of voorhoofd. Vandaar dat we Openbaring als troostboek nodig hebben met het vooruitzicht van het grote Feest van God; anders zouden we het niet volhouden. Ná

Openbaring 13 is het niet afgelopen. We moeten altijd doorlezen in het Woord van God. In hoofdstuk 14 staat de overwinning. “En ik zag en zie, het Lam stond op de berg Sion, en bij Hem de 144.000 mensen met op hun voorhoofd de Naam van Zijn Vader geschreven.” Dat geeft hoop: “En ik zag, en zie het Lam stond op de berg Sion.” (Op. 14:1). Het Lam stond daarbij niet alleen, met Hem 144.000. Daarom kunnen ook wij, door het geloof in het Lam, staande blijven, omdat we door Zijn bloed behouden zijn. Dat is een voorbode van de grote schare die niemand tellen kan uit Openbaring 15.

De Openbaring is een troostboek, omdat de Trooster er garant voor staat dat wij die troost ontvangen. Daarom kunnen we verder lezen in het Woord van God. In Openbaring 14 krijgen we de vertroosting van de Schriften, met centraal het Lam, staande op de berg Sion, het centrum van Gods plan met de wereld. Het Lam wordt ook de Lamp genoemd, het Licht van God en het Woord van God als een lamp voor onze voet en een licht op ons pad. Het Lam is Degene die zegt: *“Ik ben de Alfa en Omega, het Begin en het Einde, Die is, Die was en Die komt, de Almachtige.”* (Op. 1:8). Die toekomst laat de Heilige Geest nu al aan ons zien, zodat wij in ons leven het lied van de overwinnaars kunnen zingen. God is het Die de tijden in Zijn hand houdt. Hij heeft alles op Zijn tijd en voor Zijn tijd gemaakt. Door de Geest weten we vanuit Gods Woord hoe die toekomst gaat worden.

Helemaal aan het einde, in Openbaring 21 en 22, komt de stad Jeruzalem als een bruid versierd uit de hemel naar de aarde. God Zelf komt dan naar de aarde om onder ons wonen. De tent van God, de tabernakel, of de loofhut van God, wijst vooruit naar het grote Feest, het Loofhuttenfeest, dat we samen met Hem vieren. Hij komt ‘tabernakelen’ op

aarde. Die tabernakel komt driemaal terug in Openbaring, in hoofdstuk 1, 15 en 21. Op dit grote Feest mogen we zitten aan de Maaltijd van de Heer, met belegen wijnen en vette spijzen. Jesaja profeteerde honderden jaren geleden al over een rijke en overvloedige maaltijd voor alle volken (Jes. 25:6). Wees welkom bij de grootste barbecue aller tijden!

Met Openbaring 22 wordt de Bijbel afgesloten. Daarin zien we weer het Hebreeuwse alfabet, 22 letters in totaal. In dit laatste hoofdstuk komt God naar ons toe en spreidt Zijn vleugels over ons uit. Bij Boaz zien we al dat hij tegen Ruth zegt, als Jood tegen een heidense vrouw, *“moge uw loon volkomen zijn van de HEERE, de God van Israël, onder Wiens vleugels u gekomen bent om toevlucht te nemen.”* (Ruth 2:12). Juist wanneer Ruth als heidense vrouw in 1:16 zegt: *“Uw volk is mijn volk en uw God is mijn God”*, dan mag zij ook komen schuilen onder de vleugels van de God van Israël. Als wij hetzelfde belijden als Ruth, dan is dit ook voor ons mogelijk. Wij kunnen schuilen bij God, Die ons in Zijn tent of tabernakel beschermt. De enorme troost uit Openbaring is dat God bij ons komt wonen, ‘tabernakelen’. Dat is de slotboodschap van heel de Bijbel als het Woord van God.

Daarmee is dit hele boek een uitwerking van de titel ‘Gods Woord is één’, met de uitwerking van de Hebreeuwse compositie van de Bijbel, waarbij het steeds draait om het begin, het eind en de boodschap in het centrum.

Verwerkingsvragen

9.1 De Wet/Thora

1. In hoeverre leest u de Bijbel historisch, profetisch, Christocentrisch of op een andere manier? Deel met elkaar hoe u de Bijbel leest.
2. Thora betekent onderwijzing. Wat is God op dit moment u aan het onderwijzen?
3. De belijdenis van Israël staat in Deut. 6:4,5. Wat zegt u dat?
4. Hoe vat Jezus de Wet samen? Zie Mk. 12:29-34 Wat betekent dat? Bekijk ook hoe Jezus begint met de woorden van de Joodse geloofsbelijdenis, zie Deut. 6:4,5

9.2 De Profeten

1. Het boek Jozua behoort in de Hebreeuwse Bijbel tot de vroege profeten. In hoeverre geeft dit een andere manier van lezen van dit boek?

2. Nahum betekent 'troost'. Wat was de reden dat Jezus ging wonen in Kfar Nahum/Kapernaüm? Hoe ervaart u troost door Jezus en/of door de Heilige Geest?
3. Het slot van de profeten gaat over de Dag van de Heer, Mal. 4.
Wat betekent de Dag van de Heer?

9.3 De Geschriften

1. Pesach wordt het feest van de uittocht genoemd. Hoe kunt u in de feestrol Hooglied die met Pesach gelezen wordt, een verband met de uittocht zien?
2. In het centrum van de Klaagliederen staat een woord van hoop. Wat maakt dat dit zo is? Kl. 3:22-23. In hoeverre heeft dit ook voor u betekenis in uw situatie?
3. Aan het eind van de Geschriften spoort een heidense koning Kores, ook wel Cyrus genoemd, de Joden aan om naar Israël te gaan, 2 Kron. 36:23. In hoeverre heeft dat voor ons ook nu nog zeggingskracht?

9.4 De Psalmen

1. Wat is uw lievelingspsalm en waarom?
2. Jezus zong als laatste de Lofzang/Hallel, Ps. 113-118, zie Mt. 26:26-30. Welke boodschap zit daar voor u in?
3. Psalm 118 staat tussen de kortste en de langste psalm in. Heeft deze Psalm een bijzondere boodschap voor ons?

4. Wanneer Israël optrok naar Jeruzalem zong men elkaar Psalmen toe, ook wel de liederen van de opgang genoemd, Ps. 120-134. Welke liederen zingt u elkaar toe?
5. Psalmen gaan over loven en prijzen en aanbidden. Wat is het verschil?
In hoeverre kunt u het verschil tussen lofprijs- of aanbiddingsliederen ervaren in de kerk/gemeente?

9.5 De evangeliën en Handelingen

1. Ieder evangelie benadrukt een ander aspect van Jezus. Mt. Jezus als koning. Mk. Jezus als knecht. Lk. Jezus als mens en Joh. Jezus als Zoon van God. Welk Evangelie is het eenvoudigst en welke raakt u het meest?
2. Wanneer Jezus iemand geneest, prijzen de omstanders God. Wat zegt ons dat?
3. Waarom moest Jezus naar de hemel gaan? Hand. 3:21. Wat zegt ons dat?
4. Het evangelie ging vanuit Jeruzalem de wereld in. Met welk doel komt het evangelie ook weer terug in Jeruzalem?
5. Hoe helpt u mee om het evangelie te verkondigen?

9.6 De brieven

1. Hoe komt in de Romeinenbrief de eenheid tussen joden en christenen tot stand? Zie Rom. 11:17
2. Wat betekent de val en de aanneming van Israël? Rom. 11:25-32
3. Wat betekent het om de nieuwe mens aan te doen? Ef. 2,3, Gal. 3
Herkent u de nieuwe mens in uw eigen leven?
4. Welk toekomstbeeld schetst Hebr. 8:8-10? Hoe kunnen wij daaraan meewerken?
5. Waarom is in de Bijbel het geloof zo belangrijk? Hebr. 11:6
6. Wat betekent het geloof in Jezus voor u? 1 Joh. 5:1

9.7 De Openbaring

1. Wanneer herstelt God het koningschap voor Israël? Lees Hand. 1:6, Op. 19:7
2. Probeer u eens een voorstelling van het nieuwe Jeruzalem te maken, hoe zou dat eruitzien? Op. 21:2
3. Wat betekent het voor u, dat God onder ons komt wonen, komt 'tabernakelen'? Op. 21:3
4. Welk toekomstperspectief hebt u?

Bijlagen

10.1 Schematische samenvatting

Gods Woord is één!

De Hebreeuwse compositie van de Bijbel

1 | Het Eerste Verbond

1.1 Inleiding

God is Schepper, Creator

De Bijbel is een creatie van God

De eenheid van de Schrift

God is één: belijdenis van Israël, Deut. 6:4

Echad: eenheid in geloven en handelen

Begin en eind: het kader

Hoe lees je Gods Woord?

Historisch?

Christocentrisch?

Profetisch?

1.2 Opbouw

Oude Testament/Tenach:

Wet/Thora

Profeten: centrum

Geschriften

Nieuwe Testament:

Evangelien: Bergrede Jezus – Thora

Openbaring: centrum

Brieven

2 | Wet/Thora

2.1 Inleiding

Wet/Thora van Mozes bestaat uit:

- Genesis/Beresjiet
- Exodus/Sjemot
- Leviticus/Wajikra
- Numeri/Bemidbar
- Deuteronomium/Devariem

Thora – Gods Onderwijzing:

Eerste woord Thora: Bereshiet/In het begin

Aartsvaders en -moeders vormen gezamenlijk het woord 'Israël'

Thora-boeken verbonden door "en"

Centrum Thora: Lev. 19:18 "Heb je naaste lief als jezelf, Ik ben de Heer."

Laatste woord Thora: Israël: volk

Samenvatting Thora: Deut. 6:4 "Hoor Israël, de Heer onze God, de Heer is één."

2.2 Genesis

Begin Gen. 1: "In het begin..." begin/beginsel/principes

Schepping van de dagen van de week: parallellen tussen dag 1,2,3 en dag 4,5,6

Gen. 5, 10, 11: Toledotheit/Generaties

Adam – Noach – Abraham: 2 x 10 geslachten

Gen. 12:3 Roeping van Abraham, om een zegen te zijn voor

alle volken

Centrum: Gen. 12-36 Geschiedenis van Abraham, Izaäk, Jakob

Slot Gen. 50: dood van de Redder van de wereld, opent de deur voor Exodus

2.3 Exodus

Begin Ex. 1,2 Israël verdrukt, geboorte van Mozes

Mosje/Mozes, wordt omgedraaid: HaSjem/God

Centrum Ex. 20 Tien Geboden

Slot Ex. 40 Tabernakel opgericht, centrum van de eredienst

2.4 Leviticus

Begin Lev. 1 Offers om te naderen tot God

Centrum Thora: "Heb uw naaste lief als uzelf; Ik ben de Heere." Lev. 19:18

Slot Lev. 27:43 Dit zijn de offers dit de HEERE Mozes gegeven heeft.

2.5 Numeri

Begin Num. 1 Telling van Israël

Centrum Num. 17 Staf van Aäron bloeit

Slot Num. 34 Laatste vergadering in de woestijn

Priesterlijke zegen, Num. 6:22

1e regel: 3 woorden: God van Abraham, Izaäk, Jakob

2e regel: 5 woorden: Wet/Thora, vijf boeken van Mozes

3e regel: 7 woorden: volheid en voltooiing in de Shalom

Totaal: 15 woorden: afkorting van God, 'Jod-Hé '

2.6 Deuteronomium

Begin Deut. 1 Het beloofde land innemen: doel Uittocht

Deut. 6:4 Sjema Israël/Belijdenis van Israël

Centrum Deut. 17 Wetboek voor de koning

Slot Deut. 33,34 Zegen van Mozes
 Slotwoord Thora, Deut. 34: Israël
 Jezus citeert 3x uit Deut. tegen de Verzoeker

2.7 *Samenvatting*

Gen. 1 “In het begin...” begin/beginsel/principes
 Centrum Thora: Lev. 19:18 “Heb je naaste lief als jezelf, Ik ben de Heer.”
 Samenvatting Thora: Deut. 6:4 “Hoor Israël, de Heer onze God, de Heer is één.”
 Laatste woord Thora: ‘Israël’: volk van God, Deut. 34

3 | Profeten

3.1 *Inleiding*

De Hebreeuwse indeling is anders dan de Christelijke indeling.
 Vroege profeten: Jozua....
 Grote of late profeten: Jesaja, Jeremia, Ezechiël
 Kleine profeten: Hosea...

3.2 *Vroege profeten*

Begin Jozua 1:8 “Wees sterk en moedig”, roeping van Jozua, de zoon van Nun
 Centrum Jozua 13 Erfbezit van de stammen van Israël
 Slot Joz. 24:15 “Ik en mijn huis, wij zullen de Heere dienen.”

3.3 *Grote of late profeten*

Begin Jesaja 1-39, 3 x 9 hoofdstukken: 40-48, 49-57, 58-66
 Centrum van deuterio-Jesaja: Jes. 52:13-53:12: 5 x 3 = 15 verzen
 Midden: Jes. 53:5 “Maar Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden verbrijzeld... en door Zijn striemen is er voor ons genezing gekomen.”

Slot: Jesaja 3 x refrein: de goddelozen hebben géén vrede

Begin Jeremia; amandeltwigg, God ‘waakt’ over zijn Woord, Jer. 1
 Centrum Jeremia: tempelprediking van Jeremia, Jer. 26
 Slot Jeremia: koning Jojachin van Juda gratie verleend, Jer. 52

Begin Ezechiël: visioen van de vier dieren, roeping van Ezechiël, Ez. 1,2
 Centrum Ezechiël: oordelen over de buurlanden van Israël, Ez. 26-32
 Slot Ezechiël: de nieuwe verdeling van het land, Ez. 48

3.4 *Kleine profeten*

12 kleine profeten: Hosea, Joël, Amos, Jona.... Maleachi
 Te vergelijken met 12 stammen van Israël, 12 discipelen van Jezus
 Begin Hosea 1 Afgoderij van Israël afgebeeld
 Centrum Hosea 7 Genezing van Israël
 Slot Hosea 14 Bekering van Israël en zegen.

4 | Geschriften

4.1 *Inleiding*

Geschriften bestaan uit:
 Psalmen
 Feestrollen
 Overige geschriften

4.2 *Psalmen*

De Psalmen bestaan uit vijf boeken: zie bijlage 10.4
 De Psalmen bidden/zingen/proclameren
 Tehiliem = Psalmen/Liederen

Tefiliem = Bidden

Soorten Psalmen:

Gebeden, Dankliederen,

Lofzang: Hallel, Ps. 113-118

Pelgrimsliederen: Ps. 120-134

Sjabatsliederen: Ps. 90-99, 29

De Psalmen: structuur rond getal 50, Jubeljaar

Ps. 1 Danklied: God kent de rechtvaardige

Ps. 50:23 “Wie dank offert, zal Mij eren; wie de rechte weg gaat, zal Ik Gods heil doen zien.”

Ps. 100 opbouw:

Toda, Dankzegging • de Poorten binnengaan

Tehilla, Lofprijzing • de Voorhof binnengaan

Tefilla, Aanbidding • het Heiligdom binnengaan, 1 Kon.8

Ps. 150 Slot: Alles wat adem heeft, looft God

Centrum Bijbel - Centrum

Hallel, Opgangliederen: Ps. 113-118

Kortste Psalm Ps. 117 Alle volken looft God

Centrum: Ps. 118:8 “Het is beter tot de HEERE de toevlucht te nemen dan op de mensen te vertrouwen.”

Langste Psalm Ps. 119: 22 paragrafen x 8 verzen = 176

verzen: Thora

Het eerste en het laatste lied in de Bijbel

Eerste lied Bijbel: 1e Lied van Mozes, Ex. 15

Herhaald in: Jes. 12 – profeten en in Ps. 118 – geschriften

Slotlied Bijbel: Het lied van Mozes en het Lam, Op. 15

4.3 Feestrollen

Pesach/Pasen • Hooglied: Relatie

Shavoet/Pinksteren • Ruth: Huwelijk

Soekot/Loofhuttenfeest • Prediker

Tisja B'Av/Val Tempel

Poerim/Lotenfeest

bevrijding

• Klaagliederen

• Esther, van bedreiging naar

Klaagliederen: 5 hoofdstukken: elk 22 verzen

Centrum: 3 x 22 = 66 verzen

Centrum Kl. 3:22 “Het is de goedertierenheid van de HEERE dat wij niet omgekomen zijn, dat Zijn barmhartigheid niet opgehouden is! Nieuw zijn ze, elke morgen; groot is Uw trouw!”

4.4 Overige geschriften

Daniël

Begin Dan. 1 Daniël naar Babel, als beeld van Israël

Centrum Dan. 6 Daniël uit de leeuwenkuil, als beeld van Israëls redding

Eind Dan. 12 Het einde van de dingen, belofte aan Daniël, als beeld van Israël

Ezra

Nehemia

1,2 Kronieken

Slot v/d Tenach

Thora: Deut. 34 – Israël

Profeten: Mal. 4 – Elia, de Dag des HEEREN

Geschriften: 2 Kron. 36:23 – “de HEERE, Zijn God, zij met hem en laat hij optrekken – Alija.”

5 | Het Nieuwe Verbond

5.1 Inleiding

Het Nieuwe Verbond is met Israël gesloten, Jer. 31:31, Lk.22:20, Rom. 11:27, Hebr. 8:8, 10:16,17

Het Nieuwe Verbond door het bloed van Jezus ook voor ons,

Mt. 26:26-28

Het Evangelie is eerst aan Abraham gepredikt, Gal. 3:8, Hebr. 4:2, Kol. 1
 Christus nam de straf op Zich, zodat de zegen van Abraham ook over ons zou komen en de belofte van de Heilige Geest. Gal. 3:13,14

5.2 Opbouw

Evangelien • Thora van Jezus
 Openbaring • Profeten (centraal)
 Brieven • Geschriften

6 | Evangelien en Handelingen

De Evangelien zijn te vergelijken met de Thora: Jezus – Thora
 Mt. 5:17 Jezus kwam om de Thora te vervullen

6.1 Mattheüs

Begin Mt. 1 Geslachtslijn van Jezus: 3 x 14 geslachten, 14 plaatsen in de woestijn
 Abraham – David – Ballingschap – Jezus
 Periode van de Profeten – Koningen – Priesters
 Roeping Christus is het vervullen van de Thora. Mt. 5:17
 5 x aan de voeten van Jezus
 Centrum Mt. 13 Gelijkenissen van het Koninkrijk
 Slot Mt. 28 Zendingsbevel

Jezus wordt 4x de Spruit genoemd in het Eerste Verbond

Mt. • Spruit als Koning, Jer. 23, 33
 Mk. • Spruit als Knecht, Zach. 3
 Lk. • Spruit als Mens, Zach. 6
 Joh. • Spruit als Zoon van God, Jes. 4

6.2 Markus

Jezus, de Spruit als knecht
 Begin: Mk. 1:15 'De tijd is vervuld en het Koninkrijk van God is nabijgekomen. Bekeert u en geloof het evangelie.'
 Centrum: Mk. 8:29 De belijdenis van Petrus: Gij zijt de Christus
 Eind: Mk. 16 De Opstanding en het Zendingsbevel

6.3 Lukas

Jezus, de Spruit als mens
 Begin – Lk. 1 en eind – Lk. 24 tempel: God loven
 Lk. 2 roeping Jezus: drievoudige roeping, door Simeon en Anna
 Licht tot openbaring van de heidenen
 Heerlijkheid voor volk Israël
 Verlossing van Jeruzalem
 Lucas, dokter: 7 genezingsverhalen
 Refrein: God loven, Jezus – profeten (Elia, Elisa)
 Centrum Lk. 13:6-9 De vijgenboom, beeld van Israël
 En Lk. 13:10 - vrouw 18 jaar ziek: in synagoge opgericht, als beeld van Israël
 Einddoel: Lk. 20-24 Jeruzalem: tempel
 Slot Lk. 21:29 Rede over de laatste dingen, vijgenboom + alle andere bomen: Herstel in het Midden-Oosten

6.4 Johannes

Jezus, de Spruit als Zoon van God
 Begin Johannes – Genesis
 Joh. 1:1 "In het begin was het Woord..."

Structuur Johannes Evangelie – Feesten des HEEREN

Joh. 2 Pesach/Pasen
 Joh. 5 Shavoet/Pinksteren
 Joh. 7 Loofhuttenfeest

Joh. 10 Chanoeka/Tempelvernieuwingsfeest
 Joh. 13 Pesach/Passen
 Joh. 20 Yom Habikkoeriem/Feest van de Eerstelingen

Centrum Joh. 10:24 “Bent U de Christus?”
 Joh. 14-16: de 5 Parakleet-spreuken over de Heilige Geest
 Joh. 17: Het Hoge priesterlijk gebed
 Slot Joh. 21 Petrus in ere hersteld

6.5 Handelingen

Begin Hand. 1 Hemelvaart – 40 dagen onderwijs door Jezus aan zijn discipelen
 Laatste vraag discipelen: “HEERE, zult U in deze tijd voor Israël het Koninkrijk weer herstellen?” Hand. 1:6
 Hand. 2 Shavoet/Pinksteren
 Centrum Hand. 15 Eerste concilie te Jeruzalem: heidenen horen erbij
 Slot Hand. 28 Van Jeruzalem naar Rome: beweging, van de tempel naar de wereld

7 | Brieven

De Brieven zijn te vergelijken met de Geschriften uit het Eerste Verbond

7.1 Romeinen brief

Structuur: driedeling
 Rom. 1-8
 Rom. 9-11
 Rom. 12-16

Rom. 1-8
 Schepping – Herschepping
 Begin: Geloof, eerst voor de Jood, dan ook voor de Griek

Romeinen 1:16-17 – Geloof, eerst voor de Jood, maar ook voor de Griek

Rom. 9-11
 Vernieuwing Schepping – vernieuwing Israël
 Wij zijn geënt op Gods volk. Rom. 11

Slot Rom. 12-16
 Praktische uitwerking
 Verheug u, heidenen met Zijn volk. Rom. 15:10
 Collecte voor Jeruzalem: uitwisseling geestelijk – materieel.
 Rom. 15:27

7.2 Korinthe

Centrum 1 Kor. 6:19 ons lichaam is een tempel van de Heilige Geest
 Slot 2 Kor. 13:13 Zegen van God

7.3 Galaten

Centrum Gal. 3 Wij horen erbij, Israël en gelovigen uit de heidenen

7.4 Efeze

Centrum Ef. 2-3 Wij zijn erbij gekomen
 Ef. 2, 3: één nieuwe mens in Christus Jezus

7.5 Hebreëën

Hebreëën – geschreven aan Joden in de verstrooiing
 Centrum Hebr. 6:14 Belofte van God aan Abraham

7.6 Jakobus

Jakobus – geschreven aan Joden in de verstrooiing
 Centrum Jak. 2:17 Geloof zonder werken is dood

7.7 Johannes

Centrum 1, 2 en 3 Johannes – wandelen in de liefde en in de waarheid

8 | Openbaring

8.1 Inleiding

Getal 7 – volheid

Op. 1-3: de 7 gemeenten

7 zegels, 7 bazuinen, 7 schalen

8.2 Opbouw

Structuur Najaarsfeesten

Op. 1 Jezus als Hogepriester

Op. 4 Feest der Bazuinen

Op. 5,8 Grote Verzoendag

Op. 7 Loofhuttenfeest

Op. 11 Hogepriester voorhangsel binnen

Op. 14 Vroege en late oogst

Op. 19 Bruiloft van het Lam

Op. 21 Loofhut van God bij de mensen

Op. 21 Het nieuwe Jeruzalem: Koning Jezus Messias

Op. 22 God komt 'Tabernakelen' onder ons
'Succah'/Loofhut = herstelde relatie met God,
'Olam Haba', de toekomstige wereld

8.3 Slot

Het grote feest kan beginnen:

De bruiloft van het Lam en de maaltijd van de Heer,

Op.19:6-8

Jeruzalem als een bruid versierd uit de hemel naar de aarde,

Op. 21

God komt 'tabernakelen' onder ons, Op. 22

10.2 Indeling Bijbel

De volgorde in de christelijke Bijbel verschilt van de volgorde in de Hebreeuwse Bijbel, zoals uit het bijgeplaatste schema blijkt:

Indeling Eerste Verbond**Christelijke indeling****5 boeken van Mozes, de Pentateuch**

Genesis
Exodus
Leviticus
Numeri
Deuteronomium

17 Historische boeken of geschriften

Jozua
Richteren
Ruth
1+2 Samuel
1+2 Koningen
1+2 Kronieken
Ezra
Esther
• 5 Poëtische boeken
Job
Psalmen
Spreuken
Prediker
Hooglied

17 Profetische boeken

• 5 Grote profeten
Jesaja
Jeremia
Klaagliederen
Ezechiël
Daniël
• 12 Kleine profeten
Hosea
Joël
Amos
Obadja
Jona
Micha
Nahum
Habakuk
Zefanja
Haggai
Zacharia
Maleachi

Joodse indeling: TeNaCh**5 boeken van Mozes: THORA**

Genesis (BERESHIET)
Exodus (SHEMOT)
Leviticus (WAJIKRA)
Numeri (BEMIDBAR)
Deuteronomium (DEWARIEM)

21 Boeken van de profeten: NEWIE'IEM

• 6 vroege profeten
Jozua (JEHOSHOE'A)
Richteren (SHOFTIEM)
1+2 Samuel (SHMO'EL ALEF + BETH)
1+2 Koningen (MELECHIE M ALEF + BETH)
• 3 Grote/late profeten
Jesaja (JESHAJAHOE)
Jeremia (JEREMIAHOE)
Ezechiël (JECHZKEL)
• 12 Kleine profeten
Hosea (HOSHEA)
Joël (JO'EL)
Amos (AMOS)
Obadja (OWADJAH)
Jona (JONAH)
Micha (MICHAH)
Nahum (NACHOEM)
Habakuk (CHABAKOEK)
Zefanja (TSEFANJAH)
Haggai (CHAGAI)
Zacharia (ZECHARJAH)
Maleachi (MALEACHI)

13 Geschriften: CHETOEWIEM

Psalmen (TEHILIE M)
Spreuken (MISHLEE)
Job (IEJOW)
• 5 Feestrollen
Hooglied (SHER HA'SHIRIEM)
Ruth (ROET)
Klaagliederen (EECHAH)
Prediker (KOELET)
Esther (ESTHER)
Daniël (DANI'EL)
Ezra (EZRA)
Nehemia (NECHEMJAH)
1+2 Kronieken (DIWREE HAJAMIEM ALEF + BETH)

Indeling Nieuwe Verbond**4 Evangelieën en Handelingen**

Mattheüs
Markus
Lukas
Johannes
Handelingen

21 Geschriften/Brieven

Romeinen
1 Korinthe
2 Korinthe
Galaten
Efeze
Filippenzen
Kolossenzen
1 Thessalonicenzen
2 Thessalonicenzen
1 Timotheüs
2 Timotheüs
Titus
Filemon
Hebreeën
Jakobus
1 Petrus
2 Petrus
1 Johannes
2 Johannes
3 Johannes
Judas

1 Profetisch geschrift

Openbaring

10.3 Hebreeuws alfabet met getalswaarde

<i>Letter</i>	<i>Hebreeuws</i>	<i>Uitspraak</i>	<i>Getalswaarde</i>
1	א	Alef	1
2	ב	Beth	2
3	ג	Gimel	3
4	ד	Dalet	4
5	ה	Hé	5
6	ו	Wav	6
7	ז	Zajin	7
8	ח	Chet	8
9	ט	Tet	9
10	י	Jod	10
11	כ	Kaf	20
12	ל	Lamed	30
13	מ	Mem	40
14	נ	Noen	50
15	ס	Samech	60
16	ע	Ajin	70
17	פ	Pé	80
18	צ	Tsadie	90
19	ק	Kof	100
20	ר	Resj	200
21	ש	Sjien	300
22	ת	Tav	400

10.4 Overzicht Psalmen

<i>Vijf boeken Psalmen</i>	<i>Psalm</i>	<i>Inhoud</i>	<i>Vijf boeken Wet/Thora</i>
1	1-41	Ps.1 Welzalgig is de mens. Ps.41 Gebed om genezing en genade.	Genesis
2	42-72	Ps. 42 Hart onrustig, roep om verlossing. Ps. 72 De koning zal verlossing geven.	Exodus
3	73-89	Ps. 73 God is goed voor Israël. Ps. 89 God is trouw aan Zijn verbond met David.	Leviticus
4	90-106	Ps. 90 God is eeuwig. Ps. 106 God is trouw aan Zijn volk.	Numeri
5	107-150	Ps. 107 Danklied voor verlossing. Ps. 150 Loof de HEERE.	Deuteronomium

Refrein: “Geloofd zij de HEERE, de God van Israël,
van eeuwigheid tot eeuwigheid.”

10.5 Overzicht naam Israël

<i>Aartsvaders en -moeders</i>	<i>Hebreeuwse letter</i>	<i>Letter</i>
Yitshak (Izaäk) Yakov (Jakob)	י	I (Jod)
Sara	ש	S (Sjien)
Rivka (Rebekka) Rachèl	ר	R (Resj)
Abraham	א	A (Alef)
Lea	ל	eL (Lamed)

10.6 Schepping van de dagen

<i>Scheiding:</i>	<i>Invulling:</i>
Dag 1 - scheiding tussen licht en duister	Dag 4 - zon, maan en sterren
Dag 2 - scheiding tussen water boven en onder de aarde	Dag 5 - vogels en vissen
Dag 3 - scheiding tussen land en zee	Dag 6 - dieren en mensen
Dag 7: rustdag	

10.7 Overzicht Feesten van God

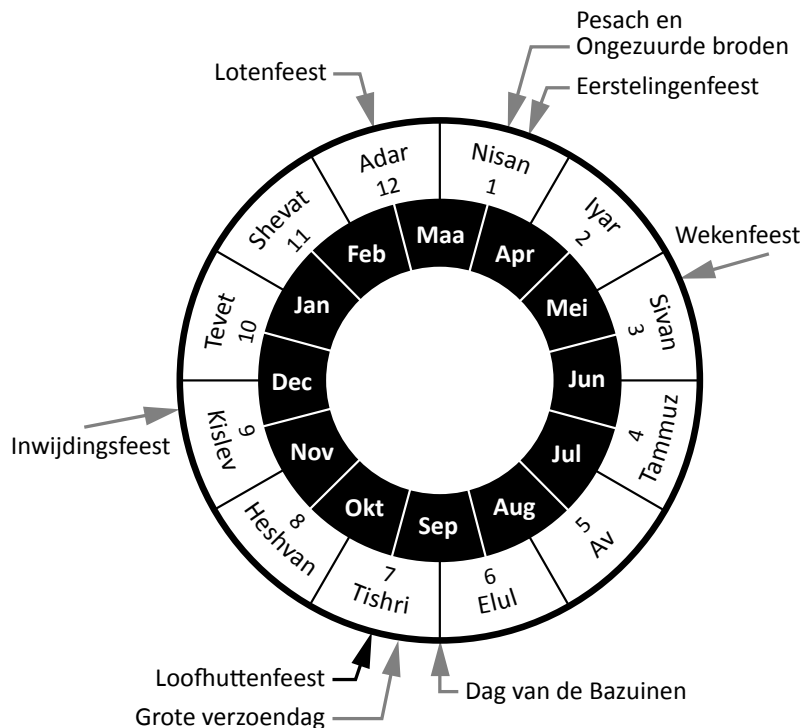
De drie grote Bijbelse feesten: (Lev. 23, Deut. 16)

- Pesach/Pasen
- Shavoet/Pinksteren
- Soekot/Loofhuttenfeest

Indeling zeven feesten van God

<i>Feesten</i>	<i>Zeven Feesten</i>	<i>Vervulling</i>
Voorjaars-feesten	Pesach/ Pasen	Jezus gestorven
	Feest ongezuurde broden	Jezus begraven
	Feest van de Eerstelingen	Jezus opgestaan
	Sjavoet/ Pinksteren	Heilige Geest uitgestort
Najaars-feesten	Rosh Hasjana/ Nieuwjaarsdag	
	Feest van de Bazuinen	
	Jom Kippoer/ Grote Verzoendag	
	Soekot/ Loofhuttenfeest	Wederkomst?

Overzicht Joodse Feestdagen

Vijf Feestrollen:

Pesach/Pasen	• Hooglied
Shavoet/Pinksterfeest	• Ruth
Soekot/Loofhuttenfeest	• Prediker
Tisja B'Av/Val Tempel	• Klaagliederen
Poerim/Lotenfeest	• Esther

Compositie Johannes evangelie en de Feesten van God:

Pesach/Pasen	• Joh. 2
Shavoet/Pinksteren	• Joh. 5
Soekot/Loofhuttenfeest	• Joh. 7
Chanoeka/Tempelvernieuwingsfeest	• Joh. 10
Pesach/Pasen	• Joh. 13
Feest van de Eerstelingen	• Joh. 20

Compositie Openbaring en de Feesten van God:

Op. 4	• Feest van de Bazuinen
Op. 5,8,11	• Grote Verzoendag
Op. 7	• Loofhuttenfeest
Op. 21	• Loofhut van God bij de mensen
Op. 21,22	• De Toekomst, 'Olam Haba.'

Voor meer informatie zie mijn boek: **Gods profetische feesten.**

De International Christian Embassy Jerusalem (ICEJ) verbindt de kerk met Israël en heeft als mandaat: *“Troost, troost mijn volk, zegt de Heer.”* (Jes. 40:1).

De missie van de ICEJ is viervoudig:

- **Onderwijzen** over het herstel van Israël.
- **Vieren** van het jaarlijkse Loofhuttenfeestcongres in Jeruzalem.
- **Mobiliseren** van gebed voor Israël.
- **Ondersteunen** van sociale projecten in Israël, voor Jood en Arabier.

De ICEJ is de grootste christelijke pro-Israël organisatie. Zij heeft haar hoofdkantoor in Jeruzalem en heeft in 140 landen een vertegenwoordiging.

In Nederland verzorgt de ICEJ veel lezingen om christenen te onderwijzen over de Hebreeuwse wortels van ons geloof en om op te roepen om te blijven bidden voor de vrede van Jeruzalem. Daarnaast draagt de ICEJ Nederland bij aan de fondswerving voor de terugkeer van Joden naar Israël en de projecten in Israël.

Nodig ons uit voor een lezing of (s)preekbeurt.

Deze studie over *Gods Woord is één!* en andere studies zijn te bestellen via www.icej.nl

Voor verdere informatie:

St. International Christian Embassy Jerusalem, afd.

Nederland

Postbus 40180,

8004 DD Zwolle

Tel. 038-7501283, info@icej.nl, www.icej.nl

IBAN: NL39INGB 0000 0026 16, ANBI 006765117